

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Gheorghe Florin Ghețău

Történelem

IV. osztály

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ S.A.

Acest manual este proprietatea Ministerului Educației.

Acest manual este aprobat prin ordinul ministrului educației nr. 4200/07.07.2021 și este realizat în conformitate cu Programa școlară aprobată prin ordinul ministrului educației și cercetării nr. 5003/02.12.2014.

116.111 - numărul de telefon de asistență pentru copii

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Gheorghe Florin Ghețău

Történelem

IV. osztály

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ S.A.

EZT A TANKÖNYVET A KÖVETKEZŐ DIÁKOK HASZNÁLTÁK:						
Év	A tankönyvet használó diák neve	Osztály	Iskola	Tanév	Tankönyv állapota*	
					átvételtkor	átadáskor
1.						
2.						
3.						
4.						

*A tankönyv állapotára a következő leírásokat használjuk: új, jó, gondozott, elégtelen, megrongált
A pedagógusok ellenőrizni fogják, hogy a tanuló neve helyesen legyen leírva.
A tanulóknak tilos bármilyen bejegyzést tenni a tankönyvbe.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

GHEȚĂU, GHEORGHE FLORIN

Istorie : clasa a IV-a / Gheorghe Florin Ghețău. - București :

Editura Didactică și Pedagogică, 2021

ISBN 978-606-31-1485-4

94

© **E.D.P. 2021.** Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate Editurii Didactice și Pedagogice, București. Orice preluare, parțială sau integrală, a textului sau a materialului grafic din această lucrare se face numai cu acordul scris al editurii.

Referenți: conf. univ. dr. **Sora Florin Andrei**
prof. gr. 1 **Lazăr Liviu**

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ S.A.

Str. Spiru Haret nr. 12, sector 1, cod 010176, București

Tel.: 021.315.38.20

Tel./fax: 021.312.28.85

e-mail: office@edituradp.ro

www.edituradp.ro

Comenzi pentru această lucrare se primesc:

- prin poștă, pe adresa editurii
- prin e-mail: comenzi@edituradp.ro
comercial@edituradp.ro
- prin telefon/fax: 021.315.73.98

Redactor: **Valentina Jercea**
Tehnoredactori: **Anca Melcher, Cati-Narcizia Lupu,**
Gabriela Drăghia, Doina Țibea
Coperta: **Mădălina Mogoșeanu**

Traducători:
Zsolt Benedek
Szilárd-Attila Kolozsvári

Nr. plan: 66 158/2021

Tipărit la Regia Autonomă Monitorul Oficial

Deșteaptă-te, române!

Andrei Mureșanu

Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte,
În care te-adânciră barbarii de tirani!
Acum ori niciodată croiește-ți altă soarte,
La care să se-nchine și cruzii tăi dușmani!

Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume
Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman,
Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume
Triumfător în lupte, un nume de Traian!

Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,
Româna națiune, ai voștri strănepoți,
Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine,
„Viață-n libertate ori moarte!” strigă toți.

Preoți, cu crucea-n frunte! căci oastea e creștină,
Deviza-i libertate și scopul ei preasfânt.
Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost' pământ!

TARTALOMJEGYZÉK

I. FEJEZET Környezetünk múltja és jelene	7
1. Lecke Bevezető fogalmak	8
2. Lecke A család	12
3. Lecke Helyi és nemzeti közösség	15
4. Lecke Nemzeti kisebbségek a jelenlegi Románia területén	18
5. Lecke Gyerekkor tegnap és ma a helyi közösségben	20
6. Lecke Népek a múltban és jelenben	22
A. Múltbéli népek	22
B. Jelenkori népek	25
C. A román nép	27
7. Lecke A világ megismerése utazások által	29
A. A Föld megismerése	29
B. A románok hozzájárulása a Föld megismeréséhez	32
C. XX. századi felfedezők	34
Mit tudok?	37
Mennyit tudok?	38
II. FEJEZET Korszakok, események és személyiségek	39
1. Lecke Ókor. Ókori legendák és feljegyzések a dákokról és a rómaiakról	40
2. Lecke Középkor. Legendás helyi vezetők és vajdák alakjai az irodalmi és történelmi művekben	43
3. Lecke Erdély – többnemzetiségű térség. Falu és város a középkori Erdélyben	49
4. Lecke Történetesek és krónikások említései a kisebbségek személyiségeiről	52
5. Lecke Újkor. Alexandru Ioan Cuza és az egyesülés	55
6. Lecke I. Károly és a függetlenség. Carol Davila	58
7. Lecke Az I. világháború hősei	61
8. Lecke Ferdinánd és a Nagy Egyesülés	64
9. Lecke Jelenkor. Románia az ezredfordulón	67
Mit tudok?	71
Mennyit tudok?	72
III. FEJEZET Kultúra és örökség	73
1. Lecke Történelmi helyek a közösségben	74
2. Lecke Történelmi jelentőségű helyek Romániában	77
A. Dák, görög és római települések és épületek	77
B. Történelmi eseményekről tanúskodó várak és kastélyok	80
C. Egyházi épületek és alapítói	85
3. Lecke Az UNESCO világörökség emlékművei és helyei	90
Pedagógiai projekt. Nemzeti ünnep, az én ünnepem!	93
Mit tudok?	94
Mennyit tudok?	95
Mit tanultam?	96
Mennyi ismeretet szereztem?	97
A "Mit tudok?" és "Mennyi ismeretet szereztem?" feladatok megoldásai	98

Általános és specifikus kompetenciák

1. A tanult történelmi események időbeni és térbeli elhelyezése

- 1.1. A családi élet egyes eseményeinek időrendi elhelyezése, a történések bemutatása egy tanulási helyzetben
- 1.2. A történelmi események időbeni elhelyezése
- 1.3. Az emberek tér és időhöz való viszonyulásának a felismerése

2. A források felhasználása a múlt és a jelen történéseinek és eseményeinek a megértéséhez

- 2.1. A történelmi források felismerése a különböző eszközök használatával, beleértve az informatikai és kommunikációs technológiákat
- 2.2. Egyszerű eljárások alkalmazása a források elemzésére a múltra vonatkozó változatos információk azonosítása céljából
- 2.3. Források alapján okok, következmények és bizonyos időszakban megváltozott vagy változatlan elemek azonosítása

3. Történelmi kifejezések használata különböző kommunikációs helyzetekben

- 3.1. Egyes történelmi kifejezések felismerése bizonyos forrásokban
- 3.2. A történelmi kifejezések helyes használata szóbeli és írásbeli kommunikációban

4. Pozitív kép kialakítása magamról és társaimról

- 4.1. A múlt és jelen eseményeinek jelentőségének a meghatározása
- 4.2. Különbségek és hasonlóságok felismerése önmaga és mások, személyek és csoportok között
- 4.3. Nyitott hozzáállás kialakítása bizonyos kommunikációs helyzetekben

Útmutató a tankönyv használatához

Általános és specifikus kompetenciák

A lecke címe

Bevezetés a tanulási tevékenységbe

Törzsszöveg

4. Lecke NEMZETI KISEBBSÉGEK A JELENLEGI ROMÁNIA TERÜLETÉN

Tudtad, hogy...?

- ... minden romániai kisebbségnek joga van az anyanyelvén tanulni az iskolákban?
- ... minden romániai kisebbségnek képviselői joga a Parlamentben?

Napjainkban, Romániában a románok mellett, akik a többségi nemzet, számos nemzeti kisebbség él. Azok akik tagjai ezeknek a közösségeknek ugyanolyan jogokkal és kötelességekkel rendelkeznek mint a románok és a hatóságok támogatják őket, hogy megőrizzék kulturális identitásukat. A romániai kisebbségek közül a legnagyobb számú a magyarság, a romák és az ukránok. Őket követik a németek, szlovákok, orosz-lipovánok, szerbek, horvátok, tatárok és törökök.

A MAGYAROK A szászoktól érkeztek Kru. 896-ban Árpád fejedelem vezetésével és a Pannón-síkságon telepedtek le, ott ahol a jelenlegi Magyarország területét foglalják el. Fokozatosan a magyarok több területet elfoglaltak, köztük találhatók Erdély is. A magyarok ide telepítették a székelyeket, akik velük együtt érkeztek. A szászok és a szászok, akik egy germán eredetű nép. Ezáltal Erdély egy olyan térség lett, ahol több kultúra, hagyomány és nyelv találkozott.

A ROMÁK Indulástól érkeztek a Kru. II. évszázad első felében. A XIV. század végén említi őket Havasalföldön, majd Moldáviában és Erdélyben. Moldáviában és Havasalföldön a romákat csoporthoz nevezték, azonban ezt a kifejezést már nem használják sértő mivolta miatt. Helyette a romák kifejezést használják. Továbbá, a legjellegesebb, az etnikumként voltak említve. A romák felszabadítási folyamata csak 1855-1856-os években fejeződött be. Ezáltal véget ért egy olyan igazságtalan periódus, amely évszázadokig tartott.

Ma, az európai Romániának az a kötelessége, hogy egyenlő módon bármely minden állampolgárával. Figyelembe a nemzetiségi, Románia minden lakója fontos és támogató kell őket a saját fejlődésükben.

Tanulási tevékenységek

Portfólió

Információk

Alapvető gondolatok

TÖBBRE VAGY KÉPES!

Olvasd el az alábbi szöveget és válaszd a füzetedben a követelményekre:

„A napokban elvezettem egy gyerekkori barátot, aki a neve inkább egy patríba, mint egy szalomba való volt, mivel Porajonak hívták! Ő az egyik rabzsolgáló volt, koldvas cigány (földrajzi románok), de a szokásos szerint pék. (...) Elvezettem Porajon Vasile-t korai életem legutolsó tanítóját, aki ellenfelem volt egy játékban és a jászónai (szász) szülőhelyem szomszédos Szent-Illes templomán keresztül való közhírtásban. A világ hullámszója és a társadalmi különbségek már rég elválasztottak egymástól.”

Vasile Alecsandri, Vasile Porajon (1880)

- Keresd meg az interneten a koldvas és a pék kifejezések jelentését.
- Ki volt Porajon Vasile? Mivel foglalkozott?
- Milyen emlékek kötik a szerzőt Porajon Vasile-höz?
- Milyen érzelmeket fejez ki a szöveg szerzője Porajon Vasile iránt?
- Hogy értelmezni a követelést kijelentés: „A világ hullámszója és a társadalmi különbségek már rég elválasztottak egymástól”?

PORTFÓLIÓ

Készíts egy hírtételt, amely által hírd meg a társaidat egy olyan kulturális rendezvényre, amelyet egy kisebbségi csoport szervez a közösségekben! Mielőtt megfogalmaznál a munkádat, tudj meg, hogy milyen kisebbségi csoportok élnek a közösségekben. Tudj meg többet a hagyományokról, ünnepekről és nyelvekről. Milyen jobban megismerted őket, készítsd el a hírtételt emel megfogalmazás. A hírtételt helyezd el a személyes portfóliódban!

SEMMYÉSEK AKIK MEGHATÁROZTÁK A MŰLT

Vasile Alecsandri (1821-1890) – román író és politikus

- JEGYZD MEG!**
- Országunk területén nemzeti kisebbségek is élnek.
 - A legnagyobb nemzeti kisebbségek a magyarok és a romák.
 - A magyarok évszázadok óta élnek.
 - A romák hosszú ideig rabzsolgáló voltak Moldáviában és Havasalföldön.
 - Az utolsó roma rabzsolgáló felszabadítása csak 1855-ben (Moldávia) és 1856-ban (Havasalföld) történt meg.

ÚJ FOGLALMAK

- kultúra** – egy bizonyos közösség szellemi és tárgyi jellemzői
- etnikum** – azon személyek összessége akiknek közös a kultúrája és nyelve
- határolás** – azon elemek megkülönböztetnek egy kultúrát a másiktól
- rabzsolgáló** – szabadságát megfosztott ember, akit a gazdája munkára kötelez

MIT TUDOK?

Töltsd ki a füzetedbe az alábbi idővonalat elhelyezve az éveket a megfelelő eseményekkel:

1969,	1492,	Kru. 896,	Kru.271,	Kru. 753,	Kru. 106
Esemény	Év	Esemény	Év	Esemény	Év
Róma alapítása		A magyarok felfedezése Árpád vezérével		A Dák Királyság (Dacia) elfoglalása a rómaiak által	Kru. 106
A római kivonulás a Dák Királyságból (Dacia)		Az első ember a holdon			

Olvasd el a szöveget és válaszd a követelményekre.

A történelem fanalát az emberiség összes területéről forog. Még a mi tetteink is hozzájárulnak a történelem íráshoz. Észünk tettei befolyásolják minden cselekedetünket, amelyeket általában nevezünk. Azonban tetteinknek nyomai vannak, amelyeket elosztanak és követelményeinknek nevezünk. Tehát, minden tett egy másik tettekre a következménye vagy egy másiknak az oka. Például: ok: Marco Polo Ázsiába utazott, okozat: megírta az II. Kínai könyvet.

Írd át a füzetedbe az alábbi táblázatot és a következő táblán minden ok mellé válassz egy megfelelő okozatot.

OK	OKOZAT
Antarktiszt jobb megismerése	Amerikai felfedezése
Megjelenni a Magyar Királyság	A keresztény idősámítás feltalálása
A dákokat romanizálták	A történelem megjelenése
Az írás feltalálása	
Jézus Krisztus születése	
A dákok meghódítása Traianus által	
A magyarok letelepedése Pannóniában	
Kolumbusz Kristóf elindul Indiába	
Emil Racovită éri az Antarktiszt	

Ismétlés

Idővonal

Ok-okozati összefüggés megállapítása

Kiértékelés

Középszintű nehézséggel rendelkező feladatok

Önértékelés

Javítókulcs

Pontszámok minősítéské való átalakítása

MENNYIT TUDOK?

Jelöld meg a helyes választ:

- Moldva és Havasalföld egyesülése:
 - 1849
 - 1859
 - 1869
- Románia akkor szerezte meg a függetlenségét:
 - 1878
 - 1888
 - 1898
- Minden évben Románia nemzeti ünnepét a következő napon ünnepejük:
 - január 1.
 - május 1.
 - december 1.

Társíts helyesen az információkat a két oszloppal:

- Decebal
 - Nicolae Milescu
 - Dumitru Prunariu
- az antoninai császár
 - utazás Kínába
 - dák király

III. Stabileste valoarea de adevar a urmatoarelor enunțuri:

- A történelem csakis a múltat kutatja. (Igaz/Hamis)
- Aromán nép római eredetű. (Igaz/Hamis)
- Magellan expedíciója Franciaországból indult. (Igaz/Hamis)

Önértékelés: a 98. oldalon megtalálod a helyes válaszokat. Ellenőrizd a válaszaidat!

Kérdés	I	II	III
Maximális pontszám: 10 pont	3 pont (3X1)	3 pont (3X1)	3 pont (3X1)
	Egy pont hivatásból.		
A szerzett pontszám értelmezése	1 vagy 2 pont	3 és 5 pont között	6 és 8 pont között
	Elégtelen	Elégesség	Jó
			Kiváló

A digitális tankönyvhöz való használati utasítás:

Nagyítás/kicsinyítés

Piktogrammák

”Segítség”

Előre gomb

Előző oldal

Vissza gomb

Következő oldal

Automatikus visszatérés gomb

Ugrás a tankönyv elejére

Teljes képernyő

Ugrás a tankönyv végére

Statikus multimédiás tevékenységek

Interaktív multimédiás tevékenységek – magas szintű interaktivitási applikációk

Multimédiás animációk – kisfilmek

FEJEZET

Környezetünk múltja és jelene

1. Lecke Bevezető fogalmak
2. Lecke A család
3. Lecke Helyi és nemzeti közösség
4. Lecke Nemzeti kisebbségek a jelenlegi Románia területén
5. Lecke Gyerekkor tegnap és ma a helyi közösségben
6. Lecke Népek a múltban és jelenben
7. Lecke A világ megismerése az utazások által

Tudtad, hogy...?

- ✦ ... az ókori egyiptomiak voltak az elsők akik az évet 365 napra és 12 hónapra osztották?
- ✦ ... Jézus születésével kezdődő időfelosztást Kr.u. a VI. században javasolta Fiatalabb Dionüsziosz, aki Dobrudzsában született?
- ✦ ... a mechanikus óra valószínűleg a XVI. században jelent meg Európában, amelyből előbb kifejlesztették a zseborát majd a karórát?

Mi a történelem?

A történelem az a tudomány, amely az ember múltját tanulmányozza, azzal a céllal, hogy megismerje a fejlődését a legrégebbi időktől napjainkig. Minden személynek, közösségnek vagy népnek saját történelme van. Minden ami a születésedtől történt a napjainkig a te történelmedet alkotja (1. ábra).

Bizonyára nem emlékszel az életed minden eseményére, azonban a legfontosabb események megragadtak az emlékezetedben: az első iskolai nap, az első születésnapozás, egy látogatás a szüleiddel a múzeumban vagy egy egyiptomi vakáció amikor meglátogattátok a piramisokat. Mivel az emberi agy nem képes mindenre emlékezni, hogy is tudná megjegyezni az ember múltjának összes eseményét? Ezért az iskolában csakis az emberi múlt legfontosabb eseményeiről fogsz tanulni.

TÖRTÉNELEM

MÚLT

A múlt a történelem

Tegnap

JELEN

A jelen történelem lesz

Ma

JÖVŐ

A jövő történelem lesz

Holnap

1.ábra. Az idő

TÖBBRE VAGY KÉPES!

I. Olvasd el a következő forrásokat és válaszolj a füzetben a követelményekre.

A. A történelem az élet tanítómestere. (Cicero)

B. A világ és a természet csodáinak látványa utána semmi sem annyira érdekes és méltó számunkra mint a történelem. (Mihail Kogălniceanu)

C. Az a nép amely nem ismeri a történelmét, olyan mint egy gyermek aki nem ismeri a szüleit. (Nicolae Iorga)

1. Mit mond Cicero a történelemről? Szerinted igaza van? Miért?
2. Mi az ami szebb lehet a történelemnél a B szöveg alapján?
3. Mivel van összehasonlítva egy nép és történelmének kapcsolata N. Iorga történész szavai szerint?
4. Milyen az a nép amely nem ismeri a történelmét a C szöveg alapján?

A történelem, egy különleges tudomány

A földrajztól és a biológiától eltérően, például, a történelemnek nincs közvetlen hozzáférése a történelmi tényekhez. Nem láthatjuk a saját szemünkkel, hogy mi történt a vászlói (Vaslui) csatában (1475. január 10) vagy nem tudunk részt venni Ferdinánd király (1914-1927) és tanácsosai beszélgetésein. Azonban tudjuk az írott (felíratok, agyagtáblák, papirusz tekercsek, krónikák, dokumentumok, újságok, könyvek, stb.) és íratlan (romok, fegyverek, kincsek, edények, csontok, stb.) történelmi forrásokból kiindulva. Tehát a történész az a szakember, akinek az a feladata, hogy megismerje és megértse a történelmet, hasonló egy detektívhez, aki utalásokat keres az igazság megismeréséhez. Az íratlan (3, 4. ábrák) és írott (2. ábra) források által szolgáltatott információk hasonlóak egy puzzle darabjaihoz, amelyek alapján a történész a múlt eseményeit újra összerakja.

2. ábra. Papirusz hieroglifákkal (írott történelmi forrás)

3. ábra. Dák út Sarmizegetusa Regiában (íratlan történelmi forrás)

4. ábra. Dák sisak Coțofenești-böl (íratlan történelmi forrás)

TÖBBRE VAGY KÉPES!

II. Ismerd fel az alábbi képeken ábrázolt történeti forrásokat:

5. ábra. Fegyverek és eszközök

6. ábra. Könyvek és kéziratok

7. ábra. Agyagedények

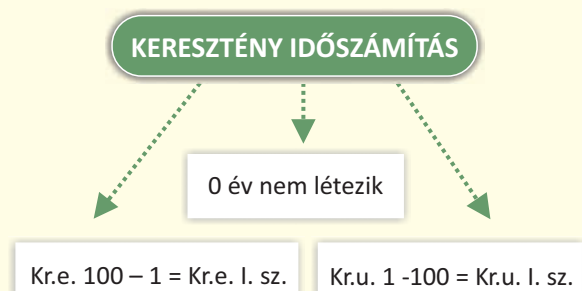
Idő és tér a történelemben

Minden történeti eseményt be kell tudni helyezni időbe és térbe. Vagyis, válaszokat kell találjunk a **Mikor?** és **Hol?** kérdésekre. Az első kérdésre a történelem a **kronológia** segítségével ad választ, azzal a tudománnyal, amely az események időbeli elhelyezésével foglalkozik és a különböző időegységek mérését kutatja, amelyeket átalakít a jelenlegieknek megfelelőek (8. ábra). A második kérdésre a földrajz segítségével tudunk válaszolni, amely történeti térképeket biztosít, ahol megtaláljuk az őseink által lakott helyeket, régi települések helyeit és egyes államok egykori határait.

Év	365/366 nap	Évezred	1000 év
Évtized	10 év	Kor	Több évszázad
Évszázad	100 év	Korszak	Több évezred

8. ábra. Az idő mérésének főbb egységei

A korszak a leghosszabb ember által ismert időszak. Ez több korra van felosztva és egy fontos eseménnyel kezdődik. Sok nép, többek közt mi is, az időt két nagy időszakra osztja fel Krisztus születésétől kiindulva (9. ábra). Ezáltal, létezik a Krisztus születése előtti időszak, amikor az éveket visszafelé számoljuk, illetve a Krisztus születése utáni időszak (keresztény időszámítás), amikor az éveket növekvő sorrendbe számoljuk.

9. ábra. A keresztény időszámítás felosztása

TÖBBRE VAGY KÉPES!

III. Tanulmányozd figyelmesen az alábbi táblázatokat és válaszolj a füzetedbe a követelményekre.

Őstörténet	Ókor	Középkor	Újkor	Jelenkor
<ul style="list-style-type: none"> Az ember megjelenésével kezdődik országunk területén (kb. Kr.e. 1.000.000) A géta-dákokról szóló első írásos feljegyzéssel ér véget (Kr.e. 514) 	<ul style="list-style-type: none"> Kr.e. 514-ben kezdődik A szlávok a Dunától délre való átvonulásával ér véget (Kr.u. 602) 	<ul style="list-style-type: none"> Kr.u. 602-ben kezdődik A Tudor Vladimirescu által vezetett 1821-es forradalommal ér véget 	<ul style="list-style-type: none"> 1821-ben kezdődik Nagy-Románia 1918-as létrejöttével ér véget 	<ul style="list-style-type: none"> 1918-ban kezdődik Napjainkig tart

10. ábra. A románok történelmének öt nagy korszaka

- Sorold fel az 5 nagy történelmi korszakot.
- Tedd időrendi sorrendbe a következő éveket: Kr.e. 3000, Kr.u. 476, Kr.u. 1492, Kr.u. 1918.
- Milyen korban vagyunk most?
- Szerinted mikor ér véget a jelenkor? Adj meg egy évet!

11. ábra. Idővonal - példa

SZEMÉLYISÉGEK AKIK MEGHATÁROZTÁK A MÚLTAT

Cicero (Kr.e. 106 - 43) – római politikus és író

Mihail Kogălniceanu (1817 - 1891) – román politikus és történész

Nicolae Iorga (1871 - 1940) – az egyik legnagyobb román történész

JEGYEZD MEG!

- ✓ A történelem az a tudomány amely az emberiség múltját kutatja.
- ✓ A történész az a tudós, aki segít megismerni és megérteni a múltat.
- ✓ A történelmet írott és íratlan források alapján írják.
- ✓ Nagyon fontos tudni, hogy mikor és hol történt egy esemény.
- ✓ Mi az évek múlását Jézus Krisztus születéséhez viszonyítjuk.

ÚJ FOGALMAK

krónika – a középkorra jellemző történelmi mű, amelyben az események időrendi sorrendbe vannak bemutatva

piramis – 1. Mértani elem
2. Piramis formájú kőből készült síremlék az ókori Egyiptomban

papírusz – a Nílus deltájában élő növény, amelyekből az egyiptomiak olyan tekerceket hoztak létre, melyekre ráírhattak

Tudtad, hogy...?

- ✦ ...azon románok száma, amelyek az országban, illetve annak határain kívül élnek majdnem eléri a 30 milliót?
- ✦ ...azon család tagjai, akik egymás követően vezetnek egy országot egy bizonyos ideig, mint hercegek, királyok, császárok, dinasztíát alkotnak (1. ábra)?

1. ábra. A román királyi család Sinaian (1907)

TÖBBRE VAGY KÉPES!

I. Tanulmányozd az alábbi táblázatot (2. ábra) és válaszolj a füzetedbe a követelményekre.

KIRÁLY

ROKONI
KAPCSOLATOK

I. Károly (1866 – 1881, fejedelem)
(1881 – 1914, király)

A Hohenzollern dinasztíából származó
Károly-Antal herceg második fia.

I. Ferdinánd (1914 – 1917)

I. Károly testvérének, Lipót hercegnek
a második fia.

I. Mihály (1927 – 1930)

Károly herceg fia, aki a majdani II. Károly lesz.

II. Károly (1930 – 1940)

I. Ferdinánd és Mária királyné első fia.

I. Mihály (1940 – 1947)

II. Károly fia és I. Ferdinánd unokája.

2. ábra. Az 1866 – 1947 között Romániában uralkodó dinasztia

1. Hány királya volt Romániának?
2. A táblázatban közölt információk alapján, I. Károly II. Károly nagyszülője volt?
3. Nagyapja volt-e I. Mihálynak I. Ferdinánd?
4. Fia volt-e I. Ferdinánd I. Károlynak?

Az emberi társadalom családokból tevődik össze (3.ábra). Általában egy családon a szülő és a gyerekek közötti kapcsolatokat értjük, de az összes egymással rokoni kapcsolatban lévő személyeket is (nagyszülők, unokák, unokatestvérek, nagybácsik, nagynénik). A családtagok közötti kapcsolatok lehetnek biológiaiak vagy kötöttek (házasság és **örökbe fogadás**). A legrégebbi időktől fogva a család volt az a lehetőség, ami által az emberek biztosítani akarták az emberiség fennmaradását azáltal, hogy óvták fiatal utódaikat. A család által a gyerekek megkapják azt a gondoskodást és törődést amely szükséges egy normális élethez és oktatáshoz.

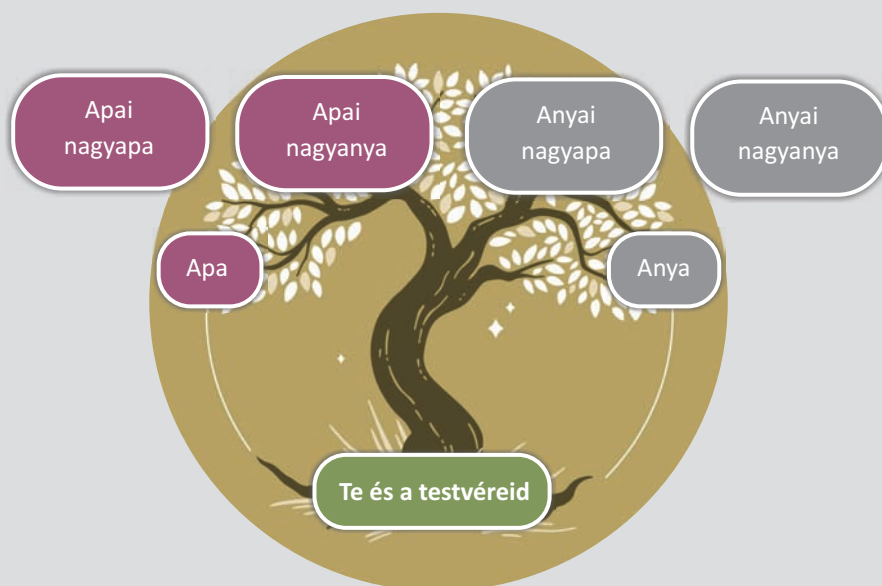

3.ábra. Jelenkori család

TÖBBRE VAGY KÉPES!

II. Az alábbi modell alapján készítsd el a családfádat.

Ahogy az országoknak, a családoknak is van saját történelme tele kiemelkedő eseményekkel és megvalósításokkal. Az egyik generációt követi a másik, gazdagítva egy család történetét. Tegyük fel, hogy a nagyszüleid a múlt század ötvenes éveiben születtek. Ezáltal ők megismerték a romániai kommunista rendszer nehéz korszakát. Meglehet, hogy részt vettek az 1989. decemberi forradalomban is! Majd arra törekedtek, hogy alkalmazkodjanak az új helyzethez és ezután örömmel üdvözölték Románia csatlakozását az Európai Unióba 2007-ben. Mivel te 2007 után születtél, egyidőben vagy román és európai uniós állampolgár.

Szüleid valószínűleg a XX. század 80-as éveiben születtek. Lehet, hogy tanárok, orvosok vagy mérnökök és miért ne, az egyetemen ismerkedtek meg egymással, majd ennek elvégzése után úgy döntöttek, hogy családot alapítanak, amely egy meleg és befogadó környezetet teremtett számokra és a testvéreid számára.

A családtagok közötti kapcsolatok annyira erősek tudnak lenni, hogy gyakran összeülnek együtt ünnepelni húsvétot, karácsonyt, egy-egy név- vagy születésnapot, együtt ünneplik Románia nemzeti ünnepét (december 1). Ezen családi alkalmakkor, minden bizonnyal lenyűgözve hallgattad az anyai nagyapád történeteit, az ő édesapjáról, aki a te dédnagyapád, aki **háborús veterán**, aki a hazájáért harcolt a második világháborúban. Megismerted a hőstetteit, a szerzett sérüléseit, a hadifogságának történetét, de azt is, hogy milyen szörnyű a háború és mennyire örvendhetünk annak, hogy békében élünk.

TÖBBRE VAGY KÉPES!

III. Beszéljess el a szüleiddel és a nagyszüleiddel és tudd meg, hogy voltak-e olyan rokonok, akik kortársai voltak a táblázatban lévő egyes eseményeknek:

Esemény	IGEN	NEM	Az eseménnyel kortárs személy
1. Az 1918-as Nagy Egyesülés			
2. Ferdinánd király gyulafehérvári koronázása (1922)			
3. A nagy gazdasági válság (1929 – 1933)			
4. A második világháború (1939 – 1945)			
5. I. Mihály király erőszakos lemondatása (1947)			
6. Nicolae Ceaușescu hatalomra kerülése (1965)			
7. Az 1989-es decemberi forradalom			

JEGYEZD MEG!

- ✓ A legrégebbi időktől kezdve, az emberi társadalom családokra volt osztva.
- ✓ Az emberiség jövője családok kezében van.
- ✓ Minden család saját történettel rendelkezik.
- ✓ A családok különböznek a kultúra, a vallás vagy a beszélt nyelv által

ÚJ FOGALMAK

lemondás – egy olyan tett, ami által a király visszalép a trónról

örökbefogadás – egy olyan tett ami által egy személy egy olyan gyerek szüleje lesz akivel nincs rokoni kapcsolatban

háborús veterán – olyan katona, aki harcolt a háborúban

Tudtad, hogy...?

- ✦ ... azon lakosok összessége, akik veled együtt laknak egy községben vagy városban, a helyi közösséget alkotják?
- ✦ ... egy ország minden helyi közössége nemzeti közösséget alkot?
- ✦ ... a világ minden országa a nemzetközi közösséget alkotja?
- ✦ ... az Egyesült Nemzetek Szervezete, ENSZ, a világ legnagyobb szervezete, amelynek majdnem minden ország a tagja?

TÖBBRE VAGY KÉPES!

I. Olvasd el az alábbi szöveget, keress rá az internet segítségével és töltsd ki a helyes információkkal az alábbi táblázatot.

Időközönként, a nemzetközi közösség bizonyos országai összeülnek, hogy segítsék egymást, és különböző nemzetközi szervezeteket alkotnak. Románia több ilyen szervezet tagja. A legfontosabbak ezek közül az Észak-Atlanti Szerződés Szervezete (NATO) és

az Európai Unió (EU). A NATO egy katonai szövetség, amelynek a célja, hogy megvédje a békét és a tagországai biztonságát. Az Európai Unió egy olyan szervezet, amely a tagjai számára megadja az esélyt a fejlődésre, azért, hogy az állampolgárai jobban éljenek.

Nemzetközi szervezet megnevezése	Tagállamok száma	Év amelyben Románia tagja lett a szervezetnek
NATO		
EU		

Az ősemberek nagyobb vagy kisebb csoportokban éltek, és helyről-helyre vándoroltak élelmet és menedéket keresve. Ezek a csoportok kisebb **helyi közösségek** voltak, akiket rokoni szálak fűztek össze. Azonban egy adott pillanatban az emberek feltalálták a mezőgazdaságot és a pásztorkodást, városokat építettek, így a népesség egyre nagyobb lett. Az emberek életének a megszervezése érdekében ilyen körülmények között létrejött az **állam**. Az elején, az államok kicsik voltak, de az idő múlásával egyre nagyobbakká váltak. Az állam törvényeket hozott mindenki számára és gondoskodott arról, hogy ezek be legyenek tartva mindenki által, ugyanakkor védte a lakosságot a külső és belső veszélyektől.

Kétszáz évvel ezelőtt az emberek elkezdték létrehozni a nemzetállamokat abból az elvből kiindulva, hogy minden **nemzetnek** szüksége van saját államra.

A **nemzetet** azon emberek alkotják, akiknek közös a múltja, nyelve és hagyományaik. A románok is részt vettek ebben a folyamatban, létrehozva a saját nemzetállamukat Moldva és Havasalföld egyesülésével (1859. január 24). Románia 1878-ban szerezte meg a függetlenségét és 1918-ban egyesítette az összes románok által többségben lakott területeket (Nagy Egyesülés). Így jött létre az országunk, amelyre büszkék vagyunk.

TÖBBRE VAGY KÉPES!

II. Kutass on-line és írd le a füzetedbe azt a fontos eseményt, amelyhez az alábbi képeken ábrázolt személyiségek kapcsolódnak. Válasz lehetőségek: Moldova és Havasalföld egyesülése, a függetlenségi háború és Nagy Románia létrehozása.

1. ábra. Alexandru Ioan Cuza

2. ábra. I. Károly

3. ábra. I. Ferdinánd

Az a nemzeti közösség amelynek tagjai vagyunk, egy sor szimbólum által különül el a többi nemzeti közösségtől: **lobogó (4. ábra)**, **címer (5. ábra)**, **nemzeti himnusz (Deșteaptă-te, române!)** és a **nemzeti ünnep (december 1.)**. 1918. december 1-én Erdély egyesülésével véget ért Nagy Románia létrejöttének a folyamata. Minden ország számára a nemzeti ünnep egy kiemelkedő történelmi pillanat. A legtöbb állam katonai parádéval ünnepli a nemzeti ünnepét. Románia esetében, ez a parádé a románok elhatározását mutatja, hogy megvédik országukat és békében meg egyetértésben akarnak élni a föld minden népével.

4. ábra. Románia lobogója

5. ábra. Románia címere

6. ábra. Katonai felvonulás december 1-én

TÖBBRE VAGY KÉPES!

III. Olvasd el az alábbi szöveget, figyeld meg a képeket, kutass az interneten és válaszolj a füzetedben a követelményekre.

A rómaiak, mint az ókor egyik fontos népe, megalkották a **Diadalívet**, amely egy olyan építmény volt, ami alatt a háborúból visszatérő győztes katonák haladtak el. Ezt a **hagyományt** a mai népek is megtartották. Így egy ilyen Diadalív Románia fővárosában, Bukarestben is megtalálható. A nemzeti ünnep alkalmával a parádén résztvevő katonák felvonulnak a Diadalív alatt.

6. ábra. Nagy Konstantin római császár Diadalíve

7. ábra. A bukaresti Diadalív

1. Melyik ókori nép építette a Diadalívet?
2. Mi volt a célja ennek az építménynek?
3. Létezik-e Romániában ilyen építmény?
4. Mikor és miért volt ez megépítve?

JEGYEZD MEG!

- ✓ Az emberiség helyi és nemzeti közösségekből áll.
- ✓ A nemzeti közösségek alkotják a nemzetközi közösséget.
- ✓ Minden nemzeti közösségnek saját jelképei vannak: lobogó, címer, himnusz és nemzeti ünnep.
- ✓ Románia 1859-ben jött létre, 1878-ban lett független és 1918-ban egyesült.

ÚJ FOGALMAK

- nemzet** – olyan nagyobb emberi közösség, amelyet a nyelv, történelem, hagyományok és vallás fog össze
- hagyomány** – azon eszmék, szokások és hiedelmek összessége, amelyek egy közösségen belül az idők folyamán alakulnak ki
- diadal** – 1. (az ókori Rómában) egy győzelem megünneplése, magasztos ünneplés által; 2. nagy jelentőségű háborús győzelem

Tudtad, hogy...?

- ✦ ... minden romániai kisebbségnek joga van az anyanyelvén tanulni az iskolákban?
- ✦ ... minden romániai kisebbségnek képviseleti joga a Parlamentben?

Napjainkban, Romániában a románok mellett, akik a többségi nemzet, számos **nemzeti kisebbség** él. Azok akik tagjai ezeknek a közösségeknek ugyanolyan jogokkal és kötelezettségekkel rendelkeznek mint a románok és a hatóságok támogatják őket, hogy megőrizték **kulturális identitásukat**. A romániai kisebbségek közül a legnagyobb számú a magyarság, a romák és az ukránok. Őket követik a németek, zsidók, orosz-lipovánok, szerbek, horvátok, tatárok és törökök.

A **MAGYAROK** Ázsiából érkeztek Kr.u. 896-ban Árpád fejedelem vezetésével és a Pannon-síkságon telepedtek le, ott ahol a jelenlegi Magyarország található. Fokozatosan a magyarok több területet elfoglaltak, köztük található Erdély is. A magyarok ide telepítették a székelyeket, akik velük együtt érkeztek Ázsiából és a szászokat, akik egy germán eredetű nép. Ezáltal Erdély egy olyan térség lett, ahol több **kultúra**, hagyomány és nyelv találkozott.

2. ábra. Roma hagyományos népviselet

1. ábra. Körösfői magyar népviselet, Kolozs megye

A **ROMÁK** Indiából érkeztek a Kr.u. II. évezred első századaiban. A XIV. század végén említik őket Havasalföldön, majd Moldvában és Erdélyben. Moldvában és Havasalföldön a romákat *cigányoknak* nevezték, azonban ezt a kifejezést már nem használjuk sértő mivolta miatt. Helyette a *roma* kifejezést használjuk. Már a kezdetektől ők **rabszolgaként** voltak említve. A romák felszabadítási folyamata csak 1855-1856-os években fejeződött be. Ezáltal véget ért egy olyan igazságtalan periódus, amely évszázadokig tartott.

Ma, az európai Romániának az a kötelessége, hogy egyenlő módon bánjon minden állampolgárával. Függetlenül a **nemzetiségtől**, Románia minden lakója fontos és támogatni kell őket a saját fejlődésükben.

TÖBBRE VAGY KÉPES!

Olvasd el az alábbi szöveget és válaszolj a füzetedben a követelményekre:

„A napokban elvesztettem egy gyerekkori barátot, aki a neve inkább egy putriba, mint egy szalonba való volt, mivel Porojannak hívták! Ő az egyik rabszolgánk volt, kalányos cigány (olvasd romának), de a szakmája szerint pék. (...). Elvesztettem Porojan Vasilét korai életem legutolsó tanúját, aki ellenfelem volt régi játékokban és a jászvásári (Iași) szülőházunkkal szomszédos Szent-Illés templomon keresztül való kőhajításban. A világ hullámmása és a társadalmi különbségek már rég elválasztottak egymástól.”

Vasile Alecsandri, *Vasile Porojan* (1880)

1. Keresd meg az interneten a *kalányos* és a *pék* kifejezések jelentését.
2. Ki volt Porojan Vasile? Mivel foglalkozott?
3. Milyen emlékek kötik a szerzőt Porojan Vasiléhoz?
4. Milyen érzelmeket fejez ki a szöveg szerzője Porojan Vasile irányában?
5. Hogy értelmezed a következő kijelentést: „A világ hullámmása és a társadalmi különbségek már rég elválasztottak egymástól”?

PORTFOLIÓ

Készíts egy hirdetést, amellyel meghívod társaidat egy olyan kulturális rendezvényre, amelyet egy kisebbségi csoport tagjai szerveznek a közösségedből. Mielőtt nekifognál a munkának, tudd meg, hogy milyen kisebbségi csoportok élnek a közösségedben. Tudj meg többet a hagyományaikról, ünnepeikről és nyelvükről. Miután jobban megismerted őket, készítsd el a hirdetést minél meggyőzőbben. A hirdetést helyezd el a személyes portfoliódban!

SZEMÉLYISÉGEK AKIK MEGHATÁROZTÁK A MÚLTAT

Vasile Alecsandri (1821-1890) – román író és politikus

JEGYEZD MEG!

- ✓ Országunk területén nemzeti kisebbségek is élnek.
- ✓ A legnagyobb nemzeti kisebbségek a magyarok és a romák.
- ✓ A magyarok főleg Erdélyben élnek.
- ✓ A romák hosszú ideig rabszolgák voltak Moldvában és Havasalföldön.
- ✓ Az utolsó roma rabszolgák felszabadítása csak 1855-ben (Moldva) és 1856-ban (Havasalföld) történt meg.

ÚJ FOGALMAK

kultúra – egy bizonyos közösség szellemi és tárgyi jellemzői

etnikum – azon személyek összessége akiknek közös a kultúrája és nyelve

kulturális identitás – azon elemek összessége, amelyek megkülönböztetnek egy kultúrát a másiktól

rabszolga – szabadságától megfosztott ember, akit a gazdája munkára kötelez

5. Lecke

GYEREKKOR TEGNAP ÉS MA A HELYI KÖZÖSSÉGBEN

Tudtad, hogy...?

- ✦ ... az internet 1969-ben jelent meg az amerikai hadsereg kérésére és ARPANET-nek hívták?
- ✦ ... a Facebook-ot 2004-ben hozta létre Mark Zuckerberg?

A gyerekkor az a varázslatos időszak, amikor felfedezzük a világ csodáit. Az emberek többsége számára a legkellemesebb emlékek a gyerekkorhoz köthetőek. Azonban az idő múlása megváltoztatta a gyerekkort is. Ezáltal, a gyerekkor már nem azt jelenti mint hajdanán.

A nagyszülők gyerekkorában az idő megoszlott a családdal, az iskolában és a barátokkal eltöltött idő közt. Az iskola, mint manapság is, a tudásról, a barátságról és a jókedvről szólt. Persze nem hiányoztak a házi feladatok. Ugyanakkor maradt idő a barátokra és az olvasásra. Az olvasás sok gyerek számára kedvenc időtöltés volt, akár a moziba járás. A nyár a fürdésről és játékokról szólt, télen szerettek korcsolyázni és szánkózni. Emellett, a kántálás egy szent kötelességnek számított.

1. ábra. Játékok az ókori Görögországból

TÖBBRE VAGY KÉPES!

I. Ismerd fel az 1. ábrán lévő játékokat. Hasonlítsd össze a játékaidat a képen lévőekkel. Hasonlítanak egymáshoz? Van köztük különbség? Beszéljétek meg az osztályban!

II. Olvasd el az alábbi szöveget és válaszolj a füzetedben a követelményekre.

„Nem tudom, más hogy van vele, de én ha visszagondolok szülőföldemre, a humulești-i szülői házra, a kürtő oszlopára, amelyre anyám fonalat kötött, a végén „kandurkával”, hogy a macskák szakadtak meg, úgy játszottak vele, a tűzhely agyaggal tapasztott párkányára, melyben megfogódtam, amikor tipegni tanulgattam, a sütőkemencére, ahova elbújtam, ha mi, fiúk hunyócskát játszottunk, meg más játékokra és játékszerekre, tele pajkossággal és gyermeki búbájjal, mintha most is ugránoznék a szívem örömeiben.”

Ion Creangă, Gyermekkorom emlékei

1. Keresd meg az interneten a következő fogalmak meghatározásait: kandúrka, tűzhely párkánya, agyaggal bevonva, hunyócska?
2. Melyek a szerző legkedvesebb emlékei?
3. Mit érzett ő amikor a gyermekkorára gondolt?
4. Írj a füzetbe két hasonlóságot és két különbséget a I. Creangă és a te gyerekkorod között.

A szüleid gyerekkora egy kicsit másabb volt. Lassan megjelentek a számítógépek és az internet, a kábeltévé pedig egy rajzfilmekkel teli világba röpítette a gyerekeket. A hegyekben vagy a tengeren töltött vakáció egy hagyomány lett, de mégis maradt idő a barátokra.

Ma azonban a gyerekkor sokban különbözik attól ami régen volt. Valószínűleg nehéz számodra megérteni, hogy három évtizede az internet csak egy mese volt és ma már nem tudjuk elképzelni az életünket nélküle. Te egy kattintással a világ minden információját megtalálod. A **laptop**, az okostelefon vagy a videó projektor jelen van az osztályban és az iskolában. A szociális hálókön való kommunikáció sajnos sok időt vesz fel, amelyet régebb a személyes beszélgetésekre használtunk. Új sportok jelentek meg, mint például a **skateboard** vagy a **snowboard**. Más szempontból, az internetnek és a repülőknak köszönhetően a világ kisebb lett és folyamatosan változik. Vajon miben fog különbözni a jövő gyerekkora?

TÖBBRE VAGY KÉPES!

III. Tanulmányozd az alábbi képeket és válaszolj a füzetedbe a követelményekre:

2. ábra. Kántáló gyerekek csoportja

3. ábra. Kántáló felnőttek csoportja

1. Mi a kántálás?
2. Mivel mennek a képen (2.ábra) látható gyerekek?
3. Csak a gyerekek járnak kántálni?
4. Mesélj el egy téli szokást a közösségedből!

SZEMÉLYISÉGEK AKIK MEGHATÁROZTÁK A MÚLTAT

Ion Creangă (1837 – 1889) – román író

JEGYEZD MEG!

- ✓ Egyik generációról a másikra a gyerekkor enyhén különböző.
- ✓ Bizonyos dolgok soha nem változnak.
- ✓ Jelenleg a gyerekkort nagyban befolyásolja az internet fejlődése.
- ✓ Egyre többet kommunikálunk a szociális hálók által.

ÚJ FOGALMAK

skateboard – kerekkel ellátott hosszabb deszka (gördeszka)
snowboard – egy szélesebb formájú síléc
laptop – hordozható személyes számítógép, amely saját tápegységből vagy konnektorból kapja az áramot

A. Az ókor népei

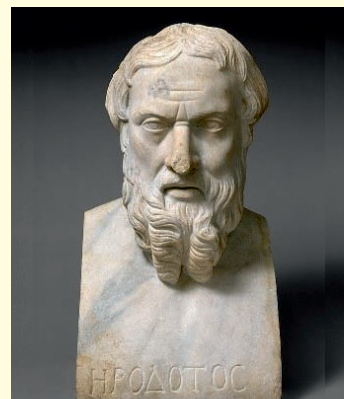

Tudtad, hogy...?

- ✦ ...az ókori görögök hozták létre a **demokráciát**, amely egy ma is létező kormányzati forma?
- ✦ ...nagyon sok mai törvény az ókori rómaiaktól származik?
- ✦ ...a gallok és a rómaiak harcai alapján készült el egy sor képregény amelyek által létrejöttek az Asterix és Obelix filmek?
- ✦ ...Hérodotosz szerint, a géta-dákok nyilakat lőttek az ég felé, azért hogy elijesszék a viharokat?

A ókorban a **GÖRÖGÖK** a Balkán-**félsziget** déli részén, az Égei-tenger szigetein és Kis-Ázsia nyugati részén éltek. A legjelentősebb ókori görög városok Spárta és Athén voltak. Jó földművesek, kézművesek, kereskedők voltak és hajósokként a görögök településeket hoztak létre Itália déli részén, Észak-Afrikában és Dobrudzsában. Feldolgozták a fémeket, jó minőségű kerámiát készítettek.

A görögök hozták létre a színházat, hozzájárultak az építkezés, irodalom, történelem és matematika fejlődéséhez. Például úgy tartják, hogy a szorzótáblát, a görög matematikus, Püthagorasz (kb. Kr.e. 580-495) találta fel. Ugyanakkor Hérodotoszt (1.ábra) tartjuk a „történelem atyjának”.

1.ábra. Halikarnasszoszi Hérodotosz (Kr.e. 484-425) „a történelem atyja”

2.ábra. Traianus császár

A **RÓMAIAK** az Itáliai-**félsziget** központi részén fejlődtek ki, ahol Kr.e. 753-ban megalapították Róma városát. Több évszázad folyamán a rómaiak egy **birodalmat** hoztak létre, amely három földrészre terjedt ki: Európa, Afrika és Ázsia. A Római Birodalom legnagyobb kiterjedését Traianus császár idején érte el, aki Kr.u. 98-117 között uralkodott (2.ábra). Ez a császár többek közt elfoglalta a Dák Királyságot (Dacia) miután legyőzte Decebal (Kr.u. 87-106) dák királyt.

A rómaiak jó építészek voltak, akik utakat, vízvezetéseket, csatornákat és középületeket hoztak létre, mint például a római **Colosseum**. Sok római törvényt és szokást használunk ma is. Például tőlük vettük át egy személy elnevezésének a módját a vezeték- és keresztnév által.

TÖBBRE VAGY KÉPES!

I. Tanulmányozd az alábbi szöveget és válaszolj a füzetedben a követelményekre.

„Mert milyen érdektelen és tanulatlan lehet az az ember aki nem akarja tudni, hogy mikor és milyen okok következtében került az egész ismert világ a rómaiak uralma alá (...)? Egy olyan történet, amelyről eddig senki nem hallott.”

Polübiosz, Történet

1. Kire utal Polübiosz a művében?
2. Tanulmányozd a térképet (2. ábra) és jelöld meg a rómaiak által elfoglalt 2-3 területet.
3. Polübiosz szerint miről nem hallott senki addig?

2. ábra. A Római Birodalom Kr.u. 117-ben

A **GALLOK** egy kelta eredetű nép, amely az ókorban Nyugat-Európában lakott, főleg a jelenlegi Franciaország területén. Jó harcosokként Brennus vezetése alatt Kr.e. 390-ben elfoglalták Rómát és sok kincsel vonultak ki onnan. A rómaiak nem felejtették el ezt a megaláztatást és elfoglalták a gallok által lakott területeket, amelyek jelenleg Észak-Olaszország és Dél-Franciaországban találhatóak. Majd, Kr.e. I. században Caius Iulius Caesar római tábornok hadjáratot indított az egész Gallia elfoglalására (Kr.e. 58-51). A Vercingetorix gall vezető elleni nehéz harcok után, Caesar megszerezte a győzelmet és Galliát a Római Birodalomhoz csatolta. Vercingetorixet Kr.e. 46-ban elfogták és kivégezték. Gallia a Római Birodalom része maradt egészen a Kr. u. V. század végéig.

A **GÉTA-DÁKOK** a trákok egyik ága volt, az ókori Közép-Kelet Európa egyik legnagyobb népe. Pontosabban, a Dunától északra levő ág azon a területen, ahol a jelenlegi Románia található. A görögök **gétáknak**, a rómaiak **dákoknak** nevezték őket. Mi **géta-dákoknak** nevezük, azért hogy rámutassunk arra, hogy a géták és a dákok egy népet képviselnek két különböző elnevezéssel.

A géta-dákok Kr.e. I. században Burebista (Kr.e. 82-44) vezetésével egy nagy királyságot hoztak létre. Burebistát követően a dákokat a következő királyok vezették: Deceneus, Comosicus, Scorilo, Duras és Decebal. Decebal király (Kr.u. 87-106) 101-102, illetve 105-106 között harcolt a rómaiakkal, azonban legyőzték és a Dák Királyság (Dacia) nagy része római provincia lett. Az is marad Kr.u. 271-ig.

TÖBBRE VAGY KÉPES!

II. Olvasd el az alábbi szöveget és válaszolj a füzetedben a követelményekre.

„Létezik az országnak egy másik, régebbi felosztása is; ezért egyesek dákoknak, mások gétáknak nevezik. Gétáknak nevezik a napkeletieket, kik a tengernél laknak, dákoknak nevezik a napnyugati népeket, akik a germánokkal együtt az Iszter (Duna) forrásainál laknak. (...) A géták és a dákok ugyanazt a nyelvet beszélik.”

Sztrabón, *Geógraphika*

1. Melyek azok az égtájak, amelyek *napkelet* és *napnyugat* néven vannak említve?
2. Jelöld meg a térképen (2. ábra) azt a tengert, amely mellett Sztrabón szerint éltek a géták.
3. Mit jelent az a tény, hogy a géták és a dákok ugyanazt a nyelvet beszélték?

SZEMÉLYISÉGEK AKIK MEGHATÁROZTÁK A MÚLTAT

Polübiosz (Kr.e. 208-120) – görög politikus és történész, aki Róma történetéről írt

JEGYEZD MEG!

- ✓ Az ókori görögök gazdag tudományos és kulturális örökséget hagytak hátra.
- ✓ A rómaiak egy olyan birodalmat hoztak létre, amely három földrészre terjedt ki.
- ✓ A géta-dákokat, a trákok egyik ágát, a rómaiak Kr.u. II. században hódították meg.
- ✓ A géta-dákokhoz hasonlóan, a gallokat Kr.e. I. században hódították meg a rómaiak.

ÚJ FOGALMAK

Colosseum – Kr.u. I. században épült római középület, amelyet gladiátorok (élet-halál harcot vívó rabszolgák) közötti harcokra használtak

félsziget – egy olyan földterület, amely benyúlik a tengerbe és három oldalról víz veszi körül

birodalom – nagy kiterjedésű állam, amelyet több terület hódításával hoztak létre

B. A jelen népei

Tudtad, hogy...?

- ✦ ...Alarik, egy germán törzs, a vizigótok vezetője, Kr.u. 410-ben elfoglalta Romát?
- ✦ ...Kelet-Európa egyedüli újlatin eredetű népe a román?
- ✦ ...a két görög testvér, Cirill és Metód, létrehozta egy olyan ábécét a szláv nyelvnek, a cirill ábécét, amelyet ma is használnak?

1. ábra. Cirill írásos oldal (XIV. sz.)

Európában, Kr.u. I. évezred második felében olyan népek jelentek meg, akikkel ma is találkozunk. A nyelvük eredetéből kiindulva, e népek többségét három részre oszthatjuk: germán népek, újlatin népek és szláv népek.

A **GERMÁNOK** az ókori germán törzsek utódai, akik többször harcoltak a rómaiakkal és hozzájárultak a Római Birodalom összeomlásához. Ők Európa középső, északi és nyugati részein laknak. A legismertebb **germán népek: németek, hollandok, svédek, angolok.**

TÖBBRE VAGY KÉPES!

I. Olvasd el az alábbi szöveget és válaszolj a füzetedben a követelményekre.

„Germánia földje, még ha rendelkezik is egypár különleges hellyel, általában tele van tűzdelve félelmetes erdőkkel vagy rút a lápok miatt. (...) Gabonatermesztésre eléggé alkalmas, azonban alkalmatlan a gyümölcsfáknak és nyájakban gazdag. (...) Az istenek nem adtak a germánoknak ezüstöt és aranyat; nem tudom azért-e, hogy jót vagy rosszat tegyenek-e nekik.”
Tacitus, *Germánia*

1. Az ókori író, Tacitus szerint, milyen Germánia földje?
2. Mivel foglalkoztak az ókori germánok?
3. Mit mond Tacitus az aranyról és az ezüstről?
4. Az hogy a germánoknak nem volt aranya és ezüstje, jó vagy rossz dolog? Érvelj!

Az **ÚJLATINOK** Róma örökségét viselik magukon, mivel olyan népek utódai, amelyeket meghódítottak a rómaiak és latin népességgel **kolonizálták**. Ezek a népek **romanizálva** lettek, ami azt jelenti, hogy átvették a római nyelvet és kultúrát. Az **újlatin népek** a következők: **románok, olaszok, franciák, spanyolok, portugálok.**

Már az ókorból ismert **SZLÁVOK**, Közép- és Kelet-Európába **vándoroltak** Kr.u. VI. századtól kezdődően. A mai szláv népek, három csoportra vannak osztva: **nyugati szlávok (lengyelek, csehek, szlovákok), keleti szlávok (oroszok, fehéroroszek és ukránok) és déli szlávok (szlovének, horvátok, szerbek és bolgárok).**

A germán, újlatin és szláv népek mellett, Európában más népek is élnek, mint a **görögök, albánok, magyarok** vagy **törökök**. A magyarok Kr.u. 896-ban érkeztek Európába Árpád fejedelem vezetésével. A törökök Kis-Ázsiában hozták létre államot 1299-ben Oszmán vezetésével. Az Oszmán Birodalom neve is tőle származik

TÖBBRE VAGY KÉPES!

II. Tanulmányozd a térképet (2.ábra) és válaszolj a füzetedben a követelményekre.

1. Jelölj meg a térképen három germán népet.
2. Találd meg a térképen a lengyeleket, oroszokat és bolgárokat.
3. Azonosíts a térképen négy újlatin népet Dél-Nyugat Európából.
4. A román népen kívül milyen más újlatin nép él Kelet-Európában?

2. ábra. Európa térképe

SZEMÉLYISÉGEK AKIK MEGHATÁROZTÁK A MÚLTAT

Tacitus (Kr.u. 54-120) – az egyik legnagyobb római történész

JEGYEZD MEG!

- ✓ A nyelvük alapján Európa mai népei több csoportra oszthatóak.
- ✓ A három legnagyobb csoport: germánok, újlatinok és szlávok.
- ✓ Az újlatin vagy neolatin népek csoportja a románokból, olaszokból, franciákból, spanyolokból és portugálokból áll.
- ✓ A magyarok Kr.u. 896-ban érkeztek Ázsiából Európába Árpád vezetésével.
- ✓ A törökök 1299-ben hozták létre államot Kis-Ázsiában.

ÚJ FOGALMAK

- kolonizálás** – egy elfoglalt vidék benépesítése más területekről hozott népekkel
- vándorlás** – egyes népcsoportok mozgása egyik helyről a másikra
- romanizálás** – a római nyelv és kultúra átvétele a meghódított népek által
- törzs** – a társadalom legrégebbi szervezési formája, amely családokból állt és egy főnök vezette

C. A román nép

Tudtad, hogy...?

- ✦ ...a *biserică* (templom) kifejezés a latin *basilica* szóból ered?
- ✦ ...a román nép fokozatosan lett keresztény, nem egy vezető döntése alapján, úgy ahogy ez más népek esetében történt?
- ✦ ...a Vörös Császár, a román népmesék hőse, valójában a római császár, akinek több vörös ruhadarabja volt?

A többi újlatin népekhez hasonlóan, a román nép Kr.u. I. évezred második felében jött létre. A románok a **géta-dákok**, a **rómaiak** és a **szlávok** keveredéséből jöttek létre. Nyilván, a legfontosabb szerepük a rómaiaknak volt, mivel a román nyelv római eredetű.

Kr.u. 106-ban Traianus császár elfoglalta a géta-dákokat a 101-102-es és a 105-106-os háborúk következtében. A Dák Királyság (Dacia) római provincia volt Kr.u. 271-ig. Ez idő alatt a géta-dákokat romanizálták. Ezáltal a rómaiak kivonulása után itt marad egy dák-római népesség. A Kr.u VI. században idetelepedett szlávok, akik keveredtek a dáko-rómaiakkal. Így, Kr.u. IX. században megjelent a román nép.

A román nép egy újlatin nép, mivel a román nyelv szavainak nagy része latin eredetű. A román nyelvtan a latin nyelvtanból származik. A román nyelv szláv vagy géta-dák eredetű szavakat is tartalmaz, de ezekből kevesebb van mint a latin eredetűekből.

1. ábra. Traianus császár által Rómában emelt oszlop a Deceballal vívott harcok emlékére

2. ábra. Római pénzérme aranyból Traianus császár képével

TÖBBRE VAGY KÉPES!

I. Olvasd el az alábbi szöveget és válaszolj a füzetedben a követelményekre.

„Traianus halála után Aelius Hadrianust választották császárrá. (...) Ő visszahívta a Szíriában állomásozó csapatait és ugyanezt szerette volna megtenni a Dák Királyságban (Dacia) is, de barátai megállították, hogy véletlenül se kerülhessen a **barbárok** kezébe számos római polgár; mivelhogy Traianus, a Dák Királyság (Dacia) elfoglalása után, tengernyi római polgárt hozatott a birodalom minden sarkából azért, hogy benépesítsék a városokat és megmunkálják a földet.”

Eutropius, Rövid történelem Róma alapításától

1. Ki lett a császár Traianus után? Mit tett ő?
2. Mit akart Aelius Hadrianus a Dák Királyságban? Kik és miért állították meg?
3. Mit tett Traianus a Dák Királyság (Dacia) elfoglalása után?
4. Milyen célból hozott Traianus „tengernyi római polgárt” a Dák Királyságba (Dacia)?

II. Társítsd helyesen az információkat a két oszlopból:

A Dák Királyság elfoglalása	Kr. u. IX. sz.
A Dák Királyság kiürítése	Kr. u. VI. sz.
A dák-római háborúk	Kr. u. 101-102/105-106
A szlávok letelepedése	Kr. u. 271
A román nép kialakulása	Kr. u. 106

SEMÉLYISÉGEK AKIK MEGHATÁROZTÁK A MÚLTAT

Eutropius – római történész Kr.u. a IV. században

JEGYEZD MEG!

- ✓ A román nép Kr. u. a IX. században jött létre.
- ✓ A román nép kialakulásához a géta-dákok, rómaiak és a szlávok járultak hozzá.
- ✓ A rómaiaknak volt a legnagyobb szerepük a román nép kialakulásában.
- ✓ A román nyelv szókincsének nagy része latin eredetű.

ÚJ FOGALMAK

barbárok – rómaiak által használt elnevezés a birodalmon kívül élő népekre

oszlop – az ókorra jellemző oszlop formájú műemlék, amelyet egy fontos esemény emlékére emeltek

A. A Föld megismerése

Tudtad, hogy...?

- ✦ ...a XV. század végén az európaiak csak Európát, Afrika és Ázsia egyes részeit ismerték?
- ✦ ...azokban az időkben gyalog utaztak, az állatok (lovak, szamarak, tevék, stb.,) segítségével és hajókkal a tengereken?
- ✦ ...az amerikai kontinens elnevezése Amerigo Vespucci felfedező nevéből származik?
- ✦ ...az európaiak Amerikából növényeket hoztak, mint például a paradicsom, a burgonya és a kukorica?
- ✦ ...a kakaócserje, ami nélkül nem létezne a csokoládé, Amerikából származik?

MARCO POLO egy kereskedő családba született 1254-ben, Velencében. 1270-ben apjával és nagybátyával együtt Kínába utazott, ahová 1275-ben ért el. Kínában akkor a mongol Kubiláj **kán** uralkodott. Az ifjú velencei több évig az ő udvarában maradt. 1295-ben sikerült haza mennie, de Velence ellenségei, a génoviaiak, bebörtönözték. A börtönben egy írónak lediktálta a kalandjait. Így jelent meg *A világ csodáinak könyve* vagy *Il Milione*, a középkor leghíresebb útikönyve.

1. ábra. Marco Polo (1254-1324)

TÖBBRE VAGY KÉPES!

I. Figyeld meg az alábbi képeket és válaszolj a füzetedbe a követelményekre.

2. ábra. Marco Polo és Kubiláj találkozása

1. Szerinted hogy fogadta a mongol kán Marco Polot?
2. Szerinted miért tartotta Kubiláj az udvarában?
3. Írd le egy mongol harcos viseletét.

3. ábra. Marco Polo mongol viseletben

KOLUMBUSZ KRISTÓF (4.ábra) úgy gondolta, hogy a Föld gömbölyű, annak ellenére, hogy kortársai nagyrésze azt hitte, hogy a Föld lapos, mint egy tányér. Sikerült meggyőznie Spanyolország királyát, hogy szervezzen három hajóval egy expedíciót, amely keretében a tengeren elérhetett volna Indiába. 1492-ben Kolumbusz elhagyta Spanyolországot és nyugat fele utazva elért Amerikába. Kolumbusz élete végéig meg volt győződve arról, hogy Indiába jutott el, Meghalt anélkül, hogy tudta volna, hogy egy új földrészt fedezett fel.

4. ábra. Kolumbusz Kristóf (1451-1506)

TÖBBRE VAGY KÉPES!

II. Olvasd el az alábbi szöveget és válaszolj a füzetedben a követelményekre.

„Az éjszaka behálózta az óceánt. A Pinta (5.ábra), a flotta legjobb vitorlása, elől volt. Kolumbusz Kristóf és egy bizonyos Rodrigo Sanchez, az expedíció ellenőre, azt hitték, hogy egy fényt látnak, amely a horizont sötétségében mozgott, amikor Rodrigo matróz a Pintáról elkiáltotta magát: Föld! Föld!”

Jules Verne, *Kolumbusz Kristóf*

5. ábra. A Pinta hajó modellje

1. Keresd meg az interneten a következő kifejezéseket: *vitorlás, matróz, horizont sötétsége*.
2. Keresd meg az interneten a másik két hajó nevét amelyek részt vettek a Pintával együtt az expedícióban.
3. Hogy hívták az első európaiat aki meglátta Amerikát?
4. Melyik hajóval utazott ő?

FERNANDO MAGELLÁN (5.ábra) 1519-ben hagyta el Spanyolországot egy nagy expedíció élén. Átkelve az Atlanti-óceánon, elérte Dél-Amerikát, ahol felfedezett egy **szoros**t, amelyet *Magellán-szoros*nak nevezett el, majd átkelt a Csendes-óceánra. Áthajózta ezt az óceánt is és elérte a Fülöp-szigeteket, ahol az **óslakosokkal** folytatott harcban meghalt. Az expedíciója tovább folytatta az utat és 1522-ben visszatért Spanyolországba, miután megkerülte először a bolygót.

6. ábra. Fernando Magellán (1480-1521)

TÖBBRE VAGY KÉPES!

III. Szerinted az általad tanult három felfedező közül, melyik járult legjobban hozzá a Föld megismeréséhez? Érveld a választoddal! Beszéljess a témáról a társaidal és a tanítóddal.

7. ábra. A nagy földrajzi felfedezések

SEMÉLYISÉGEK AKIK MEGHATÁROZTÁK A MÚLTAT

Jules Verne (1828-1905) – francia író, aki kalandregényeiben előre látta a XX. századi tudományos fejlődést

JEGYEZD MEG!

- ✓ Marco Polo eljutott Kínába, a mongol Kubiláj kán udvarába.
- ✓ Kalandjai *A világ csodáinak könyve* című írásában vannak elmesélve.
- ✓ Amerikát Kolumbusz Kristóf fedezte fel 1492-ben.
- ✓ Kolumbusz nem tudta, hogy egy új földrészt fedezett fel.
- ✓ Magellán expedíciója volta az első Föld körüli út.

ÚJ FOGALMAK

- őslakos** – személy, aki a szülőföldjén lakik
- kán (mongol)** – a középkorban a mongol uralkodók által viselt cím
- szoros** – két tengert vagy óceánt összekötő keskeny víziút

B. A románok hozzájárulása a Föld megismeréséhez

Tudtad, hogy...?

- ✦ ...a románok soraiból is kerültek ki felfedezők, akik hozzájárultak a Föld megismeréséhez és megértéséhez?
- ✦ ...a szászsebesi (Sebeș, Szeben megye) születésű német Franz Binder, 1824-ben a Török Birodalomban és Afrikában utazott, ezzel nagyban hozzájárulva a kontinens megismeréséhez?
- ✦ ...a román Dimitrie-Ghica Comănești 1895-1896 között Afrikában vett részt expedíción?
- ✦ ...Emil Racoviță egy új tudományt hozott létre, **biospeológia** néven, amely a barlangok és a föld alatti vizek élővilágát kutatja?

A Moldvában született **NICOLAE MILESCU** (1636-1708), a moldvai uralkodói udvar fegyverneke, sokat utazott, pl. Észak- és Nyugat Európába. Végül az orosz cár udvarába is eljutott, aki kétszer is elküldte Kínába. A Kínáról szóló feljegyzései hosszú ideig fontos forrásként szolgáltak az európaiak számára.

GHEORGHE CÂRȚAN (1849-191), akit Cârțan bátya néven ismertek (1. ábra), Erdélyben született és pásztorkodással foglalkozott. Ő azért utazott, mivel szerette a népe történelmét és minél többet megakart tudni a román nép eredetéről. 1896-ban eljutott gyalog Rómába, azért hogy megnézzze Traianus oszlopát, „a román nép születési bizonyítványát”.

1. ábra. Cârțan bátya fényképe 1899-ben

TÖBBRE VAGY KÉPES!

I. Állapítsd meg, hogy igazak vagy hamisak az alábbi kijelentések:

1. Nicolae Milescu Havasalföldön született és Franciaország királya küldte Kínába. (Igaz/Hamis)
2. Cârțan bátya Párizsba utazott, hogy lássa a Diadalívet. (Igaz/Hamis)
3. Dimitrie-Ghica Comănești felfedezte Afrikát. (Igaz/Hamis)

II. Olvasd el az alábbi szöveget és válaszolj a füzetedben a követelményekre.

„Október 19-e napján, este 4 óra körül, elértük Berbera kikötőjét, ahol Abud kapitány jóindulatának köszönhetően előkészítettek nekünk egy kényelmes szállást. Berbera, kiindulási pontunk, a Golis hegy lábánál helyezkedik el, a szomáliai országának legjelentősebb kikötője és városa.”

Dimitrie-Ghica Comănești, Egy román expedíció Afrikában

1. Mikor érkeztek az utazók Berberába?
2. Ki készítette elő a kényelmes szállást?
3. Mit mond a szerző Berberáról?
4. Hogy hívják ma a „szomálik országát”?

KÖRÖSI CSOMA SÁNDOR (1784-1842) székely utazó, a jelenlegi Kovászna megyei Csomakőrösön látta meg a világot. A Nagyenyedi Kollégiumban, majd a Göttingeni Egyetemen tanult, ahol megszerette a keleti nyelveket. Ázsiától elbűvölve, Kőrösi 1819-ben egy nagy útra indult, ami által eljutott a Török Birodalomba, **Perzsiába** és Indiába. Indiából, amely akkor brit uralom alatt volt, Kőrösi Tibetbe utazott. Kutatta a tibeti nyelvet, történelmet és hagyományokat és megírta az első tibeti-angol szótárt és az első tibeti nyelvtankönyvet.

EMIL RACOVIȚĂ (1868-1947) Jászvásáron (Iasi) született és biológiát tanult szülővárosában és Párizsban. Azzal tűnt ki, hogy részt vett a *Belgica* (2. ábra) hajó felfedező útján az Antarktison, a legdélibb kontinensen. Utazása 1897-1899 közt zajlott és hozzájárult a messzi tájak nagyon értékes tudományos megfigyelésekhez, amelyek még a mai ember számára is fontosak.

2. ábra. A Belgica hajó a jég fogságában

TÖBBRE VAGY KÉPES!

III. Készíts egy rövid utazási naplót, egy utazásról, amelyet szüleiddel együtt tettél meg, vagy tervezel. Említsd meg az általad látott személyeket és helyeket. Mutasd be azt, ami a legjobban lenyűgözött. Tedd színessé naplódát az utazás alatt készített képekkel. Oszd meg munkád eredményét társaiddal.

JEGYEZD MEG!

- ✓ Nicolae Milescu volt az első román aki eljutott Kínába.
- ✓ Kőrösi Csoma Sándor felfedezte Tibetet.
- ✓ 1896-ban Cârțan bátya gyalog jutott el Rómába.
- ✓ Emil Racoviță részt vett a Belgica expedícióján az Antarktison.

ÚJ FOGALMAK

Perzsia – a jelenlegi Irán régen használt neve
fegyvernek – középkori bojári tisztség Moldvában és Havasalföldön
cár – az orosz uralkodók által használt cím

C. XX. századi felfedezők

Tudtad, hogy...?

- ✦ ...az első Föld körüli műholdat 1957-ben lőtte ki Szovjetunió és Szeptnyiknak hívták?
- ✦ ...az ókori görög mitológiában Apolló a fény és a művészetek istene volt?
- ✦ ...az 1977-ben kilőtt *Voyager 1* űrszonda, az első ember által készített tárgy, amely 2012-ben elhagyta a Naprendszert?

A XX. században az emberiségnek sikerült jobban megismerni a bolygót. 1909-ben az amerikai **Robert Peary** elérte az Északi-sarkot és 1911-ben a norvég Roald Amundsen elérte a Déli-sarkot. 1953-ban az új-zélandi **Edmund Hillary** megmászta a világ legmagasabb csúcsát, az Everestet (8848 m). Ebben a helyzetben a felfedezőknek már csak a tenger mélye és a világűr maradt. A tenger mélyének felfedezése a francia **Jacques Yves Cousteau** nevéhez fűződik. A **Szovjetunió** és az Amerikai Egyesült Államok tették meg az első lépéseket a világűr felfedezésében.

JURIJ GAGARIN volt az első ember aki kijutott a világűrbe 1961. április 12-én, egy olyan **űrkapszulában**, amelyet a *Vosztok-1* rakéta helyezett földkörüli pályára. Első alkalommal sikerült egy emberi lénynek elhagyni a Földet, amely egy nagy megvalósítás volt a **Szovjetunió** és az emberiség számára.

1. ábra. Jurij Gagarin (1934-1968)

TÖBBRE VAGY KÉPES!

I. Figyeld meg az alábbi képeket és képzelj el, hogy te vagy Jurij Gagarin és először repülsz a világűrbe. Válaszolj az alábbi kérdésekre.

2. ábra. A Vosztok 3KA kapszula, amelyik kijuttatta Jurij Gagarint az űrbe

3. ábra. A Vosztok-1 rakéta indulása

1. Szerinted hogyan érezte magát Jurij Gagarin abban a kicsi kapszulában?
2. Milyen érzései lehettek Jurij Gagarinnak miközben a rakéta felszállt?
3. Szerinted mire gondolt, hogy találni fog az űrben?
4. Szerinted hogyan látta a Földet az űrből?

NEIL ARMSTRONG (1930-2012) volt az első ember, aki a Holdra, a Föld egyedüli természetes kísérőjére lépett. Armstrong az **Apollo 11** küldetés parancsnoka volt, amelynek a **Holdra szállása** 1969. július 20-án történt meg. A legénységnek tagja volt még Michael Collins és Edwin Aldrin. Az 1969-1972 közt zajló Apollo program keretén belül, összesen 12 ember jutott el a Holdra az erős **Szturn V** rakéták és az ötletes holdmodulok által.

4. ábra. Neil Armstrong a Holdon

TÖBBRE VAGY KÉPES!

II. Olvasd el az alábbi szöveget és válaszolj a követelményekre:

Holdra lépése pillanatában, amelyet több millió tévénéző figyelt világszerte, Neil Armstrong a következő híres szavakat mondta: „Kis lépés az embernek, hatalmas lépés az emberiségnek!”

1. Mit akart üzeni az amerikai **asztronauta**?
2. Szerinted előre készült a pillanatra vagy szavai spontának voltak?
3. Szerinted milyen más, hatalmas lépéseket kellene, hogy megtegyen még az emberiség? Eljutni a Marsra vagy a Vénuszra?

5. ábra. Dumitru Prunariu

DUMITRU PRUNARIU az első és eddig egyedüli román, aki eljutott az űrbe. A **Szojuz-40** misszió részeként jutott ki az űrbe 1981. május 14-én. Hét napot töltött az űrben a **Szaljut 6** űrlabor fedélzetén.

2000-ben elkezdtek használni a Föld körüli pályára állított **Nemzetközi Űrállomást**. Ezt 1998-2000 között építették több állam közreműködésével, köztük az Amerikai Egyesült Államok és az Orosz Föderáció. Az űrállomás számos kísérlet megvalósulásához járul hozzá.

E megvalósítások, arra ösztönözhetik az embereket, hogy tovább lépjenek, mert amint tapasztaljuk, a világűr is végtelen, mint az emberi kíváncsiság.

6. ábra. Az első román űrutazás emlékére kiadott bélyeg

TÖBBRE VAGY KÉPES!

III. Olvasd el szöveget, tanulmányozd a képet és válaszolj a füzetedben a követelményekre:

A Voyager 1 űrszondába egy arany lemezt helyeztek, amelyen adatok találhatóak a Földről és lakóiról. Az a szerepe, hogy útbaigazítást adjon a földönkívülieknek helyzetünkről.

1. Keresd meg az interneten az űrszonda kifejezés meghatározását.
2. Hová és milyen céllal helyezték el az arany lemezt (5.ábra)?
3. Szerinted léteznek földönkívüliek? Érveld meg a válaszod!
4. Ha a válaszod igen, szerinted jó ötlet az, hogy elmondjuk hol vagyunk?

7. ábra. Voyager 1 űrszondán található aranylemez

8. ábra. Voyager 1 űrszonda

JEGYEZD MEG!

- ✓ 1909-ben az amerikai Robert Peary eljutott az Északi-sarkra.
- ✓ A norvég Roald Amundsen 1911-ben elérte a Déli-sarkot.
- ✓ Jacques Yves Cousteau a mélytengeri világot kutatta.
- ✓ A szovjetek 1957-ben lőtték ki az első műholdat, a Szputnyikot.
- ✓ Jurij Gagarin az első ember aki kijutott a világűrbe (1961).
- ✓ Neil Armstrong az első ember aki a Holdra lépett (1969).
- ✓ Dumitru Prunariu az első román űrhajós, aki kijutott a világűrbe.

ÚJ FOGALMAK

- Holdra szállás** – leszállás a Holdra egy űrjárművel
- asztronauta** – az a személy aki kutatja a világűrt
- űrkapzsula** – rakéta által a világűrbe kijuttatott jármű, amelynek célja a világűr megismerése
- szatelit** – olyan égitest, amely egy másik égitest körül kering (pl. a Hold)
- Szovjetunió** – Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége, amely 1922-1991 között létezett Romániától keletre

MIT TUDOK?

I. Töltsd ki a füzetedbe az alábbi idővonalat elhelyezve az éveket a megfelelő eseményekhez:

1969, 1492, Kr.u. 896, Kr.u.271, Kr.e. 753, Kr.u. 106

Esemény	Év	Esemény	Év
Róma alapítása		A magyarok honfoglalása Árpád vezetésével	
A Dák Királyság (Dacia) elfoglalása a rómaiak által	Kr.u. 106	Amerika felfedezése Kolumbusz Kristóf által	
A római kivonulás a Dák Királyságból (Dacia)		Az első ember a Holdon	

II. Olvasd el a szöveget és válaszolj a követelményekre.

A történelem fonalát az emberiség összes tetteiből fonják. Még a mi tetteink is hozzájárulnak a történelem írásához. Elődeink tettei befolyásolják minden cselekedetünket, amelyeket **okoknak** nevezünk. Azonban tetteinknek nyomai vannak, amelyeket **okozatoknak** és **következményeknek** nevezünk. Tehát, minden tett egy másik tettnek a következménye vagy egy másiknak az oka. Például, **ok**: Marco Polo Ázsiába utazott, **okozat**: megírta az *Il Milione* könyvet.

• Írd át a füzetedbe az alábbi táblázatot és a következő listából minden ok mellé válassz egy megfelelő okozatot.

Antarktisz jobb megismerése

Amerika felfedezése

Megjelenik a Magyar Királyság

A keresztény időszámítás feltalálása

A dákokat romanizálták

A történelem megjelenése

OK

OKOZAT

Az írás feltalálása

Jézus Krisztus születése

Traianus meghódítja a dákokat

A magyarok letelepedése Pannoniában

Kolumbusz Kristóf elindul Indiába

Emil Racoviță eléri az Antarktisz

<input type="text"/>
<input type="text"/>
<input type="text"/>
<input type="text"/>
<input type="text"/>
<input type="text"/>

MENNYIT TUDOK?

I. Jelöld meg a helyes választ:

1. Moldva és Havasalföld egyesülése:

- a) 1849 b) 1859 c) 1869

2. Románia ekkor szerezte meg a függetlenségét:

- a) 1878 b) 1888 c) 1898

3. Minden évben Románia nemzeti ünnepét a következő napon ünnepeljük:

- a) január 1. b). május 1. c). december 1.

II. Társítsd helyesen az információkat a két oszlopból:

1. Decebal	a. asztronauta
2. Nicolae Milescu	b. utazás Kínába
3. Dumitru Prunariu	c. dák király

III. Igazak vagy a hamisak a következő kijelentések:

1. A történelem csakis a múltat kutatja.	(Igaz/Hamis)
2. A román nép római eredetű.	(Igaz/Hamis)
3. Magellán expedíciója Franciaországból indult.	(Igaz/Hamis)

Önértékelés: a 98. oldalon megtalálod a helyes válaszokat. Ellenőrizd a válaszaidat!

Kérdés	I	II	III
Maximális pontszám: 10 pont	3 pont (3X1)	3 pont (3X1)	3 pont (3X1)
	Egy pont hivatalból.		

A szerzett pontszám értelmezése	1 vagy 2 pont	3 és 5 pont között	6 és 8 pont között	9 vagy 10 pont
	Elégtelen	Elégséges	Jó	Kiváló

Korszakok, események és személyiségek

1. Lecke Ókor. Ókori legendák és feljegyzések a dákokról és a rómaiakról
2. Lecke Középkor. Legendás helyi vezetők és vajdák alakjai az irodalmi és történelmi művekben
3. Lecke Erdély – többnemzetiségű térség. Falu és város a középkori Erdélyben
4. Lecke Történészek és krónikások írásai a kisebbségek személyiségeiről
5. Lecke Újkor. Alexandru Ioan Cuza és az egyesülés
6. Lecke I. Károly és a függetlenség. Carol Davila
7. Lecke Az I. világháború hősei
8. Lecke Ferdinánd és a Nagy Egyesülés
9. Lecke Jelenkor. Románia az ezredfordulón

Tudtad, hogy...?

- ✦ ...Hérodotosz azt állította, hogy Zamolxesz, akit a géta-dákok **istenként** tiszteltek, a görög matematikus, Püthagorász rabszolgája volt?
- ✦ ...Nagy Sándor, Makedónia királya, Kr.e. 335-ben harcolt a géta-dákok ellen?
- ✦ ...Cassius Dio történész azt mondja, hogy Traianus császár óriási kincset zsákmányolt a géta-dákoktól?

HALIKARNASSZOSZI HÉRODOTOSZ (Kr.e. 484-425)

az ókor első nagy történésze volt. Hérodotosz művének, a *Történeti könyveknek* kilenc fejezete van, amelyben a görögök harcait meséli el a Perzsa Birodalom ellen. A negyedik fejezetben Hérodotosz említést tesz Dáriusz (Kr.e. 514) perzsa király hadjáratáról a szkíták ellen, akik a Fekete-tengertől északra éltek. A perzsa hadsereg Dobrudzsán is átkelt, ahol legyőzték a gétákat, mindezek ellenére „... ők a trákok közül a legigazabbak és a legvitézebbek”. A szerző a géta-dákok vallásáról és szokásairól is beszél. Ezáltal megtudjuk, hogy ők több istenben hittek, de a legfontosabb Zamolxesz volt.

1. ábra. Dáriusz tárgyal a szkítákkal
(Franciszek Smuglewicz festménye)

TÖBBRE VAGY KÉPES!
I. Olvasd el az alábbi szöveget és válaszolj a füzetedben a követelményekre.

„Zamolxesz odatette őket, hogy építsenek egy olyan csarnokot, amelyben megvendégelni, és fogadni lehet az elöljárókat, ahol megtaníthatja, hogy sem ő, sem a vendégei, sem azok akik ezután születnek nem fognak elveszni, hanem egy olyan helyre költöznek, ahol örökké fognak élni, örvendezve minden jónak.”

Hérodotosz, *Történeti könyvek*

- 1.** Mit építtetett Zamolxesz? Milyen célból?
- 2.** Mit akart megtanítani Zamolxesz a polgároknak?
- 3.** Miben hasonlítanak Zamolxesz és a kereszténység tanításai?

SZTRABÓN (Kr.e 66 – Kr.u. 24) egy híres ókori görög földrajztudós volt, aki sokat utazott és a **Geográfia** című művében leírta a helyeket ahol utazott. Ő nagyon fontos információkkal szolgál a géta-dák királyság megalapítójáról, Burebisztáról (Kr.e.82-44), aki Deceneusz főpap segítségével egyesítette a géta-dák törzseket, létrehozva egy erős és kiterjedt királyságot. Sajnos, Kr.e. 44-ben Burebisztát **meggyilkolják** és a királyság szétesett. Sztrabón elmondja, hogy „a géták és a dákok ugyanazt a nyelvet beszélik” amiből azt értjük, hogy a géták és a dákok egy néphez tartoztak. Ez a gondolatmenet megtalálható Trogus Pompeius római történésznél is, aki szerint „a dákok a géták mellékága”. Ezért beszélünk mi is a géta-dákokról.

TÖBBRE VAGY KÉPES!

II. Olvasd el az alábbi szöveget és válaszolj a füzetedben a követelményekre.

*„Burebiszta, a géta férfi, miután átvette a hatalmat népe fölött, elkezdte újraformálni őket a sok szerencsétlenség után. És fáradhatatlan munka, türelem és fegyelem által, rövid idő alatt egy nagy **hatalmat** alapozott meg és alávette a szomszédos népeket a gétáknak. Még a rómaiak is elkezdtek félni.”*

Sztrabón

1. Ki volt Burebiszta? Milyen népet vezetett?
2. Hogyan segítette a népét?
3. Mit alapozott meg?
4. Kik féltek a hatalmától?

CASSIUS DIO (Kr.u. 155-235?) egy görög eredetű római történész volt, aki megírta a **Római történelem** című művet. Ez a nagy kiterjedésű mű értékes információkkal szolgál a 101-102-es és 105-106-os dák-római háborúkról. A dákok legyőzését követően, Decebal (Kr.u. 87-106) dák király véget vetett az életének, azért hogy ne fogják el a rómaiak. A Dák Királyság nagy része római **provincia** lett. Cassius Dio dicsérte a dák király tulajdonságait.

2.ábra. Decebal – dák király (Kr.u. 87-106)

TÖBBRE VAGY KÉPES!

III. Olvasd el az alábbi szöveget és válaszolj a füzetedben a követelményekre.

„Traianus átkelt az Iszteren (Duna) ezen a hídon és inkább óvatosan, mint szenvedélyesen harcolt és hosszas meg nehéz próbálkozások után győzte le a dákokat. Ő maga többször is bebizonyította vitézségi és parancsnoki hozzáértését és katonáival több veszélyen mentek keresztül, ahol bátorságukról tettek tanúságot. (...) Amikor Decebal látta, hogy a királyságának központja és az egész ország az ellenség kezébe került és a fogságba esés veszélye fenyegette, végett vetett életének.”

Cassius Dio, Római történelem

1. Hogyan viselt háborút Traianus?
2. Említsd meg Traianus és katonái tulajdonságait!
3. Mi került a rómaiak kezébe?
4. Mit tett Decebal? Miért?

3.ábra. Sarmizegetusa Regia szentélye, Decebal fővárosa

PORTFOLIÓ

Alkoss egy **életrajzi lapot** Burebistáról, Decebalról vagy Traianusról, figyelembe véve a következő szempontokat: 1. **Ki?** 2. **Hol?** 3. **Mikor?** 4. **Hogyan?** 5. **Miért?** Nézz utána az interneten a www.encyclopediaromaniei.ro oldalon vagy más általad hasznosnak gondolt honlapokon.

JEGYEZD MEG!

- ✓ A géta-dákokról szóló első írott feljegyzések Hérodotosztól származnak.
- ✓ Hérodotosz elmondja nekünk, hogy a géta-dákok fő istene Zamolxész volt.
- ✓ Sztrabón fontos információkkal szolgál Burebistáról.
- ✓ Burebista létrehozta a géta-dák királyságot Deceneus segítségével.
- ✓ Decebal volt a géta-dákok utolsó királya.
- ✓ A dák-római háborúkról Cassius Dio írt.
- ✓ Traianus császár Kr.u. 106-ban foglalta el a Dák Királyságot (Dacia).

ÚJ FOGALMAK

gyilkosság – egy személy szándékos megölése

provincia – (itt) a Római Birodalom egy tartománya

hatalom – egy államot vezető hatóság

isten – istenség az ókori vallásokban

Tudtad, hogy...?

- ✦ ...*Negru Vodă legendája* említést tesz Havasalföld megalakulásáról?
- ✦ ...Hunyadi János fia, Mátyás, Magyarország egyik legfontosabb királya volt (1458-1490)?
- ✦ ...a három román ország egyesülése, amelyet 1600-ban valósított meg Vitéz Mihály, adta az ötletet az összes románok által lakott területek egyesítéséhez?

A román nép kialakulása után, Kr.u. IX. században, azonnal megjelentek az első román államok is, amelyek nem voltak nagy kiterjedésűek és a vezetőik címei által **vajdaságoknak**, **hercegségeknek** vagy **kenézségeknek** nevezték őket. Ilyenszerű állam volt **Gyalu** hercegsége is Erdélyben a Kr. u. IX-X. századokban. Gyalu a Töhötöm által vezetett magyarokkal vívott harcban esett el. Fokozatosan a magyarok elfoglalták Erdélyt.

A Kárpátoktól délre és keletre lévő románoknak sikerült saját államokat létrehozni. **I. Basarab** (1. ábra) Posadanál (1330) legyőzte Károly Róbert magyar királyt és kivívta Havasalföld függetlenségét. A Kárpátoktól keletre lévő terület Magyarország fennhatósága alatt állt, amelynek a vezetője **Dragoș**, máramarosi vajda volt, aki 1347-ben **hont foglalt**. 1363-ban **Bogdan** vajda elhagyta Máramarost, majd legyőzte a magyarokat és megalapította Moldvát, amely a Kárpátok és a Dnyeszter folyó között terült el..

1. ábra. I. Basarab, Havasalföld uralkodója (1310-1352)

TÖBBRE VAGY KÉPES!

I. Helyezd el az idővonalon az évszámokat amikor megalapították a középkori román országokat.

II. Olvasd el az szövegeket és válaszolj a füzetedben a követelményekre.

A. „Mikor megérkezett, urának sokat beszélt a föld jóságáról, aztán arról, hogy azt a földet igen-igen jó folyók öntözik; s ezeknek a nevét és minden hasznát is felsorolta: hogy fővenyűkben aranyat gyűjtenek, s annak a földnek az aranya a legjobb, meg hogy ott sót ásnak. Előadta, hogy annak a földnek a lakosai az egész világon a leghitványabb emberek. Mégpedig azért, mivel blaszok és szlovének; aztán fegyverük sincsen más, csak íj és nyíl; a vezérük, Gyalú, maga is csak kevéssé állja a próbát, de meg nincsenek körülötte jó vitézek sem, akik helyt mernének állani a magyarok merészségével szemben.”

Anonymus, *A magyarok cselekedetei*

B. „Elvesztett sereget és hazát.
Sötétség borul az égre; és ritka
A vizek zúgása, amikor a hullám
Szárnyával eléri a partot
És Gyalu, magányában az éjben,
Lovával beszél.”

George Coșbuc, *Gyalu halála*

1. Mit mond az A forrás Erdély kincseiről? Hát a lakóiról?
2. Ki fölött uralkodott Gyalu herceg? Milyen fegyverei voltak az embereinek?
3. Mit mond az A forrás Gyaluról?
4. Mit mond a B forrás Gyalu és a magyarok közötti harc következményéről?
5. A két forrás közül melyik történeti és melyik irodalmi szöveg?
6. Mit tettél volna Gyalu helyében, ahogy a B forrásban van bemutatva?

ÖREG MIRCEA (Mircea cel Bătrân) (2. ábra) Havasalföld uralkodója volt 1386-1418 között. Uralkodása idején Havasalföld kiterjedése elérte a Fekete-tengert. Megkellett védenie népét a törökök támadásaitól, akiket Rovine-nél legyőzött, azonban 1396-ban Nikápolynál csatát veszített a keresztény seregekkel együtt. Szerencsére, 1402-ben Timur Lenk mongol kán Ankaránál legyőzte a törököket és I. Bajazid szultánt (1389-1402) szultán fogságba ejtette, akinek utódai hatalmi harcokba kezdtek. Ennek következtében egy ideig a törökök támadásai a keresztények ellen megszűntek. Még Öreg Mircea is beavatkozott az Oszmán Birodalom belső harcaiba. Azonban, 1413-ban I. Mohamed szultán lépett trónra, aki Havasalfölddel is háborúzott. A törökök 1417-ben elfoglalták Dobrudzsát és arra kötelezték Mirceat, hogy **adót** fizessen nekik. Dobrudzsza török uralom alatt maradt 1878-ig.

2. ábra. Öreg Mircea, Havasalföld uralkodója (1386-1418)

TÖBBRE VAGY KÉPES!

III. Egészítsd ki a történelmi szöveget a megadott megfelelő kifejezésekkel, majd válaszolj a követelményekre a füzetedbe.

merészség, élelem, egység, véghezvisz, ellenségek, ország, Bajazid

„Ezek után ő (Mircea) követte a hadseregével ... nyomait az ország tölgyerdein keresztül, amelyek sűrűek voltak és mindenhol beborították az ... részeit, hogy ne legyen könnyen járható az ... számára és ne lehessen könnyen elfoglalni. És követvén őt, ... emlékezetes tetteket, harcolván egyes leszakadó ellenséges ..., amelyek az országban ... és marhacsordákat akartak zsákmányolni; és így nagy ... követte a hadsereget.”

Laonikosz Khalkokondülész – A rovinei csatáról

1. Ki volt I. Bajazid? Keress rá az interneten!
2. Hogyan harcolt Mircea az ellenségeivel?
3. Milyen volt Havasalföld Laonikosz Khalkokondülész szerint?
4. Mutassd be Havasalföld vajdájának két jellemvonását a forrás alapján.

HUNYADI JÁNOS (3. ábra) román származású nemes, aki 1441-ben Erdély vajdája lett és 1456-ig fontos tisztségeket töltött be a Magyar Királyságban. Harcolt a törökök ellen és fontos győzelmeket ért el, de vereségeket is szenvedett. 1456-ban megakadályozta Nándorfehérvár (Belgrád) elfoglalását II. Mohamed szultán által, aki 1453-ban elfoglalta Konstantinápolyt (ma Isztaambul, Törökország).

3. ábra. Hunyadi János, Erdély vajdája

TÖBBRE VAGY KÉPES!

IV. Válaszolj az alábbi kérdésekre:

1. Ki volt Hunyadi János?
2. Kik ellen ért el fontos győzelmeket?
3. Melyik szultánt győzte le Hunyadi Nándorfehérvárnál?

VLAD ŐEPES (4. ábra), Öreg Mircea unokája, aki háromszor volt Havasalföld uralkodója (1448, 1456-1462 és 1476). Visszautasította az adó fizetését a törököknek, ezért 1462-ben II. Mohamed elfoglalta az országát. Vlad nem akart nyílt csatába keveredni egy túlerőben levő ellenséggel szemben. Ahányszor esélye akadt, meglepetésszerűen támadta meg a törököket. Ezek mellett, a török sereg éhségtől és szomjúságtól szenvedett. Ezek következtében, az ellenségnek vissza kellett vonulnia.

4. ábra. Vlad Őepes, volt Havasalföld uralkodója (1448, 1456-1462 és 1476)

TÖBBRE VAGY KÉPES!

V. Válaszolj az alábbi kérdésekre.

1. Ki volt Vlad Ţepeş?
2. Milyen okból foglalta el II. Mohamed Havasalföldet?
3. Milyen okok kényszerítették a törököket a visszavonulásra?

ŞTEFAN CEL MARE (5. ábra) Moldova uralkodója volt 1457-1504 között. Alexandru cel Bun (1400-1432) uralkodó unokájaként és II. Bogdán fiaként, Ştefan cel Mare az unokatestvére Vlad Ţepeş támogatásával lépett trónra. A középkori Moldva számára, hosszú uralkodása nagyon fontos volt. Ştefan növelte országa gazdagságát, támogatta a kultúrát és megvédte a keresztény világot a török veszélytől. Több győzelmet aratott a magyarok, tatárok, törökök vagy a lengyelk fölött. Fényes győzelmet aratott 1467-ben Moldvabányánál (Baia) Hunyadi Mátyás Magyarország királya ellen és 1497-ben a Codrii Cosminului-i csatában legyőzte János Albert lengyel királyt. Azonban a legnagyobb diadala Vászló (Vaslui) mellett volt (1475. január 10.), ahol egy hatalmas török sereget győzött le, elámítva Európát.

5. ábra. Ştefan cel Mare, Moldova uralkodója (1457-1504)

TÖBBRE VAGY KÉPES!

VI. Fogalmazzál meg öt állítást, amelyek alapvető információkat tartalmaznak a következő szövegből. Használd utmutatóként a megadott kérdéseket.

„És mondom uraságaitoknak, hogy a törökök hitetlen császára hosszú ideig volt és lesz az egész kereszténység megsemmisítője és minden nap azon gondolkodik, hogyan pusztítsa el és hajtja uralma alá az egész keresztény világot. Ezért tudatjuk uraságaitokkal, hogy a fent említett török az elmúlt vízkeresztkor egy százezer főből álló nagy sereget küldött országunk ellen (...) és hallván és látván ezt mi is kezünkbe vettük a kardot és Isten segédelmével ellenük mentünk és lábainkkal tapostuk és kardélre hánytuk őket.”

*A vászlói csatáról, részlet Ştefan cel Mare levele a keresztény fejedelmekhez írásból
(Szucsáva, Moldva fővárosa, 1475. január 25.)*

1. Mikor? 2. Hol? 3. Ki? 4. Miért? 5. Hogyan?

VITÉZ MIHÁLY (6. ábra) 1593-ban lépett Havasalföld trónjára a románok számára egy nagyon nehéz időpontban. A török uralom egyre nyomasztottabb volt és az adó egyre nagyobb lett. Havasalföld uralkodója egy sor keresztény állammal lépett szövetségre és elindította a harcot a törökök ellen. Első fontos csatája Călugăreni-nél volt (1595. augusztusa). Ezt követték az általa megnyert Târgoviște-i és gyurgyevói (Giurgiu) csaták (1595. október). 1599-ben Sellenberknél (Șelimbăr) legyőzte Báthory András fejedelmet, egyesítve ezáltal Erdélyt és Havasalföldet. 1600 májusában Moldova is uralma alá került. A Vitéz Mihály által létrehozott egység csak pár hónapig tartott. Legyőzve és elárulva, Mihály II. Rudolf osztrák császár támogatását kérte. Az ő segítségével visszatért Erdélybe és győzelmet aratott a goroszlói (Guruslău) csatában (1601. augusztus 3.). Pár nappal a csata után, Giorgio Basta, II. Rudolf tábornoka parancsára, Aranyosgyéresnél meggyilkolták.

6. ábra. Vitéz Mihály (1593-1600)

TÖBBRE VAGY KÉPES!

VII. Ceruzával a kezedben, olvasd el az alábbi szövegeket, nézz utána az interneten és írd meg a fogalmazást a következő címmel: „Ki nyerte a Călugăreni-i csatát?”. Miután elolvastad a társaidnak, a fogalmazást helyezd a személyes portfoliódba. Válasszátok ki a legsikeresebb fogalmazást.

A. „Abban a pillanatban mindenképpen szükség volt egy hősiességre, amely összeszorítja a pogányok szíveit, de erőt ad a keresztényeknek. Akkor a nagylelkű Mihály vajda, kérve a Megváltó védelmét, előkapott egy szablyát, vagy egy harci dárdát és saját maga behatolt az ellenség sorai közé, keresztül szúrt egy zászlóhordózt, kardjával felszabdalt egy másik vezért és férfiasan harcolva, sértetlenül visszatért.”

Walter Baltazar – A Călugăreni-i csatáról (1595. augusztus 13.)

B. „A vad vajda láncingben és vasban
És inge kegyetlenül zörögve
Hatalmas sisakkal a fején
Szava mint menydörgés, lehelete fagyos
Jobbján égis érő csatabárd,
És a vajda akár egy hegy.”

George Coșbuc, *Hasszán basa*

7. ábra. A törökök legyőzése Călugăreni-nél (Theodor Aman festménye)

8.ábra. A román országok Vitéz Mihály idejében

JEGYEZD MEG!

- ✓ Az I. évezred végén jelennek meg az első információk a helyi román vezetőkről.
- ✓ A *Magyarok cselekedetei* szerint Gyula egy hercegséget vezetett Erdélyben.
- ✓ A magyarok Erdélyt a IX-XI. századok között foglalták el.
- ✓ I. Basarab Havasalföld uralkodója Posadanál győzte le a magyarokat.
- ✓ Dragoş vajda a magyar király uralma alá helyezte Moldvát.
- ✓ Bogdan vajda kiűzte a magyarokat és megalapította Moldvát.
- ✓ Öreg Mircea Rovine mellett győzte le a törököket.
- ✓ Hunyadi János Nándorfehérvárnál legyőzte II. Mohamed szultánt.
- ✓ Vlad Ţepeş Havasalföld elhagyására kényszerítette a szultánt (1462).
- ✓ Ştefan cel Mare Vászlónál legyőzte a törököket (1475).
- ✓ Vitéz Mihály egyesítette először a három román országot (1600).

SZEMÉLYISÉGEK AKIK MEGHATÁROZTÁK A MÚLTAT

George Coşbuc (1866-1918) – román író és költő
 Laonikosz Khalkokondülész (1430-1490) – bizánci görög krónikás

ÚJ FOGALMAK

kenészség – kenéz által vezetett középkori államforma
honfoglalás – egy nép letelepedése és államalapítása
hercegség – herceg által vezetett középkori államforma
adó – a békéért cserébe, a román országok által az Oszmán Birodalomnak fizetett pénzösszeg
vajdaság – vajda által vezetett középkori államforma

Tudtad, hogy...?

- ✦ ...a magyarok 1000-ben vették fel a keresztséget I. (Szent) István (997-1038) uralkodása idején?
- ✦ ...a *szász* megnevezés a német Szászország tartomány nevéből ered, ahonnan a németek egy része érkezett Erdélybe a XII. század kezdetétől?
- ✦ ...Ştefan cel Mare-t 5000 székely segítette a vászlói csatában (1475)?

Erdély elfoglalása a magyarok által a XI. század végén fejeződött be. A XII. században ez a terület vajdaság lett a Magyar Királyság keretén belül. Így a többségi román lakosság együtt kezdett élni a magyarokkal. A székelyek, akik Ázsiából érkeztek a magyarokkal, Erdély dél-keleti sarkában telepedtek le. A magyarok elősegítették a német telepések érkezését, akiket *szászok*nak nevezünk. Így Erdély **többnemzetiségű térség** lett. A következő évszázadok során más népek is érkeztek, azonban számbelileg nem haladták meg az addigiakat.

Fokozatosan a románok, akik Erdély legrégebbi és legszámosabb lakói voltak, elvesztették a jogaikat és hosszú ideig nem kapták vissza. A románok ortodox vallásúak voltak, míg a magyarok, székelyek és a szászok római katolikusok. A XIV. században, Nagy Lajos, Magyarország királya (1. ábra), úgy döntött, hogy a királyság teljes nemessége a katolikus valláshoz kell tartozzon. Ez a döntés érintette a románokat, akiknek ezáltal kevesebb joguk lett mint a magyaroknak, székelyeknek és a szászoknak. A románok megkülönböztetése Erdélyben az 1918-as Nagy Egyesülésig tartott.

1. ábra. Nagy Lajos,
Magyarország királya (1342-1382)

TÖBBRE VAGY KÉPES!

I. Olvasd el az alábbi szöveget és válaszolj a követelményekre.

„A fent említetteken kívül, nekik adományoztuk a románok és a besenyők erdőségeit a vizekkel együtt, azért, hogy a fent említett románokkal és besenyőkkel közösen használják és ne legyenek ezeknek adósaik örvendezve a fent említett szabadságnak. Ezután megengedtük, hogy legyen saját pecsétjük, amelyet mi és a nemesek ismerjünk. (...) A fent említett jogokhoz még hozzáadjuk azt is, hogy a kereskedőiknek szabad járásuk legyen, vámok nélkül, a királyságunkban.”

II. András magyar király (1205-1235) 1224-es adománylevele a szászoknak

1. Keress rá az interneten a besenyőkre.
2. Sorold fel a füzetedbe a szászok kiváltságait.
3. Miért kaptak a szászok ennyi kiváltságot?

A középkori Erdélyben az emberek, akár ma is, falvakban és városokban laktak. A falvakban főleg románok laktak, akik mezőgazdasággal foglalkoztak és nagy részük a nemességtől függött **jobbágyként**. A gyakori háborúk miatt a szász és a székely falvakban több száz erődtemplom épült, ahová veszély esetén a lakók behúzódhattak. Többségük ma is áll (2. ábra).

Az erdélyi városok fejlődésében fontos szerepet játszottak a szászok. Jó gazdákként a mai városok nagy részét ők alapították, amelyek között található Beszterce, Segesvár, Nagyszeben és Brassó. A városokat falakkal vették körül és a lakosság főleg kézművességgel és kereskedelemmel foglalkozott. Brassót (3. ábra), amit németül Kronstadt-nak neveztek, egy 1234-es dokumentumban említettek először. A brassói kereskedők sokat utaztak és Moldva meg Havasalföld uralkodóitól több kiváltságot is kaptak.

2. ábra. A berethalmi erődtemplom (Szeged megye)

3. ábra. Brassó 1689-ben

TÖBBRE VAGY KÉPES!

II. Kezedben a ceruzával olvasd el az alábbi szövegeket és válaszolj a kérdésekre.

A. „Isten és Őfelsége kegyelméből, Vladislav **hegyeken túli** (Havasalföld) vajda és szörényi **bán**, jelen levéllel mindenki tudomására hozzuk aki érintett, hogy (...) elhatároztuk a következő jogokat adjuk a fent említett városlakoknak és Brassó környéki lakosoknak: Brassó és Brassó vidékének a kereskedői Havasalföldön átkelve idegen országok fele, kivéve a Brăila-i utat, kötelesek áruik után csak kétszer kifizetni a **harmincadot**, először menet irányában, másodsor pedig visszatéréskor, úgy hogy az országunkba való belépéskor csak egyszer fizessék a harmincadot.”

Vladislav Vlaicu, Havasalföld vajdájának támogatása a brassói kereskedőknek (1368)

B. „Corona vagy Brassó, egy híres város a török árúknak köszönhetően, a legszebb hegyek között helyezkedik el és jól megvan erősítve falakkal, árkokkal és **erődítésekkel**, három külvárosa van három különleges völgyben (...) A külvárosok a falakon kívüli völgyekben helyezkednek el. Ott vegyesen laknak a szászok a székelyekkel. Az ezeken kívül lévő hegyszorosokban és területeken laknak a románok. (...) De a városban csak németek lakhatnak.”

Georg Reicherstorffer – Brassóról (1550)

1. Ki volt Vladislav Vlaicu?
2. Kinek a „kegyelméből” uralkodott Havasalföldön?
3. Milyen kiváltságokat adott a brassói kereskedőknek?
4. A B forrás alapján kik laktak a város falain kívül? Hát a városban?
5. A B forrás alapján miről volt híres Brassó?
6. Válaszd ki a helyes változatot a következő kijelentéshez:

Brassó város védve volt...

- a). árkokkal és erődítésekkel;
- b). falakkal, árkokkal és erődítésekkel.

SZEMÉLYISÉGEK AKIK MEGHATÁROZTÁK A MÚLTAT

Vladislav Vlaicu (1364-1377) – Havasalföld uralkodója, I. Basarab unokája
II. András (1205-1235) – magyar Király az Árpádházból

JEGYEZD MEG!

- ✓ Erdélyt a IX-XI. századok között foglalták el a magyarok.
- ✓ A székelyek segítették a magyarokat Erdély elfoglalásában.
- ✓ A magyarok betelepítették Erdélybe a németeket.
- ✓ Az Erdélybe betelepült németeket szászoknak nevezzük.
- ✓ A románok Erdély legrégebbi és legnépesebb lakói.

ÚJ FOGALMAK

bán – (a középkorban) közép-kelet európai helyi vezető

erődítmények – egy település védelmére emelt katonai építmények (falak, bástyák)

jobbágy – föld nélküli erdélyi paraszt, aki a nemestől függött és munkakötelességgel tartozott neki

többnemzetiségű térség – egy olyan terület, ahol több nép él

hegyeken túli – Kárpátokon túli terület

harmincad – a kereskedők által fizetett középkori adó, amely a szállított áru harmincad része volt

4. Lecke

TÖRTÉNÉSZEK ÉS KRÓNIKÁSOK EMLÍTÉSEI
A KISEBBSÉGEK SZEMÉLYISÉGEIRŐL

Tudtad, hogy...?

- ✦ ...a Dózsa György által vezetett lázadók Erdély minden lakói számára egyenlő jogokat kértek?
- ✦ ...a Conrad Haas felfedezéseit tartalmazó kéziratot 1961-ben fedezték fel Nagyszébenben és Dimitrie-Doru Todericiu történész tanulmányozta?
- ✦ ...Bethlen Gábor (1613-1629) Erdély fejedelme, aki a Hunyad megyei Marosillyén született, ismerte a román nyelvet?

DÓZSA GYÖRGY (1470-1514) egy székely kismemes volt, aki a törökök elleni harcban tűnt ki. X. Leó pápa 1513-ban azt kérte a keresztény államoktól, hogy egyesítsék erejüket a törökök ellen. Azért, hogy minél több katona gyűljön össze, a Magyar Királyságban a jobbágyokat is harcba hívták, akik Dózsa György vezetése alatt Rákos mezején gyűltek össze. A táborban az összegyűlt parasztok megtudták, hogy a munkaerő nélkül maradt nemesség a családjukon állt bosszút. Dózsa parancsnoksága alatt fellázdak és így háború tört ki a nemesség és a parasztok közt. Egy sor győzelem után, Dózsa György seregét Temesvárnál legyőzték, őt pedig elfogták és kivégezték. A parasztlázadás következtében még nehezebb lett a jobbágyok helyzete.

1. ábra. Dózsa György

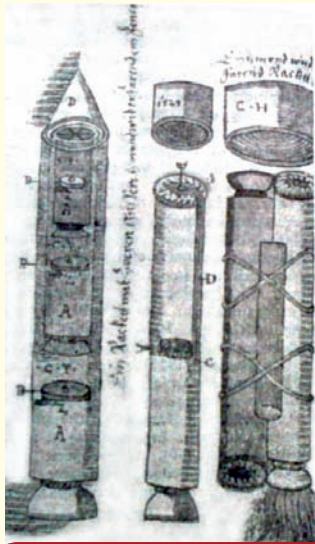
TÖBBRE VAGY KÉPES!

I. Olvasd el az alábbi szöveget és válaszolj a követelményekre.

„A táborokban a paraszti seregek elkülönültek a nemesekétől, megszervezván saját magukat. A két csoport között megkezdődtek a viták és a nézeteltérések, amelyek valóságos zaklatásokká alakultak; megjedve a jobbágyok nagy számától, akik pont a tavaszi földmunkák idején hagyták otthon őket, a nemesség elkezdte megakadályozni a parasztokat a táborba induláshoz és az eltávozottakat hazatérésre akarták kötelezni (...). De a lázadók semmilyen fenyegetéstől nem ijedtek meg: «Az arcátlan és merész parasztoak nem féltek se Istent, se embert, semmibe véve még a király hatalmát is», jegyezte fel Paolo Giovo krónikás.”

A románok története, IV. kötet, 2010 – A Dózsa György által vezetett parasztfelkelés okairól

1. Mit tettek a parasztok seregei a táborokban?
2. Hogyan viselkedett a két csoport?
3. Milyen okból akarták megállítani vagy visszafordítani a nemesek a parasztokat?
4. Hogyan viselkedtek a nemesek által megfenyegetett parasztok? És a királlyal szemben?

2.ábra. A többlépcsős rakéta, Conrad Haas rajza

CONRAD HAAS (1509-1576) Ausztriában, Bécsben született. Kitanulta a fegyvergyártást és több háborúban harcolt. A tűzfegyverek és a puskapor megszállotja volt. Ez a szenvedélye hozzájárult ahhoz, hogy tanulmányozza és tökéletesítse a rakétákat. 1551-ben Nagyszébenbe küldték, hogy a város fegyvereivel és lőszerével foglalkozzon. Élete végéig Nagyszébenben maradt miközben az egyik találmányával, a többlépcsős rakétával foglalkozott (2.ábra). Ez a rakéta több elemből tevődött össze. Repülés közben, a rakéta elemei fokozatosan elváltak egymástól, így könnyebb lett és magasabbra szállt. A többlépcsős rakétát a XX. században a világűr felfedezésére használták.

TÖBBRE VAGY KÉPES!

II. Tanulmányozd a 2. ábrát. Olvasd el az alábbi szöveget és magyarázd meg a társaidnak hogyan épül fel a többlépcsős rakéta.

„Mindenekelőtt három rakétatestre van szükség, olyanokra, amelyek közül az egyik nagyobb mint a másik, és az egyik a másikba beletaláljon úgy, hogy a legkisebb a középsőbe, a középső a legnagyobbba (...). Ezek után ragaszd össze papírral és enyvvel. Miután jól megszáradtak, nyomd a két egymásba tolt rakétát egy nagyobbba úgy, hogy ugyanolyan szorosan legyenek egymásba, és hogy egyik a másiknál ne legyen nagyobb, mint a legfelsőbb rész. Miután mindhárom rakéta fenn össze van helyezve, a tetejére ragaszál egy csúcsos alakzatot.”

Conrad Haas – A lépcsőzetes rakéta építéséről

BETHLEN GÁBOR (3.ábra) Erdély fejedelme volt 1613-1629 közt. Beavatkozott a 30 éves háborúba (1618-1648) az osztrákok ellen és szoros kapcsolatokat ápolt Moldvával és Havasalfölddel. Ezt a magyar fejedelmet foglalkoztatta az erdélyi románok sorsa, akiknek egy sor kiváltságot adományozott. Engedélyezte, hogy a jobbágyok gyermekei iskolába járjanak és a román papok mentesültek bizonyos adók alól (1624). 1627-ben arról próbálta meggyőzni az Oszmán Birodalmat, hogy fogadják el egy Dák Királyság létrehozását, amely Erdélyből, Havasalföldből és Moldvából állt volna. A terve nem volt sikeres, de a románok barátjaként maradt fenn a történelemben.

3.ábra. Bethlen Gábor, Erdély fejedelme

PORTFOLIÓ

Válassz ki egy olyan személyiséget Románia múltjából, aki felkeltette a figyelmedet. Az interneten tanulmányozd az életét és írd meg a fogalmazást a következő címmel: *Olyan szeretnék lenni mint...* Pontosítsd az okokat amiért az általad választott személy lennél.

SZEMÉLYISÉGEK AKIK MEGHATÁROZTÁK A MÚLTAT

Dimitrie-Doru Todericiu (1921-2008) – fontos román történész és író

VIGILATE ET ORATE
- IOHANNES HONTERUS

4.ábra. Johannes Honterus (1498-1549), erdélyi szász tudós

JEGYEZD MEG!

- ✓ Dózsa György egy székely kispalota volt, aki az 1514-es parasztfelkelést vezette.
- ✓ A német Conrad Haas XVI. században feltalálta a többlépcsős rakétát. Ő Nagyszebenben élt.
- ✓ Bethlen Gábor Erdély fejedelme volt, aki Vitéz Mihályhoz hasonlóan egyesíteni akarta a három román országot.

ÚJ FOGALMAK

parasztfelkelés – a parasztok által vezetett harc a nemesség elnyomása ellen

fejedelem – egy fejedelemség vezetője, akárcsak Erdély esetében is 1541-1688 közt

Tudtad, hogy...?

- ✦ ...Alexandru Ioan Cuza ezredes volt a moldvai hadseregben?
- ✦ ...a Ruginoasa-i palota (Neamț megye), amely ma múzeum, az egyesítés fejedelmének a tulajdona volt?
- ✦ ...Mihail Kogălniceanu volt Alexandru Ioan Cuza egyik legfontosabb segítése?

A XIX. században egyre jobban elterjedt az az eszme, hogy minden nemzetnek saját állama kell, hogy legyen. Így a románok is egy saját nemzetállamot akartak megalapítani Moldva és Havasalföld

2. ábra. III. Napóleon francia császár a románok nagy barátja

egyesülése által. Ez a két fejedelemség azonban még mindig az Oszmán Birodalom uralma, és Oroszország védnöksége alatt állt. Az 1853-1856 közötti háborúban a törökök, a britek, a franciák és az olaszok (Szárd-Piemonti Királyság) legyőzték Oroszországot, és a háború felkeltette a figyelmet a románok sorsa iránt. III. Napóleon (1852-1870) támogatta a románok álmát és meggyőzte az európai nagyhatalmakat arról, hogy elfogadják a részleges egyesítést (1858).

Eldöntötték, hogy mindkét fejedelemségben válasszanak egy uralkodót. Így 1859 januárjában A. I. Cuzat fejedelemmé választották Moldvában (január 5) és Havasalföldön (január 24) is, ez által született meg az Egyesült Fejedelemségek elnevezésű állam.

1. ábra. Alexandru Ioan Cuza az Egyesült Fejedelemségek uralkodója

TÖBBRE VAGY KÉPES!

I. Olvasd el az alábbi szöveget és válaszolj a követelményekre.

A. „Az Ausztria, Franciaország, Nagy-Britannia, Poroszország, Oroszország, Szárd-Piemonti Királyság és Törökország között megkötött egyezmény a fejedelemségek megszervezéséről, Párizs (1858. augusztus 7). Akik, teljes hatalommal rendelkeztek, összeültek a párizsi konferencián, a következőket döntötték el: 1. Cikkely – Moldva és Havasalföld fejedelemségeit ezek után Moldva és Havasalföld Egyesült Fejedelemségeinek nevezzük, akik Őfelsége a szultán vazallusai maradnak. A Fejedelemségek szabadon vezethetik önmagukat a Fényes Porta (Oszmán Birodalom) minden beavatkozása nélkül.”

A Párizsi Egyezményből (1858. augusztus 7)

B. „Esküszöm a Szentháromságra és országom előtt, hogy szentül fogom védeni hazám jogait és érdekeit, hűséges leszek az Alkotmányhoz és az ő szellemiségéhez, uralkodásom idején éberrel tisztelni fogok minden törvényt és mindenki törvényét, elfelejtve minden üldöztetést és gyűlöletet, szeretve azt akik engem szerettek és gyűlöltek, nem léve más a szemeim előtt, mint a román nemzet jóléte és boldogsága.”

A.I. Cuza moldvai fejedelem esküvétele (1859.január 5)

1. Nevezd meg azt a hét európai államot, akik eldöntötték Moldva és Havasalföld egyesülését.
2. Hol és mikor döntöttek az egyesülésről?
3. Hogyan lett elnevezve az új állam Moldva és Havasalföld egyesülése után?
4. Magyarázd meg az A szövegben aláhúzott részlet jelentését.
5. A B szöveg alapján sorold fel Moldva uralkodójának kötelezettségeit.
6. Magyarázd meg az B szövegben aláhúzott részlet jelentését.

Alexandru Ioan Cuza 1866-ig uralkodott Moldva és Havasalföld Egyesült Fejedelemségeiben miközben arra törekedett, hogy modernizálja a román társadalmat és teljesen egyesítse a két fejedelemséget. Meghatározta a nemzeti jelképeket: **a háromszínű lobogót (3.ábra), a címet (4.ábra), a nemzeti ünnepet** és Bukarest lett a **főváros**, amely ma is az. Fokozatosan elkezdte használni a **Románia** elnevezést. Foglalkozott az oktatással és döntött arról, hogy az elemi oktatás ingyenes és kötelező legyen. Új és modern törvények jöttek létre és földhöz juttatták a parasztokat (1864).

5. ábra. Moldva és Havasalföld egyesítésének a kikiálltása (Theodor Aman festménye)

3. ábra. Az Egyesült Fejedelemségek lobogója

4. ábra. Az Egyesült Fejedelemségek címere

TÖBBRE VAGY KÉPES!

II. Olvasd el az alábbi szöveget és fogalmazz meg legalább három kérdést a tartalmával kapcsolatosan. Válaszolj az általad feltett kérdésekre.

„Felejtsétek el a nehéz napokat amiken keresztül mentetek; felejtsetek el minden gyűlöletet és haragot; legyetek süketek azoknak a hangjára akik a földbirtokosok ellen uszítanak és legyetek jó viszonyba ezek után a birtokosokkal, bennük csak a támogató és jövődöbeli jó szomszédot, barátot lássátok. Hát nem vagyunk ezen ország ugyanazon fiai? Hát Románia földje nem ugyanúgy táplál mindenkit, mint anyánk?”

Szabad birtokosai a földjeiteknek, ne felejtsétek el, hogy mindenekelőtt a föld megművelői és munkásai vagytok. Ne hagyjátok el ezt a szép foglalkozást, amely gazdaggá teszi ezt az országot és bizonyítsátok be, hogy Romániában is mint mindenhol a szabad munka többet termel mint a kényszermunka.”

A.I.Cuza üzenete a földhöz juttatott parasztoknak (1864.augusztus 14)

Annak ellenére, hogy a lakosság nagy része jól járt a reformokkal, egy részük azonban elégedetlen volt azzal, ahogyan Alexandru Ioan Cuza uralkodott. Így fontos személyiségek kitervelték az uralkodó eltávolítását a trónról. 1866.február 11-én Cuzát arra kényszerítették, hogy **lemondjon** trónjáról és **száműzetésbe** vonuljon, ahol 1873-ban meghalt. Az ország vezetését három **uralkodói régens** vette át, akik egy fontos európai királyi család hercegét szerették volna trónra ültetni.

PORTFOLIÓ

A padtársaddal együtt alkoss egy listát A.I.Cuza 3 tulajdonságáról a leckéből kapott információk alapján. Helyezd a listát a portfóliódba.

JEGYEZD MEG!

- ✓ Oroszország 1856-os veresége a román nemzetre irányította a figyelmet.
- ✓ A románokat III. Napóleon francia császár támogatta.
- ✓ Európa nagyhatalmai 1858-ban eldöntötték Moldva és Havasalföld részleges egyesítését.
- ✓ Alexandru Ioan Cuzát 1859-ben Moldva és Havasalföld uralkodójává választották.
- ✓ Alexandru Ioan Cuza 1866-ig uralkodott és fontos reformokat vezetett be.

ÚJ FOGALMAK

alkotmány – egy ország legfontosabb törvényei, amelyek alapján megszervezik és működtetik az államot

száműzetés – a szülőháza kényszerített elhagyása

uralkodói régens – olyan személyek, akik az uralkodót helyettesítik és a hatásköreiket gyakorolják

lemondás – egy olyan tett ami által egy uralkodó lemond uralkodói jogairól

6. Lecke

I KÁROLY ÉS A FÜGGETLENSÉG. CAROL DAVILA

Tudtad, hogy...?

- ✦ ...I. Károly király katonatiszt volt Poroszországban, egy XIX. századi fontos államban?
- ✦ ...Románia elnevezését az 1866-os alkotmány határozta meg?
- ✦ ...I. Károly felesége Erzsébet wiedi hercegnő volt, akivel 1869-ben házasodott össze?
- ✦ ...Erzsébet királyné Carmen Sylva néven irodalmi műveket adott ki?

Az uralkodói régensek, akik Alexandru Ioan Cuza trónfosztása után vezették Romániát, egy idegen herceget akartak a trónra hívni, aki egy fontos európai dinasztiából kellett származzon. Így, az Egyesült Fejedelemségek trónját Hohenzollern-Sigmaringen Károlynak ajánlották fel (1. ábra), aki egy német származású herceg volt. Ő ezt elfogadta és 1866.május 10-én uralkodóként hűséget esküdött új hazájának. I. Károly egy olyan dinasztiát alapított, amely 1947-ig volt az ország trónján.

1.ábra. I. Károly 1873-as arcképe

TÖBBRE VAGY KÉPES!

I. Olvasd el az alábbi szöveget és válaszolj a követelményekre.

„Meválasztva spontánul ezen nép által, a románok uralkodójaként gondolkodás nélkül elhagytam családot és hazát, azért hogy válaszoljak ezen nép hívására, amely kezembe adta sorsát. Miközben ráléptem erre a szent földre, románná is váltam (...). Ma állampolgárként, ha kell, holnap katonaként, én osztozni fogok az önök jó vagy rossz sorsában.”

I. Károly beszédéből, 1866.május 10

1. Ki választotta Károlyt uralkodóvá?
2. Hogyan válaszolt erre a feladatra?
3. Mivé lett ő miután az országba ért?
4. Mivé vált volna Károly, ha a szükség megköveteli?
5. Magyarázd meg az aláhúzott részletet.
6. Kiindulva az alábbi szövegből, mutass rá I. Károly két tulajdonságára.

I. Károly folytatta az A.I.Cuza által elkezdett munkát. Egy új alkotmányt adott az országnak, kiadta a lejt, a ma is használatos nemzeti valutát; támogatta a gazdaságot és a vasutak, hidak (2. ábra), kikötők és modern városok kiépítését. I. Károlyt foglalkoztatta a román oktatás fejlesztése is. Az ő korában jött létre a Román Akadémia, az az intézmény, amely egyesítette a jeles tudósokat és művészeket. Így a román nép történelmének leghosszabb uralkodása idején (1866-1914) lett megalapozva a modern Románia.

2. ábra. A csernavodai I. Károly híd, amelyet Anghel Saligny mérnök épített a Duna fölött 1890-1895 között

3. ábra. Grivica erődjének elfoglalása (Henryk Dembitzky festménye)

A legnagyobb megvalósítás I. Károly uralkodása idején Románia függetlenségének a kivívása volt a Török Birodalommal szemben. 1877-ben háború tört ki Oroszország és Törökország közt. Az orosz hadsereg nagy nehézségekbe ütközött Plevnánál (3. ábra), amely egy település a mai Bulgáriában, és a román hadsereg támogatását kérte. Az I. Károly által vezetett román katonák kíségették az orosz hadsereget, átkeltek a Dunán Bulgáriába. A háború 1878-ban ért véget Oroszország és Románia győzelmével. A

győzelem után, a Berlinben (1878) összeült nagyhatalmak elismerték az ország függetlenségét és Dobrudzsa egyesülését Romániával (1. térkép, 99. old.). 1881-ben Románia királyság lett és I. Károlyt királlyá koronázták.

4. ábra. I. Károly koronája, amelyet egy Plevnánál zsákmányolt török ágyú acéljából készítettek

TÖBBRE VAGY KÉPES!

II. Olvasd el az alábbi szöveget és válaszolj a követelményekre.

A. „Románok, két évszázad gyengesége és nemzeti megaláztatása után, újra kezetekbe vettétek a fegyvert. Az ország hadai átkeltek a Dunán! (...) Belépve Bulgáriába egy háború aktív részévé váltunk, amelyet nem akartunk, nem mi kezdtük és amelyet el akartunk kerülni, de ha már egyszer bele kerültünk, akkor népünk bátorságához és kitartásához méltóan végig viszünk.”

I. Károly *Kiáltványa* a háborúba való belépés alkalmából (1877. augusztus 27)

B. „1. Románia felveszi a királyság államformát, uralkodója I. Károly pedig önmaga és utódai számára Románia királya címet. 2. A trón örököse a királyi hercegi címet fogja viselni.”

Románia királysága való alakításáról szóló törvény (1881)

1. Az A forrás alapján kihez szól I. Károly király?
2. Melyik folyón keltek át az ország hadai? Melyik országba hatoltak be?
3. Mit mond I. Károly a háborúról?
4. Milyen államformája lett Romániának 1881-ben? Hát I. Károlynak milyen címe lett?
5. Állapítsál meg egy ok-okozati összefüggést a B forrásból származó két információ között.

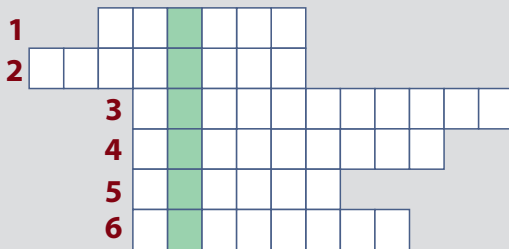

Az I. Károly uralkodása alatti megvalósításokra nem lehetett volna lehetőség ha Romániának nem lettek volna értékes politikusai, tudósai és kultúremberei. Egy ilyen személyiség volt **CAROL DAVILA** orvos is. A franciaként született, de magát románnak valló Carol Davila fontos szerepet játszott a román orvostudomány fejlődésében. Három évre érkezett Havasalföldre 1853-ban, azonban élete végéig itt maradt. 1857-ben iskolát alapított az orvosi személyzet kiképzésére. Így letette az alapjait a romániai orvosi oktatásnak.

5.ábra. Carol Davila, a román orvosi oktatás megalapítója

TÖBBRE VAGY KÉPES!

III. Töltsd ki az alábbi rejtvényt az utasítások alapján és megkapod Románia egyik vezetőjének a nevét.

1. Carol Davila szakmája.
2. Ország amelybe beléptek a románok 1877-ben.
3. Romániával együtt harcoló ország 1877-1878-ban.
4. 1878-ban Romániával egyesült tartomány.
5. Bulgáriai település, ahol a román katonák harcoltak.
6. A herceg a király...

JEGYEZD MEG!

- ✓ A.I. Cuza trónfosztása után Hohenzollern-Sigmaringen Károlyt hívták a trónra.
- ✓ Károly egy német származású herceg volt.
- ✓ Károly uralkodása a leghosszabb volt a románok történetében (1886-1914).
- ✓ Károly támogatta az ország fejlődését és folytatta Cuza reformjait.
- ✓ I. Károly uralkodása idején Románia kivívta a függetlenségét (1878).
- ✓ Románia 1881-ben királyság lett.

ÚJ FOGALMAK

kiáltvány – olyan szöveg, amivel a nép tudomására hoznak egy fontos tettet

Tudtad, hogy...?

- ✦ ...az első világháborút (1914-1918) azért nevezték így, mivel a harcok a föld minden kontinensein és óceánjain dúltak?
- ✦ ...a román történészek Románia első világháborús részvételét a **nemzet újraegyesítési háborújának** nevezték?

A XX. század elején Európa két szövetségi rendszerre volt felosztva. Egyik oldalon volt a **Hármas Szövetség** vagy **Központi Hatalmak**, amelynek a tagjai Németország, az Osztrák-Magyar Monarchia és Olaszország voltak. A másik oldalon volt a **Hármas Egyezmény** vagy az **Antant**, amelynek a tagjai Nagy-Britannia, Franciaország és Oroszország voltak.

Románia 1883-ban lépett be a Hármas Szövetségbe Oroszországtól való félelmében. Azonban a románok egy országban szerettek volna élni, de az Osztrák-Magyar Monarchia része volt Erdély, a Bánság és Bukovina. Így, ez a szövetség nem tetszett a románoknak. Ugyanakkor 1812-től Besszarábia Oroszország része volt. Senki sem tudta mikor és hogyan fognak a románok egy országban élni (2. térkép, 99. old.).

Az első világháború 1914. július 28-án tört ki, amikor az Osztrák-Magyar Monarchia megtámadta Szerbiát. Románia semleges maradt és remélte, hogy a Monarchia javít a területén lévő románok helyzetén. Mivel ez nem történt meg, Románia 1916 augusztusában szövetségre lépett az Antanttal és hadat üzent a Monarchiának azért, hogy felszabadítsa a Kárpátokon túli testvéreit. A román hadsereg betört Erdélybe, de többször is vereséget szenvedett. Végül Románia 1916-ban elvesztette Olténiát, Munténiát és Dobrudzsát (3. térkép, 100. old.).

TÖBBRE VAGY KÉPES!

I. Olvasd el az alábbi szöveget és válaszolj a követelményekre:

A. „Katonák, azért hívtalak, hogy vigyétek át a határokon a zászlóitokat, ahol a testvéreitek várnak rátok türelmetlenül és aggódó szívvel (...). Legyetek méltóak az ősi dicsőséghez. Hosszú évszázadokig egy egész nemzet fog áldani és dicsőíteni.”

Ferdinánd király hadsereghez szóló Kiáltványából (1916 augusztus)

B. „Románok, fellelkesítve a ránk rótt szent kötelességtől, elhatározva, hogy férfiasan szembenézünk egy kegyetlen háború minden áldozatával, harcba indulunk egy olyan nép lendületével, amelynek erős hite van az elhivatottságában. A sikereink dicső gyümölcsei fognak majd kárpótolni. Istennel előre.”

Ferdinánd király néphez szóló Kiáltványából (1916 augusztus)

1. Magyarázd meg az A forrás első kijelentésének értelmét.
2. Mire vonatkoznak az „ősi dicsőség” szavak?
3. Hogyan értelmezed az A szöveg aláhúzott részletét?
4. A B forrás alapján mi volt a román nép „szent kötelessége”?
5. Milyen jutalomban részesülhetett a román nép?

Szerepjáték. Alakítsd Ferdinánd királyt felolvasván egyik *Kiáltványát* (saját választásra).

1917-ben az Antant támogatása által a román hadsereg újjászületett. Így lehetett elérni a Mărăști, Mărășești és Ojtoz melletti győzelmeket. Mivel Oroszország 1918 márciusában kilépett a háborúból, Románia egyedül maradt ellenségeivel szemben a keleti fronton. Ennek következtében Románia 1918 májusában békét kötött a Központi Hatalmakkal. Szerencsére a háború 1918. november 11-én az Antant győzelmével ért véget. A szövetségesek győzelme a románok

1. ábra. Megérkezve az első vonalba (Emilian Lăzărescu festménye)

győzelme is volt mivel nagy áldozatokat hoztak érte. Több ezer román katona esett el az első világháború harcterein (1. ábra). A következőkben megemlítünk közülük hármat.

2. ábra. Ecaterina Teodoroiu alhadnagy

ECATERINA TEODOROIU (1894-1917) Vădeni faluban (Gorj megye) született és a tanítói mesterséget választotta. Románia háborús belépése után, ápolónővér volt egy zsilvásári (Târgu Jiu) kórházban. Az ország nehéz helyzete miatt határozta el, hogy katonának áll és kimegy a frontra. Bátran harcolt, ami sok elismerést eredményezett számára, több **kitüntetést kapott és elérte az alhadnagyi** rangot. Katonái élén állt amikor 1917. szeptember 13-án elesett Muncelu-nál.

GRIGORE IGNAT SZÁZADOS (1889-1917) 1917. augusztus 19-én halt hősi halált, a kezeivel szorosan markolva a géppuskát, amellyel meg akarta állítani az ellenséges előre nyomulást a Răzoare-i csatában, amely a Mărășești-i ütközet része volt. Hősiességéért a „Vitéz Mihály” érdemrenddel tüntették ki, amely az egyik legrangosabb kitüntetés volt.

3. ábra. Grigore Ignat százados

TÖBBRE VAGY KÉPES!

II. Olvasd el az alábbi szöveget és válaszolj a követelményekre:

„Vitézségéért és páratlan lendületéért, amellyel 1917. augusztus 19-én Răzoarenál harcolt a géppuskás századjával a 13. hadosztály középső részén állva, ahol a német csapatoknak sikerült áttörni, rendíthetetlenül tartotta a helyzetét, lekaszabolva az ellenséges hullámokat, egészen addig, amíg teljesen visszaverte őket, melyek után holtan találták hős századjával együtt.”

A „Vitéz Mihály” érdemrend határozatából Grigore Ignat százados részére
(1917 decemeber)

1. Miért tüntették ki Grigore Ignat századost?
2. Milyen hőstettek által tűnt ki?
3. Mutass rá egy **hős** két-három tulajdonságára.

4. ábra. A „Vitéz Mihály” érdemrend

ION GRĂMADĂ (1887-1917), bukovinai román, azért lépett be a román hadseregbe, hogy felszabadítsa az osztrák-magyar uralom alatt lévő testvéreit. Cireșoaia-nál esett el 1917. augusztus 27-én miközben egy **hegyivadász** csoportot vezetett a csatába. Egy tisztáson temették el a bajtársai, majd 1926-ban a szülőföldjén helyezték végső nyugalomra.

5. ábra. Ion Grămadă

PORTFOLIÓ

Alkossatok csoportokat 3-4 tanulóból és mindenik csoport írjon egy fogalmazást a közösségekben vagy a közeletekben lévő hősről. Nézzetek utána az interneten a www.encyclopediaromanaiei.ro honlap segítségével, kutassatok könyvekben és cikkekben az iskola vagy a város könyvtárában. Beszélgetsetek el közösségek idősebb tagjaival. Adjatok egy címet a fogalmazásotoknak. Mutassátok be társaitoknak munkátok gyümölcsét.

JEGYEZD MEG!

- ✓ Az első világháború 1914-ben tört ki.
- ✓ Románia 1916-ig semleges maradt.
- ✓ A román hadsereg súlyos vereségeket szenvedett 1916-ban.
- ✓ Románia 1917-ben fényes győzelmeket ért el Mărăști, Mărășești és Ojtoznál.
- ✓ A háborút az Antant nyerte 1918-ban.

ÚJ FOGALMAK

százados – a hadnagy fölötti tiszti rang

kitüntetés – katonai érdem, amelyet különleges tettekért adományoznak

hős – a nemzetéért önmagát feláldozó személy

alhadnagy – a hadnagy alatti katonai rang

hegyivadász – olyan katona, aki a hegyekben harcolt

Tudtad, hogy...?

- ✦ ...az első világháborúban elesett hősök számára számos emlékművet emeltek, többek közt a Mărășești-i **Mauzóleumot** (1. ábra)?
- ✦ ...Ferdinándot és Máriát 1922-ben koronázták meg Gyulafehérváron és ők lettek Nagy-Románia első uralkodói?

1. ábra. A Mărășești-i Mauzóleum kupolájának belső része

I. Károly 1914-ben halt meg és unokaöccse Ferdinánd követte a trónon, aki 1914-1927 közt uralkodott. Habár német eredetű volt, Ferdinánd hűséges volt Romániához, háborúba vezetve a román népet Ausztria-Magyarország és Németország ellen. Azon évekbeli hozzáállása miatt, kapta meg a **Hűséges Ferdinánd megnevezést**. Feleségével, Mária királynéval együtt, Ferdinánd (2. ábra) minden tőle telhetőt megtett, hogy megvalósítsa a román nép évszázados álmát, a Vitéz Mihály által 1600-ban megvalósított egyesülés újbóli megvalósítását.

2. ábra. Ferdinánd király és Mária királyné 1922-ben

1918-ban, egy Románia számára is nehéz pillanatban az Orosz Birodalom szétesett, ami által április 9-én a Prut és a Dnyeszter kötötti Besszarábia területe egyesült Romániával.

3. ábra. A gyulafehérvári Nagy Nemzetgyűlés résztvevői

Hónapok múlva az Osztrák-Magyar Monarchiában élő románok sorsa is megváltozott. Az Antant által elért győzelmet követően, amelyhez Románia is hozzájárult, a Monarchia szétesett. Ebben a helyzetben 1918. november 28-án Bukovina egyesült Romániával. Végül 1918. december 1-én a Gyulafehérvári Nagy Nemzetgyűlés (3. ábra) Erdély, Bánság, a Körösök vidéke és Máramaros Romániával való egyesüléséről döntött. Így megvalósult a Nagy Egyesülés, amelyért annyi román katona áldozta életét. Ferdinánd király jogosan kapta meg az Országegyesítő megnevezést.

A következő években, a győztes nagyhatalmak elismerték az 1918-as egyesülést. Ezzel kezdetét vehette egy olyan periódus, amely nagy változásokhoz és megvalósításokhoz vezetett a román nép számára. Egyre több állampolgár kapott választójogot és a parasztok nagy része földhöz jutott. A Nagy-Romániában élő nemzeti kisebbségeket ugyanazok a jogok illették, mint a román állampolgárokat.

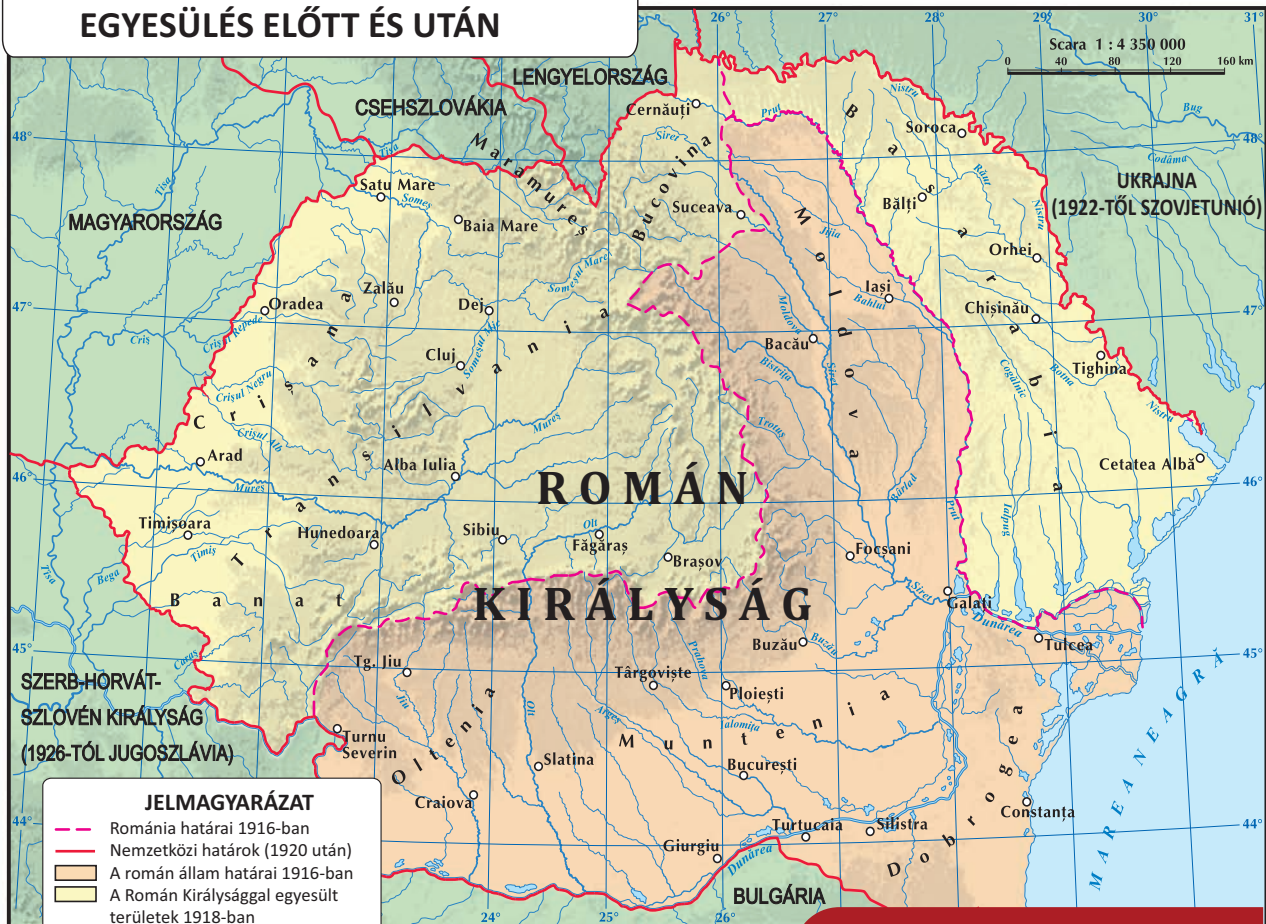

TÖBBRE VAGY KÉPES!

I. Tanulmányozd a térképet (4. ábra) és válaszolj a követelményekre.

1. Sorold fel Románia szomszédait.
2. Mutass rá a Nagy Egyesülést megelőző Román Királyság területeire.
3. Határozd meg azokat a területeket, amelyek 1918-ban Romániával egyesültek.

ROMÁNIA AZ 1918-AS NAGY EGYESÜLÉS ELŐTT ÉS UTÁN

4. ábra. Az 1918-as Nagy Egyesülés

TÖBBRE VAGY KÉPES!

II. Olvasd el az alábbi szöveget és válaszolj a követelményekre:

A. „Besszarábia népének nevében, az Országtanács elhatározza a következőket: a Moldovai Demokratikus Köztársaság (Besszarábia), mely a Prut, a Dnyeszter, a Fekete-tenger és az Ausztriával való régi határok közt terül el, elszakítva több mint száz éve a régi Moldva testéből Oroszország által, a történelmi jog és a nemzeti jog ereje valamint a népek önrendelkezési joga által, máttól és mindörökké egyesül anyaországával, Romániával.”

Besszarábia Romániával való egyesülésének határozata (1918. április 9)

B. „Az erdélyi, bánági és magyarországi románok nemzetgyűlése, amelynek küldöttei 1918.december 1-én Gyulafehérvárra gyűltek össze, eldönti a románok és az általuk lakott területek egyesülését Romániával.”

Erdély Romániával való egyesülésének határozata (1918. december 1)

1. Kik és kiknek a nevében határozták el az egyesülést?
2. Melyek voltak Besszarábia határai?
3. Mire alapozott az Országtanács határozata?
4. Hol, mikor és kik határozták el Erdély, Bánág és a Körösök vidékének egyesülését Romániával?
5. Az 1918-ban Romániával egyesült területek közül, ma melyik nem tartozik hozzá? Keress rá az interneten.

PORTFOLIÓ

Alkossatok 3-4 diákból álló csoportokat azért, hogy hozzatok létre az osztályotokban egy „múzeum sarkot” december 1-e, Románia nemzeti ünnepének tiszteletére. Minden csoport ajánljon a kiállításnak egy címet és hozzon létre egy hirdetést, amellyel meghívja társait a „múzeum sarok” meglátogatására. Kérjétek fel a látogatókat, hogy válasszák ki a legmeggyőzőbb és legszebb hirdetést. A csoport minden tagja hozzá adja a portfóliójához a hirdetés egy másolatát.

JEGYEZD MEG!

- ✓ I. Károlyt követően, I. Ferdinánd foglalta el a trónt 1914-ben.
- ✓ I. Ferdinánd unokaöccse volt I. Károlynak.
- ✓ Ferdinánd 1927-ig vezette az országot.
- ✓ Ferdinánd király Nagy-Románia megvalósításáért harcolt.
- ✓ 1918-ban Besszarábia, Bukovina és Erdély egyesült Romániával.
- ✓ Erdély 1918. december 1-én egyesült Romániával, így megvalósult a Nagy Egyesülés.

ÚJ FOGALMAK

mauzóleum – a nemzeti hősöknek emelt síremlék

megnevezés – elismerésként adott előnév egy személy számára

Tudtad, hogy...?

- ✦ ...a két világháború között Bukarestet „Kis Párizsnak” nevezték?
- ✦ ...1930-ban Romániának 18 millió lakosa volt?
- ✦ ...a Ion Antonescu tábornok által vezetett időszakban (1940-1944) a romániai zsidókat üldözték?
- ✦ ...az 1980-as években, a kommunista diktatúrában, a román nép nagy nehézségekkel szerezte be még az élelmiszereket is?

1. ábra. A két világháború közötti Bukarest

A román nép történetében a jelenkor az 1918-as Nagy Egyesüléssel kezdődik és a következő időszakokat foglalja magába: 1. a két világháború közötti korszak (1918-1939); 2. a második világháború (1939-1945); 3. kommunista korszak (1945-1989); 4. az 1989-es forradalom utáni korszak (1989-től napjainkig).

A két világháború közötti korszak egy megvalósításokkal teli periódus volt. Új politikai pártok jelentek meg, egy új alkotmányt szavaztak meg (1923) és a gazdaság meg a kultúra virágzott. Romániát Európa egyik búzatermő területének tartották és első helyen állt a kőolaj, földgáz kitermelésében és az aranybányászatban. Ebben a korszakban olyan írok tűntek ki, mint pl. Lucian Blaga, Camil Petrescu, Mircea Eliade, stb., Constantin Brâncuși, a XX. század egyik legnagyobb szobrásza, George Enescu, zeneszerző és hegedűművész, akit a legnagyobb román zeneszerzőnek tartanak.

TÖBBRE VAGY KÉPES!

I. Töltsd ki az alábbi szöveget a listában megadott megfelelő kifejezésekkel és válaszolj a kérdésekre.

munkásosztály; kulturális; parasztok; fejlődjenek; demokrácia; alkotmány; Nemzeti

„Minden erőnket a ... Egység megerősítésére fogjuk fordítani. Megadjuk Románia számára a régvárt Társadalmi igazságosságot fogunk szolgáltatni, biztosítva ezáltal az egészséges ... számára a szükséges csendet azért, hogy a választójog által megszerzett gyümölcsök A ... számára megvalósítjuk az agrár reformot és őrizni fogjuk a ..., az anyagi és erkölcsi fejlődésüket. Törekedni fogunk arra, hogy javítsunk a városi ... sorsán.”

A Nemzeti Liberális Párt programja (1922)

1. Mit akartak megerősíteni a liberálisok?
2. Keres rá az internetet az általános választójog és a párt kifejezésekre.
3. Mit ígértek a liberálisok a parasztok számára? Hát a munkásoknak?

A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ 1939. szeptember 1-én tört ki, amikor a **náci Németország** megtámadta Lengyelországot. Románia Franciaország és Nagy-Britannia oldalán állt, de arra kényszerült, hogy a semlegességről döntsön. Azonban 1940 nyarán, Románia súlyos területi veszteségeket szenvedett el. Először a Szovjetunió arra kötelezte, hogy lemondjon Besszarábiáról és Észak-Bukovináról (1940. június). Majd Németország és Olaszország arra kényszerítette Romániát, hogy lemondjon Észak-Erdélyről. Végül a román állam **lemondott** a Kadrilaterről (Dél-Dobrudzsa) Bulgária javára, amelyet 1913-ban szerzett meg.

A területi veszteségek miatt II. Károly király lemondott (1940 szeptember). Az ország élére I. Mihály király került (2. ábra), de az igazi hatalom Ion Antonescu tábornok (3. ábra) kezében volt, aki szövetségre lépett az Adolf

2. ábra. I. Mihály király (1927-1930, 1940-1947)

3. ábra. Ion Antonescu és Adolf Hitler (1941 június)

Hitler által vezetett Németországgal. Ezek miatt Románia 1941. június 22-én Németország oldalán belépett a Szovjetunió elleni háborúba azért, hogy visszaszerezze Besszarábiát és Észak-Bukovinát. Románia 1944. augusztus 23-án kilépett a Németországgal kötött szövetségből és társult a szovjet-amerikai-brit szövetséghez azért, hogy felszabadítsa Észak-Erdélyt. A háború befejezéskor (1945. május) Romániát a győztes táborban találjuk.

TÖBBRE VAGY KÉPES!

II. Olvasd el az alábbi szöveget és válaszolj a követelményekre:

„Románok, a történelmünk legsötétebb órájában úgy döntöttem teljes egyetértésben a népemmel, hogy csakis egy lehetőség van megmenteni az országot a teljes katasztrófától: kilépni a tengelyhatalmak szövetségéből és azonnal befejezni a háborút az Egyesült Nemzetek ellen.”

I. Mihály király Kiáltványa az országhoz (1944. augusztus 23)

1. Milyen helyzetben volt a román nemzet?
2. Milyen **határozatot** hozott a király? Hogyan hozta ezt meg?
3. Melyek voltak a tengelyhatalmak? Nézz utána az interneten!
4. Melyek voltak az Egyesült Nemzetek **szövetségének** legfontosabb államai? Nézz utána az interneten!

A KOMMUNISTA KORSZAK 1945-ben kezdődött, amikor Románia új szövetségesei, a szovjetek, az ország élére erőltették a Petru Groza által vezetett kommunista kormányt. Azonban 1948-ban a kommunisták átvették a teljes hatalmat. A kommunista korszak 1989-ig tartott és sok szenvedést okozott a román nép számára. A kommunisták **kisajátították** a földeket, gyárakat, házakat vagy eszközöket, amelyek a polgárok tulajdonai voltak. Ugyanakkor börtönbe vetettek minden olyan személyt, aki ellenkezett velük. A letartóztatottak közül sokan a börtönökben haltak meg. Köztük volt Iuliu Maniu egykori miniszterelnök is, akinek fontos szerepe volt az 1918-as egyesülés megvalósításában.

1948 után, a kommunista korszakban Romániának két vezetője volt: Gheorghe Gheorghiu-Dej (1948-1965) és Nicolae Ceaușescu (1965-1989). Mindketten a nép szükségleteinek a figyelembe vétele nélkül kormányoztak és sok szenvedést okoztak az ország lakóinak. 1989 decemberében a román nép fellázadt Nicolae Ceaușescu ellen, akit megfosztottak a hatalmától (4.ábra) és Románia újból demokratikus ország lett.

4.ábra. Román forradalmárok Bukarest utcáin (1989 december)

TÖBBRE VAGY KÉPES!

III. Helyezd időrendi sorrendbe és írd a helyes évszámot a következő kijelentések mellé.

1. Nicolae Ceaușescut megfosztják hatalmától.
2. Gheorghe Gheorghiu-Dej lett az ország vezetője.
3. A szovjetek hatalomra juttatják Petru Grozát.
4. Iuliu Maniunak fontos szerepe volt az Nagy Egyesülés megvalósításában.
5. Románia újra demokratikus ország lett.

5.ábra. Nicolae Ceaușescu (1965-1989)

AZ 1989-ES FORRADALOM UTÁNI KORSZAK nehéz volt a románok számára, azonban a nyugati országok segítségével Romániát tagja lett a NATO-nak (2004), majd az Európai Uniónak (2007). A NATO (6.ábra) egy katonai szövetség, amelynek 30 európai és észak-amerikai ország a tagja és legfontosabb célja, hogy minden külső támadást elhárítson a tagországai védelme érdekében. Az Európai Unió (7.ábra) egy politikai-gazdasági szervezet, amelynek 27 európai ország a tagja és minden európai állampolgár számára biztosítja a demokráciát és az egyenjogúságot. Történetében először Románia minden fenyegetéstől meg van védve és fejlődni tud az Európai Unió támogatásával.

6.ábra. A NATO lobogója

7.ábra. Az Európai Unió lobogója

PORTFOLIÓ

Alkossatok 3-4 diákból álló csoportokat és írjatok egy **dolgozatot az Európai Unióról** amely tartalmazza a következő adatokat: **1. Mikor jött létre? 2. Melyik országok a tagjai? 3. Melyik az EU himnusza? 4. Melyik az EU pénzneme? 5. Melyek az EU fővárosai?** Nézz utána az Európai Unió honlapján (<https://europa.eu/european-union/index.ro>).

JEGYEZD MEG!

- ✓ A jelenkornak négy korszaka van.
- ✓ Románia sokat fejlődött a két világháború között.
- ✓ Románia 1940-ben területekről kellett lemondjon a Szovjetunió, Magyarország és Bulgária számára.
- ✓ Románia 1941-ben lépett be a második világháborúba a náci Németország oldalán.
- ✓ 1944-ben Románia megfordította a fegyvereit a náci Németország ellen.
- ✓ 1945-ben a szovjetek által támogatott kommunisták hatalomra kerültek.
- ✓ A kommunisták átszervezték az országot és kizsákmányolták a népet.
- ✓ A kommunizmust 1989 decemberében szüntették meg.
- ✓ Ma, Románia a NATO és az EU tagállama.

ÚJ FOGALMAK

- lemondani** – (itt) harc nélkül elismerni a vereséget
- szövetség** – szövetkezni más országokkal
- kisajátítani** – erőszakkal és kértérítés nélkül elvenni más tulajdonát
- határozat** – intézmény vagy egy hatalom által hozott döntés
- náci Németország** – az Adolf Hitler (1933-1945) által vezetett Németország megnevezése

MIT TUDOK?

I. Töltsd ki a füzetedbe az alábbi idővonalat elhelyezve az éveket a megfelelő eseményekhez:

1918, 1859, 1600, 1386, Kr.u. 87, Kr.e. 82.

Esemény	Év	Esemény	Év
Burebista uralkodásának kezdete		A román országok első egyesülése	1600
Decebal uralkodásának kezdete		A Román Fejedelemségek egyesülése	
Öreg Mircea uralkodásának kezdete		Nagy-Románia létrehozása	

II. Írd át a füzetedbe az alábbi táblázatot és a következő listából minden ok mellé válassz egy megfelelő okozatot.

Románia újra demokratikus ország lett

Havasalföld megszerezte függetlenségét

A román hadsereg betört Erdélybe

A magyarok elfoglalták Erdélyt

II. Mohamed bevonult Havasalföldre

Besszarábia egyesült Romániával

OK

OKOZAT

A magyarok katonai fölénye

A Posada-i győzelem

Vlad Țepeș nem fizette tovább az adót

Románia belépett az első világháborúba

Az Orosz Birodalom szétesett

Az 1989-es decemberi forradalom

III. Rajzolj a füzetedbe egy táblázatot az alábbi modell alapján és töltsd ki a helyes információkkal.

Különbségek – Alexandru Ioan Cuza	A. I. Cuza és I. Károly uralkodása közötti hasonlóságok	Különbségek – I. Károly
-----------------------------------	---	-------------------------

MENNYIT TUDOK?

I. Jelöld meg a helyes választ:

1. Moldvát a következő vajda alapította:

- a). I. Basarab b). Gyalu c). Bogdan

2. Ștefan cel Mare nagy győzelmet aratott:

- a). Vászló b). Călugăreni c). Posada

3. Bethlen Gábor a következő elnevezés alatt akarta egyesíteni a három román országot:

- a). Róma b). Görögország c). Dacia

II. Társítsd helyesen az információkat a két oszlopból:

1. Conrad Haas	a. orvos
2. III. Napóleon	b. többlépcsős rakéta
3. Carol Davila	c. császár

III. Írd át helyesen az alábbi kijelentéseket:

- Vitéz Mihály egyesítette Havasalföldet, Erdélyt és Dobrudzsát.
- Románia a Központi Hatalmak oldalán lépett be az első világháborúba.
- Az erdélyi román Nagy Nemzetgyűlés Nagyszébenben volt.

Önértékelés: a 98. oldalon megtalálod a helyes válaszokat. Ellenőrizd a válaszaidat!

Kérdés	I	II	III
Maximális pontszám: 10 pont	3 pont (3x1)	3 pont (3x1)	3 pont (3x1)
	Egy pont hivatalból.		

A szerzett pontszám értelmezése	1 vagy 2 pont	3 és 5 pont között	6 és 8 pont között	9 vagy 10 pont
	Elégtelen	Elégséges	Jó	Kiváló

Kultúra és örökség

1. Lecke Történelmi helyek a közösségben
2. Lecke Történelmi jelentőségű helyek Romániában
3. Lecke UNESCO világörökség emlékművei és helyei

Tudtad, hogy...?

- ✦ ...a Szörényváron (Drobeta Turnu-Severin) lévő Vodița kolostor 1370-1372 között épült Vladislav Vlaicu uralkodása idején (1364-1377)?
- ✦ ...a legnagyobb román költő, Mihai Eminescu, Ipotești-n (Botoșan megye) született és a szülői háza múzeum – „Mihai Eminescu” emlékház néven?
- ✦ ...a XIV. században épített mangaliai „Esmahan Sultan” mecset Románia legrégebbi iszlám egyházi építménye?

KOLOSTOROK

A kolostor egy olyan vallási jellegű építmény, amelybe a szerzetesek és az apácák visszavonulnak imádkozni. A keresztény világ első kolostorai Egyiptomban jelentek meg Kr.u. a IV. században. Moldvában és Havasalföldön a XIV. században jelentek meg, míg Erdélyben a XII. századtól kezdődően épültek római katolikus kolostorok.

A középkor folyamán Moldva és Havasalföld uralkodói nagyon sok kolostort építettek azért, hogy hitüket bizonyítsák és támogassák a kultúrát. Az ortodox kolostorok a templomok köré épültek és több esetben erős falak vették körül, hogy veszély esetén védekezni tudjanak. Sok szerzetes tudott írni és olvasni, ezért szentkönyveket írtak vagy másoltak, szentképeket festettek és papi ruhákat varrtak. Így a kolostorok vallási és kulturális központok voltak.

1. ábra. A Snagov-i kolostor, amelyet Öreg Mircea idején építettek

TÖRTÉNELMI UTCÁK ÉS ÉPÜLETEK A KÖZÖSSÉGBEN

Minden közösségnek gazdag és régi történelme van, amely minden lépésre látható. Románia falvaiban és városaiban sok történelmi utca és épület maradt meg. A nagy városoknak van pár főutcája, melyeknek hosszában újabb vagy régebbi híres épületek találhatóak.

Románia fővárosának, Bukarestnek, sok utcája 1862 után tanúja volt az ország egyes fontos történelmi eseményeinek. Ezek között található a **Győzelem sugárút** (2-4. ábra), amely már Constantin Brâncoveanu (1688-1714) uralkodása idejéből származik. Jelenlegi elnevezését 1878-ban kapta, mivel ezen az útvonalon vonultak be Bukarestbe a függetlenségi háború győztes katonái. A Győzelem sugárút fontosabb épületei a következők: a Román Nemzeti Történelmi Múzeum, a Takarékpénztár épülete, az Odeon színház, a Crețulescu templom, a Román Művészeti Múzeum, vagy a régi királyi palota.

TÖBBRE VAGY KÉPES!

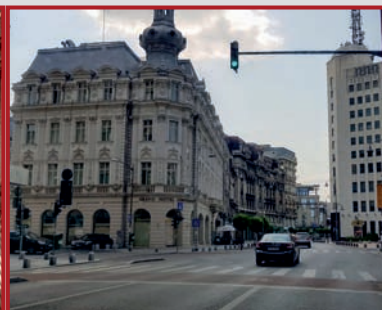
I. Tanulmányozd az alábbi képeket és sorold fel a köztük lévő hasonlóságokat és különbségeket.

2. ábra. A Győzelem sugárút 1895-ben

3. ábra. A Győzelem sugárút 1940-ben

4. ábra. A Győzelem sugárút a jelenben

A HŐSŐK EMLÉKMŰVEI

A nemzeti hősök emlékére, akik életüket áldozták a hazájukért, Románia területén emlékműveket emeltek. A legismertebbek közt van a **Mărășești-i Mauzóleum** (5. ábra), a **Nép Hőseinek Keresztje** a Caraiman-hegységben (6. ábra) és az **Ismeretlen Katona Sírja** Bukarestben (7. ábra).

A Mărășești-i Mauzóleumot 1923-1938 között építették azon a helyen, ahol az 1917-es csata dűlt. A románok egy fényes győzelmet arattak a Központi Hatalmak csapatai ellen, de ezért nagy árat fizettek. Több ezer román katona esett el ott a hazája védelmében és egy részük a mauzóleumba van örök nyugalomra helyezve.

TÖBBRE VAGY KÉPES!

II. Tanulmányozd az alábbi képeket, keress rá az interneten az információkra és sorolj fel 3-4 különbséget és hasonlóságot a műemlékek között.

5. ábra. A Mărășești-i Mauzóleum

6. ábra. A Nép Hőseinek Keresztje a Caraiman-hegységben

7. ábra. Ismeretlen Katona Sírja (Bukarest)

A ROMÁNIAI NEMZETI KISEBBSÉGEK REPREZENTATÍV MŰEMLÉKEI

A romániai nemzeti kisebbségek **reprezentatív** emlékműveket hoztak létre, amelyekre mindannyian büszkék vagyunk. Pl. a romániai zsidó közösség nagyon sok egyházi építményt emelt, amelyek közé tartozik a bukaresti **Korál zsinagóga** (8.ábra), amelyet 1864-1866 között építettek. A zsidó hitközség vallási épülete a *zsinagóga*.

Kolozsvár központjában található egy emlékmű, amely Mátyás király lovas szobrát ábrázolja (10.ábra), aki Hunyadi János fiaként 1458-1490 között Magyarország királya volt. A királyt négy hadvezére veszi körül. A műemléket 1902-ben emelték és idővel Kolozsvár szimbólumává vált.

1910-ben kezdték építeni a **Nagy Mecsetet** Konstancán (9.ábra). A mecset **iszlám** vallási építmény Romániában élnek iszlám hívők is (törökök, tatárok). A konstancai mecset építésének a gondolata I Károly királytól származott, aki jelen volt az átadásán is (1913). Egyébként hosszú ideig I Károly mecsetnek nevezték.

8.ábra. A bukaresti Korál zsinagóga

9.ábra. A konstancai Nagy Mecset

10.ábra. A kolozsvári Mátyás király szobor

PORTFOLIÓ

Készíts leírást egy megyédben lévő utcáról vagy épületről a „csillagrobbanás” módszert használva. A fogalmazást helyezd el a portfóliódba.

JEGYEZD MEG!

- ✓ A román nép történetében a kolostoroknak vallási és kulturális szerepük volt.
- ✓ A Győzelem sugárút Bukarest egyik legrégebbi utcája.
- ✓ Romániában a hősök tiszteletére több emlékművet emeltek, mint például a Mărășești-i Mauzóleum.
- ✓ A romániai nemzeti kisebbségek reprezentatív emlékműveket emeltek.

ÚJ FOGALMAK

lovas szobor – egy történelmi személy lovon ábrázolt szobra

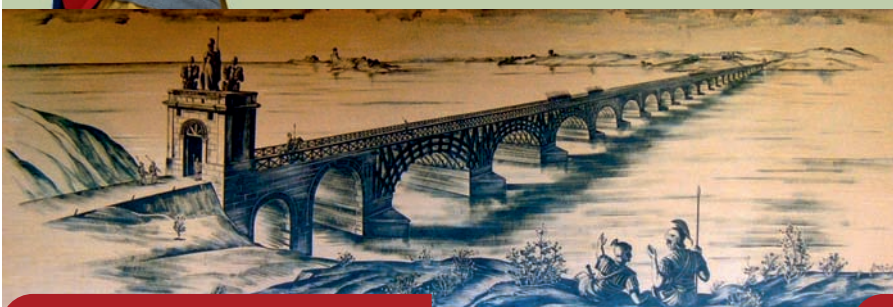
iszlám – Kr.u. a VII. században Mohamed próféta által létrehozott vallás

reprezentatív – egy korszak vagy egy környezet jellegzetessége

A. Dák, görög és római települések és épületek

Tudtad, hogy...?

- ✦ ...Sztrabón elmeséli nekünk, hogy a géta-dákoknak volt egy Kogaionon elnevezésű szent hegyük, amelyről a történészek úgy gondolják, hogy ott található Sarmizegetusa Regia?
- ✦ ...Románia területén talált első pénzermét Kr.e. V. században Histriában verték és ezüsből volt?
- ✦ ...Traianus császár megparancsolta egy kőhíd építését Drobetánál a Duna fölött (1.ábra), amely több mint 1 km hosszúságú volt?
- ✦ ...az Adamclisi-i műemlék (Konstanca megye) a géta-dákok elleni 101-102-es háború egyik nagy győzelme helyén épült fel (2.ábra)?

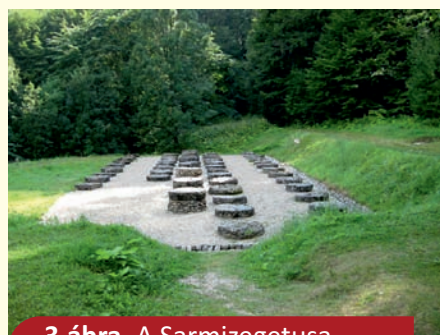

1.ábra. Traianus hídja Drobetánál

2.ábra. Az Adamclisi-i műemlék

SARMIZEGETUSA REGIA (3.ábra) a géta-dák királyság fővárosa volt Decebal idejében. A várat a XX. században fedezték fel a régészek a Szászvárosi-hegységben, Gredistyén (Grădiştea Muncelului). Ez több mint ezer méteres magasságban található, alkotó elemei a védőfalak, egy szentély és az egyszerű emberek által lakott területek voltak. A falak 3.2 méter vastagok, azonban nem ismerjük a magasságukat. A várnak két bejárata volt, amelyek közül az egyik egy kövezett út a szentély felé.

3.ábra. A Sarmizegetusa Regiában található szentély

Decebal fővárosa az első dák-római háború (101-102) után pusztult el, de gyorsan újraépítették, hogy a második rómaiak elleni háborúban helyt álljon (105-106). Hosszú ostrom után a rómaiak lerombolták a várat, amely ezt követően feledésbe merült, amíg a régészek újra felfedezték.

TÖBBRE VAGY KÉPES!

I. Olvasd el az alábbi szöveget, tanulmányozd a 4. ábrát és meséld el társaidnak, hogyan építették Sarmizegetusa Regia várfalait. Szerinted ezek mennyire voltak tartósak?

Sarmizegetusa Regia várfalai a régészek által „murus dacicus” (dák fal – latinul) módszer alapján épültek. A fal külső részei kőből voltak és az ezek közötti részt földdel és kavicsal töltötték fel. Azért, hogy a fal tartós legyen, hosszába farönköket helyeztek, amelyek a kőtömbök közé kerültek erre szánt árkokba beásva.

4. ábra. A Sarmizegetusa Regiában lévő „murus dacicus”

II. Olvasd el az alábbi szöveget és válaszolj a követelményekre.

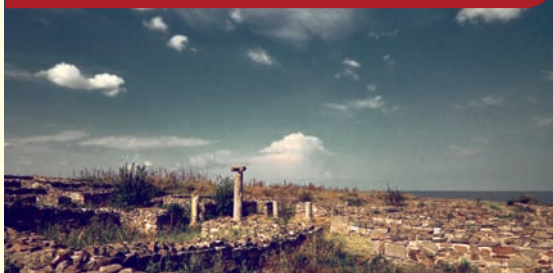
*„A dák királyság erős **védelmi** rendszere páratlan volt a korszak barbár építészetében (...). Többféle épületek fából vagy téglából, vízgyűjtők és vízvezetékek, kézműves műhelyek, stb. bizonyítják, hogy egyesek a várak közül termelői központok is voltak – amellett, hogy menedékvárak is voltak.”*

Constantin C. Petolescu, *Decebal – a dákok királya*

- 1.** Mit mond a szerző a dák királyság erős védelmi rendszeréről?
- 2.** Milyen építmények voltak a géta-dák várakban?
- 3.** Melyik az a két szerep amit betöltöttek ezek a várak?

HHISTRIA (5. ábra), TOMIS és CALLATIS a görögök által épített három gyarmat Dobrudzsában Kr.e. VII-VI. századokból. Histriát, amely a legfontosabb volt közülük, Kr.e. 657-ben alapították a kis-ázsiai görög város, Milétosz, gyarmatosítói. Tomist (a jelenlegi Konstanca) ugyancsak a milétoszi gyarmatosítók alapították és Callatist (a jelenlegi Mangalia) Hérakleia Pontiké lakói emelték. Ezeket a gyarmatokat először Burebista, majd a rómaiak foglalták el (Kr.e. I.sz.). Római uralom alatt maradtak Kr.u. VII. századig.

5. ábra. Histria várának rómjai

A három gyarmattal való kapcsolataik következtében, a géta-dákok sokat tanultak a görögöktől. Így átvették tőlük a pénz verést, a fazekas korongot, a fémmegmunkálást vagy az írást. Tehát a görögök nagyban hozzájárultak a géta-dákok fejlődéséhez.

ULPIA TRAIANA SARMIZEGETUSA

Traianus császár által épített város volt a Dák Királyság elfoglalása után. A római uralom alatt a Sarmizegetusa Regiától 40 km-re lévő Ulpia Traiana Sarmizegetusa a provincia fővárosa volt. A rómaiak 271-es kivonulásáig a város sokat fejlődött. Mint minden más római városban a régészek felfedeztek kőépületeket, kövezett utakat, vízvezetékeket, templomokat és más középületeket. A legjelentősebb épület az **amfiteátrum** (6.ábra), amely egy aréna volt, 5000 férőhellyel, ahol a **gladiátorok** harcoltak.

6.ábra.

TÖBBRE VAGY KÉPES!

III. Készíts egy leírást Ulpia Traiana Sarmizegetusáról.

Kutass az interneten használva a www.enciclopediaromana.ro vagy a ro.wikipedia.org honlapokat, majd osszál fel egy lapot két oszlopra. Az első oszlopba írd le azokat az információkat, amelyek felkeltették kíváncsiságodat, a másodikba írd le a véleményedet az első oszlop tartalmáról. Mutasd be munkádat a társaidnak.

IV. Játék – AKI TUD, AZ NYER

Osszátok fel az osztályt 3-4 tanulóból álló csoportokra. Sorshúzás alapján az egyik csoport azt a feladatot kapja, hogy fogalmazzon meg 10 többválaszos kérdést + két kizáró jellegű kérdést (jelöljétek meg a helyes válaszokat) a lecke információiból kiindulva. Nyomtassátok ki a kérdéseket és minden csoport kapjon egy lapot a kérdésekkel. A kérdéseket elkészítő csapat a tanítóval együtt ellenőrizze le a versenyzők pontszámát és állapítsa meg a végső sorrendet.

JEGYEZD MEG!

- ✓ Sarmizegetusa Regia nagy magasságban épült és vastag védőfalai voltak.
- ✓ Sarmizegetusa Regiát, a géta-dák királyság fővárosát, 106-ban pusztították el a rómaiak.
- ✓ A görögök Dobrudzsában három gyarmatot alapítottak: Histria, Tomis (a mai Konstanca) és Callatis (a mai Mangalia).
- ✓ A római uralom idején a Dacia fővárosa Ulpia Traiana Sarmizegetusa volt.

ÚJ FOGALMAK

amfiteátrum – római városok arénája, amelyet gladiátor harckra használtak

védelem – védekezés

gladiátor – olyan rabszolga, akit az amfiteátrumban harcra kényszerítettek

B. Történelmi eseményekről tanúskodó várak és kastélyok

Tudtad, hogy...?

- ✦ ...Jules Verne egyik regényének a címe *Várkastély a Kárpátokban* és a cselekménye Erdélyben játszódik?
- ✦ ...Bram Stoker író híres művében, a *Drakulában*, egy erdélyi kastélyt ír le, amely nagyon hasonlít a töröcsvári kastélyhoz?
- ✦ ...a Szinaján lévő Peleş kastély mellé megépítették a Pelişor kastélyt (1899-1902) Ferdinánd és Mária trónörökösök számára?

A TÖRÖCSVÁRI KASTÉLYT (1.ábra) a XIV. század végén építették a brassói szászok. I. Nagy Lajos, Magyarország királya, 1377-ben adott engedélyt a kastély építésére. 1407-ben Luxemburgi Zsigmond király Öreg Mirceának adományozta. Ezt követően a kastély a magyar királyok tulajdona lett.

1920. december 1-én Brassó városa Mária királynénak ajánlotta fel. Az ő halála után a kastély az egyik lányáé, Ilona hercegnőé lett. 1948-ban a kommunisták elkobozták. Jelenleg Ilona hercegnő utódai birtokolják és több ezer turista által látogatott múzeum.

1.ábra. A töröcsvári kastély

2.ábra. A vajdahunyadi vár

A VAJDAHUNYADI VÁRAT (2.ábra) Hunyadi János erdélyi vajda építette a XV. században. A vár a vajda székhelye volt, de fontos katonai szerepet is játszott. Jelenleg a legjobban megőrzött középkori vár Románia területén és az egyik legszebb Európában. Évente több ezer helyi és külföldi turista látogatja meg.

TÖBBRE VAGY KÉPES!

I. Olvasd el az alábbi szöveget és meséld el a társaidnak a vajdahunyadi vár udvarán lévő kút legendáját. Képzeld el egy másik befejezést!

Úgy tartják, hogy Hunyadi Jánosnak volt három török foglya a várban akiknek felajánlott egy egyezményt. Ha megásnak egy kutat a vár udvarán, szabadon engedi őket (3.ábra). A három fogoly 15 éven keresztül egy 28 méter mély kutat ásott a sziklába. Hunyadi azonban meghalt mielőtt a kút elkészült és a felesége nem tartotta be a három fogolynak tett ígéretet és megparancsolta, hogy végezzék ki őket. A foglyoknak az utolsó kívánsága az volt, hogy a kút mellé egy feliratot helyezzenek el a következő tartalommal: „Vized van, de szíved nincs!”

3.ábra. A vajdahunyadi vár belső udvara

A PELEȘ KASTÉLYT (5.ábra) I. Károly kérésére építették Szinaján 1873-1883 között, amely a román királyi család nyári rezidenciája volt. I. Károly német herceggént hegyvidéken nőtt fel és egy olyan kastélyt szeretett volna, amely emlékeztesse őt a szülőföldjére (4.ábra). A gyönyörű Peleş kastély tanúja volt sok fontos történelmi eseménynek. Itt gyűlt össze a **Koronatanács**, amely Románia semlegességéről döntött az első világháborúban (1914). Ugyancsak Szinaján halt meg I. Károly 1914-ben. Napjainkban a Peleş kastély a román királyi család tulajdona és múzeumként szolgál, amelyet a turisták nagyra értékelnek.

4.ábra. A Sigmaringen kastély (Németország) azé a dinasztiaé volt, amelyből I. Károly is származott

5. ábra. A Peleş kastély Szinaján

DÉVA VÁRÁT (6.ábra) a XIII. században építették egy meredek dombon a Maros közelében (ma Hunyad megye). Először 1269-ben említi egy okirat. A vár ellenőrizte a Maros völgyét, amely egy fontos kereskedelmi útvonal volt. Itt szállították tutajokon és bárkákon a sót és a fát. Fontos szerepet töltött be a Magyar Királyság törökök és tatárok elleni harcaiban. A XV. században a vár Hunyadi János tulajdonába került. 1784-ben a Horea, Cloșca és Crișan által vezetett parasztfelkelés idején, sok erdélyi nemes talált menedéket a dévai várban. A várat az osztrák katonaság a XIX. századig használta. Napjainkban Erdély egyik legfontosabb turisztikai látványossága.

6. ábra. Déva vára

TÖBBRE VAGY KÉPES!

II. Olvasd el az alábbi szöveget és válaszolj a követelményekre.

„2. Szüntessék meg a nemességet és minden nemes kapjon egy császári hivatalt amiből éljen meg. 3. Az említett nemesek egyszer és mindenkorra hagyják el a birtokaikat. 4. Az említett nemesek ugyanúgy fizessenek adót mint a nép ... 5. A nemesi birtokokat osszák szét a nép között, ahogy azt a császár öfelsége (II. József) parancsolta.”

A Déva várában lévő nemesekhez intézett Horea követelményei (1784. november 11)

1. Mit akart Horea megszüntetni?
2. A nemesek megkellett volna éljenek a ...
 - a). saját birtokukból
 - b). császári hivatalokból
3. Mit mond Horea a birtokokról? Hát az adókról?
4. Mi kellett volna történnjen a nemesi birtokokkal?
5. Szerinted a jobbágyok kéréseinek elfogadása által egy jobb világ jött volna létre? Érvelj a válaszoddal!

NÉMETVÁSÁRI (TÂRGU NEAMȚ) VÁRÁT (7.ábra) valószínűleg I. Mușat Péter uralkodása idején építették 1375-1391 között. 1395-ben Luxemburgi Zsigmond magyar király el akarta foglalni Moldvát, ahol ekkor I. István uralkodott (1394-1399). A magyar király megostromolta a várat, azonban nem tudta elfoglalni. Ștefan cel Mare idejében a vár fontos szerepet játszott a törökök elleni harcban. A XVI. századtól kezdve, miután Moldva egyre jobban függött az Oszmán Birodalomtól, a várnak csökkent a szerepe. 1691-ben III. Sobieski János lengyel király behatolt Moldvába és többek között elfoglalta Németvásár várát, amelyet egy kisszámú katonaság védett. A vár napjainkban fontos turisztikai központ.

7. ábra. A németvásári vár egyik fala

TÖBBRE VAGY KÉPES!

III. Olvasd el a Costache Negruzzi „Sobieski és a románok” című művéből kiemelt részletet és válaszolj a követelményekre.

„A németvásári várhoz vezető úton 1686 szeptemberének végén egy sereg látszott vonulni. Egy lándzsás csapat mögött amely vezette a menetet, következett 12 nagy ágyú, amelyeket ökrök húztak, majd egy csapat lovas tiszt csoport, akiknek az élén hárman lovagoltak; az egyik élete virágában búskomoran gondolkozva, a másik kettő, öregebb. Mindhárman lengyel öltözetben. Végül következett az utóhad, szekerek, csomagok, gyalogosok, szabálytalanul összekeveredve, feltekert zászlókkal, lehajtott fejjel, eltett fegyverekkel, szomorú arccal és szívfájdalommal. Nem hallatszott semmilyen síp vagy dob, csakis a lovak patkói és az alig mozgó emberek lépései, mivel 10 napja a lovak csak a fák kérégtét ették, míg az emberek csak bogyókat.

És mégis ez a szerencsétlen állapotban lévő csapat annyiszor megalázta a félhold gögjét, és a három előljáró tiszt, Jablonovski és Potocki hátmánok és középen maga Sobieski János lengyel király.

Hogy ne lenne dühös és elkeseredett a híres király? Ő, Sobieski, a kereszténység hőse, Bécs megmentője, másodszorra is vissza kellett vonuljon a tatároktól és a moldvaiaktól és szeme előtt kellett pusztuljon a serege az ellenség és az élelem hiánya miatt, anélkül, hogy szembe állt volna velük és mindent felprédált volna az útjában; nem találni mást az útjában, mint kietlen pusztaságot!

Ahogy mondtam, lassan és gondolkozva lépegetett. A mellette vonuló hátmánok csendbe burkolóztak osztozva az ő bánatában.

– Milyen kastély ez? kérdezte Sobieski amikor felemelvén a fejét meglátta a domb gerincén büszkén emelkedő németvásári várat. Valószínűleg a moldvai rablók egyik fészke!

– Háború idején Moldvai urai ide küldték kincseiket, válaszolta Potocki.

– Így! Menjünk és foglaljuk el. Oh! megboszulom Cantemirt aki átvert és aki miatt annyi vitézt vesztettem!”

Costache Negruzzi, *Sobieski és a románok*

1. Mikor foglalta el Sobieski Németvásár várát? Melyik évre utal a mű írója?
2. Írd le a lengyel hadsereget, ahogy a szövegben vannak bemutatva.
3. Keresd meg az interneten a hátmán szó jelentését.
4. Miért volt haragos a lengyel király?
5. Miért döntött úgy Sobieski, hogy elfoglalja a várat?
6. Mutass rá három olyan eseményre a szövegből, amelyek nem felelnek meg a történelmi valóságnak.
7. Olvasd el Costache Negruzzi „Sobieski és a románok” című művét és rajzolj le egy neked legjobban tetsző részletet.

POIENARI VÁRA (8.ábra) az Argyas-szoros (Cheile Argeşului) egyik hegyén található. A várat Havasalföld vajdájának, Vlad Ţepeşnek, a parancsára építették az uralkodásának idején (1456-1462) azon a helyen ahol addig egy őrtorony állt. Az uralkodó egy török támadásra számított és szüksége volt egy menedékhelyre. A várnak öt bástyája volt és 2-3 méteres vastagságú falai. Nem tudjuk, hogy Vlad Ţepeşnek volt alkalma használni a várat. A következő századokban Havasalföld uralkodói elhanyagolták a Poenari-i várat.

8.ábra. Poenari vára

TÖBBRE VAGY KÉPES!

IV. Kapcsold össze a két oszlopban található személyiségeket a megfelelő történelmi műemlékekkel.

Törcsvári kastély
Vajdahunyadi vár
Peleş kastély
Déva vára
Németvásár vára
Poenari vára

Vlad Ţepeş
I. Muşat Péter
Horea, Cloşca és Crişan
I. Károly
Hunyadi János
Ilona hercegnő

SEMÉLYISÉGEK AKIK MEGHATÁROZTÁK A MÚLTAT

Bram Stoker (1847-1912) – híres ír író, a *Drakula* című regény szerzője
Costache Negruzzi (1808-1868) – román író és politikus

JEGYEZD MEG!

- ✓ A törcsvári kastélyt a brassóiak építették I. Nagy Lajos magyar király engedélyével.
- ✓ A vajdahunyadi várat Hunyadi János parancsára építették.
- ✓ A Peleş kastélyt I. Károly kérésére emelték.
- ✓ Déva várát azért építették, hogy megvédje Erdély déli részét.
- ✓ Németvásár várát I. Muşat Péter uralkodása idején építették.
- ✓ Poenari vára az egyik legfontosabb megvalósítás Vlad Ţepeş második uralkodása idején.

ÚJ FOGALMAK

ostrom – egy megerősített hely (vár) katonai erővel való megtámadása

Koronatanács – (itt) a Román Királyság fontos személyiségeinek találkozója egy fontos döntés meghozatala miatt

lándzsás – lándzsával harcoló lovas katona

C. Egyházi épületek és alapítók

Tudtad, hogy...?

- ✦ ...a brassói Fekete-templom építését a XIV. században kezdték és a XV. században fejezték be?
- ✦ ...Vasile Lupu (1634-1653) Moldva uralkodója építtette a jászvásári (Iași) Trei Ierarhi templomot ahová Alexandru Ioan Cuzát temették?
- ✦ ...a Bukarest melletti Mogoșoaia-i palotát Constantin Brâncoveanu (1688-1714) építtette?

A **COZIA-I KOLOSTOR** (1.ábra) az Olt partján található Călimănești városában. Ezt az egyházi épületet Őreg Mircea (1386-1418) az uralkodása kezdetén emelte 1387 és 1391 között. A templomot 1388-ban szentelték fel. A templom belsejében megmaradt egy festmény, amely az alapítót ábrázolja. Mirceat foglalkoztatta az **alapításának a fejlesztése**, ahol 1415-től egy kolostori iskola is működött. Őreg Mircea 1418. január 31-én hunyt el és a Cozia-i kolostorba temették el.

1.ábra. A Cozia-i kolostor temploma

2.ábra. A Putna-i kolostor

A **PUTNA-I KOLOSTORT** (2.ábra) 1466-1469 közt építtette Ștefan cel Mare, aki leghosszabban uralkodott a román középkorban. Ștefan cel Mare arról is híres, hogy szívén viselte a kultúra és az egyház sorsát, amelyet bizonyít a Putna-i kolostor is. Ștefan cel Mare 1504-ben halt meg és ebbe a kolostorba temették el. A XVII. században a kozák csapatok megrongálták a kolostort, de többször újjá építették. Mihai Eminescu költő a Putna-i kolostort a *Román Nép Jeruzsálemének* nevezte.

TÖBBRE VAGY KÉPES!

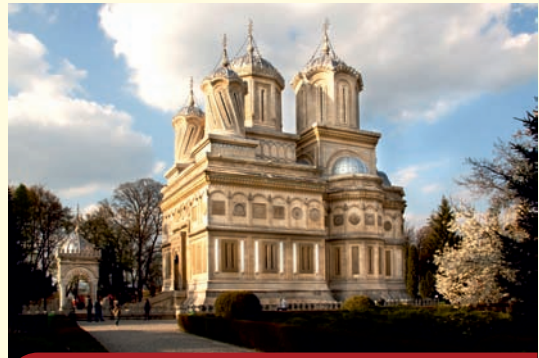
I. Olvasd el az alábbi szöveget és válaszolj a követelményekre.

„És íme, István vajdát (Ștefan cel Mare) az ország nagy sírás és fájdalom közepette temette el Putna kolostorába, amelyet ő maga építtetett. Akkor volt a fájdalom, hogy mindenki saját szülejeként siratta, tudván, hogy elvesztették legnagyobb jötevőjüket és védelmezőjüket. Halálától napjainkig, nem szent István vajdának a lelkét siratták, amely már a Úr kezében van, mivel neki is voltak bűnei, hanem inkább a vitézi tetteiért, amelyeket se előtte, se utána, egyik fejedelem sem tett.”

Grigore Ureche, *Moldva országának krónikája*

1. Hogyan fogadta az ország Ștefan cel Mare halálát? Miért?
2. Miért használták a „szent István vajda” megnevezést a moldvai románok?
3. Grigore Ureche szövege alapján milyen ember volt Ștefan cel Mare?

Az **ARGYASUDVARHELYI (CURTEA DE ARGES) PÜSPÖKI TEMPLOMOT** (3.ábra) Neagoie Basarab **alapította**, aki 1512 és 1521 között uralkodott Havasalföldön. A templomot 1517-ben szentelték fel és a jelenlevők között ott volt I. Theoleptusz konstantinápolyi **pátriárka** is. A templom szépsége megihlette az *Argyasi Kolostor* című néballadát is. A kolostort I. Károly restauráltatta, akinek a döntése szerint a román királyokat vele kezdődően oda kellett eltemetni.

3.ábra. Az argyasudvarhelyi püspöki templom

4.ábra. A Probota-i kolostor temploma

A **PROBOTA-I KOLOSTORT** (4.ábra) Probota falúban (Szucsáva megye) Petru Rareș moldvai vajda építtette. Pontosán nem tudjuk mikor kezdődött az építkezés, de az ismert, hogy a kolostor templomát 1530-ban szentelték fel. Ennek külső és belső falfestményei voltak, amelyek által Moldva északi részének leghíresebb festett kolostora.

PETRU RAREȘ (5.ábra) két alkalommal volt Moldva uralkodója (1527-1538, 1541-1546). Ștefan cel Mare fiaként Petru Rareș Erdélyben és Lengyelországban is harcolt Moldva érdekeiért. A merészsége vezette oda, hogy Nagy Szulejmánnal (1520-1566) is harcra keljen, aki 1538-ban betört Moldvába. A szultán hadai elfoglalták Szucsávát, a fővárost. Megkaparintották Moldva **kincstárát**, Ștefan cel Mare kardjával együtt. Petru Rareș külföldre menekült, de 1541-ben a szultán engedélyével visszatért a trónra. 1546-ban hunyt el és az általa alapított Probotă-i kolostorban temették el.

5.ábra. Petru Rareș feleségével és két fiával (festmény a kolostor templomából)

A bukaresti **ANTIM KOLOSTORT** (6.ábra) Antim Ivireanul alapította, aki Havasalföld metropolitája volt. Ez Bukarestben található és 1713-1715 között épült. Az egyik legszebb fővárosi kolostor.

6. ábra. Az Antim kolostor temploma

7.ábra. Antim Ivireanul

ANTIM IVIREANUL (7.ábra) a XVII. században született Grúziában. A törökök fogságába került, akik Konstantinápolyba vitték. Szabadulása után Konstantinápolyba maradt, ahol szerzetesként több szakmát és idegen nyelvet megtanult. Constantin Brâncoveanu (1688-1714) hívására Havasalföldre érkezett 1689-ben. Itt gazdag nyomdász tevékenységet folytatott. 1703-ban többek között kinyomtatta az *Újszövetséget* is. 1705-ben Vâlcea püspöke lett, majd 1708-ban Havasalföld metropolitája (amelyet Ungrovlachia néven is ismertek). 1716-ban eltávolították tisztségéből és az egyiptomi Sinai-félsziget egyik kolostorába helyezték. Útban a kolostor felé, török katonák meggyilkolták.

TÖBBRE VAGY KÉPES!

II. Olvasd el az alábbi szöveget és válaszolj a követelményekre.

„Többek között arról is beszélnek, hogy mint idegen, nem lehetek metropolita. Krisztusban egyek vagyunk. És nem csak én voltam az egyedüli idegen püspök és metropolita Havasalföldön, hanem voltak mások is, akiket feljegyeztek az írásokba és akik igét hirdettek az egyházban, és uraságok voltak e földön és idegenben is, mint az egész világban; mivel az Isten szabaddá tette a világot mindenki számára.”

Antim Ivireanul levele Constantin Brâncoveanuhoz (1712)

1. Mit mondtak Antim Ivireanuról?
2. Voltak-e Havasalföldön más idegen püspökök és metropoliták? Hát uralkodók?
3. Miért gondolta úgy Antim Ivireanul, hogy egy embert nem szabad a nemzetisége szerint megítélni?
4. Magyarázd meg az aláhúzott kijelentést.

A **HOREZUI (HUREZ) KOLOSTORT** (8.ábra) 1688-1714 közt alapította Constantin Brâncoveanu, Havasalföld uralkodója. A kolostort 1690-1693 között építették. Késég kívül a legszebb kolostor, amelyet Constantin Brâncoveanu uralkodása idején emeltek, aki a kultúra és az egyház nagy támogatója volt. Sajnos Constantin Brâncoveanunak tragikus sorsa volt (9.ábra). 1714-ben fiaival és vejével együtt leváltották és letartóztatták. Mindanyiuakat Konstantinápolyba (ma Isztambul, Törökország) vitték, ahol 1714. augusztus 15-én kivégezték. Napjainkban a román nép mártírjaiként tartják őket.

9.ábra. A Brâncoveanu család kivégzése (Constantin Lecca festménye)

8.ábra. A horezui kolostor

TÖBBRE VAGY KÉPES!

III. Olvasd el az alábbi szöveget és válaszolj a követelményekre.

„Amikor Brâncoveanu látta, hogy a hóhér karddal a kezében közeledik, elmondott egy rövid imát és a fiaihoz szólt a következő szavakkal: *Fiaim, legyetek bátrak, mindent elvesztettünk amit e világ adott; legalább a lelkünket mentsük meg és vérünkkel mossuk le bűneinket. (...) Sokan összegyűltek a holtetek körül és a Nagyvezír félve egy lázadástól, mivel a törökök is megborzadtak ezen igazságtalanságtól, megparancsolta, hogy a holteteket vessék a tengerbe, ahonnan titokban pár keresztény kihalászta őket és a Calchi kolostorba temették el, nem messze Konstantinápolytól.*”

A Brâncoveanu család mártírhalála (1714. augusztus 15)
Anton Maria del Chiaro szerint

1. Mit tett Brâncoveanu a hóhér érkezésekor?
2. Mire biztatta fiait?
3. Milyen döntést hozott a Nagyvezír? Miért?
4. Mi történt a Brâncoveanu mártírokkal?
5. Képzeld el, hogy Brâncoveanut és fiait megmentették. Ki és miért tette volna ezt?

PORTFOLIÓ

Írj egy fogalmazást, amelyben bemutatsz egy kolostort, amit meglátogattál vagy egy dokumentumfilmben vagy interneten láttál. Kövesd a következő tervet: **Mikor építették? Ki volt az alapítója? Mi által tűnik ki a kolostor? Milyen történelmi események köthetőek a kolostorhoz?** Olvasd fel fogalmazásod a társaidnak. Válasszátok ki a legjobb fogalmazást.

JEGYEZD MEG!

- ✓ A Cozia-i kolostor volt Öreg Mircea legfontosabb alapítása.
- ✓ A Putna-i kolostort Ștefan cel Mare alapította.
- ✓ Az argyasudvarhelyi püspöki templomot Neagoe Basarab alapította.
- ✓ Petru Rareș moldvai uralkodó alapította a Probotai-i kolostort.
- ✓ Az Antim kolostort Antim Ivireanul havasalföldi metropolita kérésére építették.
- ✓ A horezui kolostor Constantin Brâncoveanu legszebb alapítása.

ÚJ FOGALMAK

- alapító** – egyházi épület létrehozója a román középkorban
- alapítás** – az alapító által emelt egyházi épület
- krónika** – Moldva és Havasalföld krónikásainak történelmi műve
- pátriárka** – az orthodox egyház legmagasabb tisztsége
- kincstár** – nagy mennyiségű kincs egy helyen való tárolása

Tudtad, hogy...?

- ✦ ...az Egyesült Nemzetek Szervezetének székhelye New Yorkban, az Amerikai Egyesült Államokban található?
- ✦ ...Románia 1955-ben vált az ENSZ tagjává?
- ✦ ...az UNESCO székhelye Párizsban, Franciaország fővárosában található?

Az **UNESCO** egy mozaik szó, amelynek jelentése az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete. Az UNESCO-t 1945-ben hozták létre azzal a céllal, hogy szorosabbra fűzzék az ENSZ tagországainak a kapcsolatait, amely a legnagyobb nemzetközi szervezet a nevelés, a tudományok és a kultúra területén. Ami a kultúrát illeti, az UNESCO törődik az emberiség számára kiemelt fontosságú történelmi műemlékekkel. Ezek az UNESCO **világörökség** részei. Romániában az UNESCO világörökség részeit **képezik** a következő műemlékek: a Szászvárosi-hegység dák erődítményei, az erdélyi szász erődtemplomok, Segesvár városa, Észak-Moldva festett kolostorai és a máramarosi fatemplomok.

A SZÁSZVÁROSI-HEGYÉG DÁK ERŐDÍTMÉNYEIT Kr.e. I. század és Kr.u. I. századok között építették. A legfontosabb ezek közül a Dák Királyság fővárosa, Sarmizegetusa Regia, Decebal korából. Azt nem tudni, hogy ez Burebista fővárosa is volt-e, de egyes történészek úgy gondolják, hogy ez a Felsővárosvíz (Costești) (1. ábra) vára volt, amely Sarmizegetusa Regia közelében található. Emellett találhatóak a következő erődök is: Kossztesd-Blidaru (2. ábra), Fețele Albe, Vörös Kő (Piatra Roșie), Hulpe-csúcsa és Várhegy (Piatra Cetății) (Banica község).

1. ábra. A felsővárosvízi erőd *murus dacicus*-a

2. ábra. A Kossztesd-Blidaru erőd *murus dacicus*-a

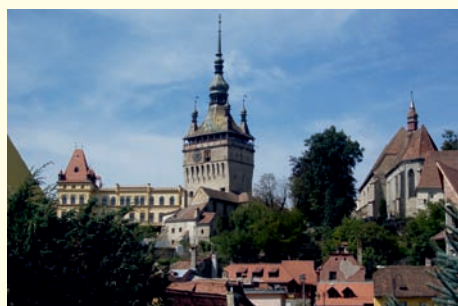
3. ábra. A Vörös Kői erőd lekövezett útja

AZ ERDÉLYI SZÁSZ TELEPÜLÉSEK ERŐDTEMLOMAIT

azért építették, mert ezen tartomány dél-keleti részét századokon át több támadás érte. A tatárok és a törökök többször törtek be Erdélybe, de harcok folytak Havasalfölddel és Moldvával is. Ezért a szászok és a székelyek a XIII-XVI. századok között parasztvárat emeltek a templomaik köré. Veszély esetén a parasztok menedéket találtak a falak mögött. Ilyen erődtemplomok találhatóak a következő településeken: Berethalom (Szeben megye), Prázsmár (Brassó megye), Szászfehéregyháza (Brassó megye) vagy Kelnek (Fehér megye).

4.ábra. A kelneki parasztvár (Fehér megye)

5.ábra. A segesvári Óratorony

SEGESVÁR VÁROSÁT (Maros megye) a XIII. században alapították a szászok és eredetileg egy kis település volt. Egy 1367-ből származó okirat beszámol arról, hogy akkor Segesvár már város volt. A számtalan **betörések** miatt a város köré bástyákkal teletűzdelt várfalakat emeltek, amelyeket az évszázadok során megerősítettek. Napjainkban még 9 bástya áll, amelyek közül legismertebb az Óratorony (5.ábra).

AZ ÉSZAK-MOLDVAI FESTETT TEMPLOMOK az ország egyik legnépszerűbb turisztikai látványosságai. Abban különböznek a többi templomoktól, hogy nemcsak belül, hanem kívül is festve vannak. Összesen 8 észak-moldvai kolostortemplom része az UNESCO világörökségnek, amelyek a XV-XVI. századokban épültek. Ezek a következők: Arbore, Humor, Moldovița, Pătrăuți, Probota, Suceava, Sucevița és Voroneți (6.ábra).

7.ábra. Az 1643-ban épült budfalvi fatemplom

6.ábra. A Ștefan cel Mare által 1488-ban alapított Voroneți-i kolostor temploma

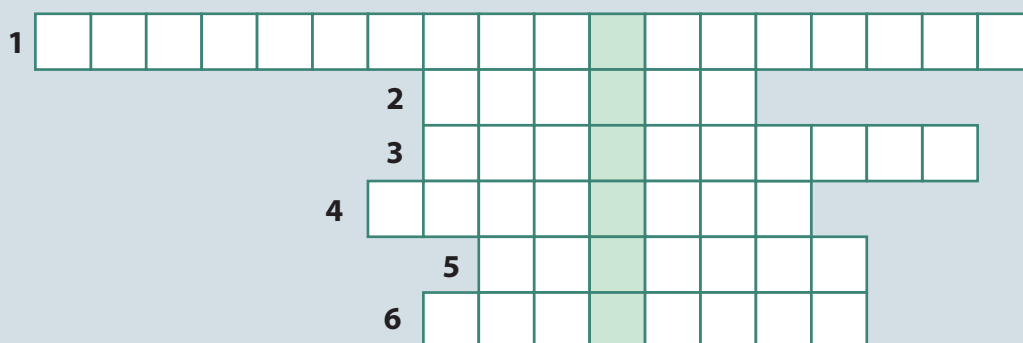
A **MÁRAMAROSI FATEMPLOMOKAT** 1999-ben nyilvánították az UNESCO világörökség részévé. Pontosabban, ezek közül 8-at, amelyek a következő településeken vannak: Budfalva (7.ábra), Desze, Barcánfalva, Sajómező, Jód, Dióshalom, Nyárfás és Rogoz. Karcsúak és magasak, **zindely** fedésükkel és gazdag díszítésükkel a máramarosi fatemplomok a román paraszti hitének és tehetségének kifejezései.

TÖBBRE VAGY KÉPES!

I. Töltsd ki az alábbi keresztrejtvényt, hogy megtaláld egy fontos nemzetközi szervezet nevét.

1. A Dák-Királyság fővárosa Decebal idején.
2. Fehér megyei parasztvár.
3. Szász erődtemplom.
4. Maros megyei szász város.
5. Észak-Moldvai festett templom.
6. 1488-ban épült észak-moldvai templom.

II. Társítsd helyesen az információkat a két oszlopból:

Vörös Kő
Berethalom
Segesvár
Budfalva
Probotă

Kolostor
Fatemplom
Dák erőd
Szász város
Erődtemplom

JEGYEZD MEG!

- ✓ Az UNESCO mozaikszó jelentése Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezet.
- ✓ Az UNESCO-t 1945-ben hozták létre és az ENSZ része.
- ✓ Az UNESCO központja Franciaországban, Párizsban található.
- ✓ Az UNESCO világörökség részei olyan helyszínek és építmények, amelyeknek a fenntartása fontos a nemzetközi közösség számára.
- ✓ Több romániai építmény része az UNESCO világörökségnek, melyek között található a Szászvárosi-hegység dák erődrendszere.

ÚJ FOGALMAK

magába foglalni – valaminek a része lenni

betörés – egy idegen hadsereg támadása egy ország ellen

Tulajdon (itt) – egy személy vagy ország javainak összessége

zsindely – keskeny és vékony fenyődeszka, amelyet tetőfedésre használnak

NEMZETI ÜNNEP, AZ ÉN ÜNNEPEM!

A nemzeti ünnep Románia történelmében

Amint már tudjátok, egy ország egyik legfontosabb szimbóluma a nemzeti ünnep. Ezt általában egy fontosabb eseményhez kötik egy ország történetéből. Az idők során, attól függően, hogy mi volt fontos az adott pillanatban, Románia nemzeti ünnepét különböző időpontokban ünnepelték. Alexandru Ioan Cuza idejében a nemzeti ünnep január 24-én volt, I. Károly idejében május 10-én, ami úgy is maradt 1947-ig. Május 10-nek hármass jelentősége volt: 1866. május 10 – I. Károly uralkodó lett; 1877. május 10 – I. Károlyt értesítették arról, hogy Románia kikiáltotta a függetlenségét; 1881. május 10 - I. Károlyt Románia királyává koronázták. 1948-tól a kommunista rendszerben augusztus 23-a lett a nemzeti ünnep annak emlékére, hogy Románia kilépett a náci Németország szövetségéből. Az 1989-es decemberi forradalom után, a román nemzeti ünnep december 1-e lett, mivel 1918-ban ekkor jött létre Nagy-Románia.

Készítsetek egy oktatási projektet „Nemzeti Ünnep, az én ünnepem!” címmel. A projekt célja, hogy határozzátok meg azt a napot, amely szerintetek a legmegfelelőbb, hogy Nemzeti Ünnep legyen.

Tartsátok be a következő lépéseket:

- 1.** Válasszatok ki 5-6 személyt az osztályból, akik vezessék a projektet a tanító segítségével;
- 2.** Alkossatok egy listát olyan történelmi időpontokkal, amelyek szerintetek nemzeti ünnep lehetnének;
- 3.** A listából válasszatok ki három ajánlást;
- 4.** Osszátok három csoportra az osztályt azokból a diákokból, akik nem vesznek részt a projekt vezetésében;
- 5.** Mindhárom csoport sorshúzás alapján fog kapni egy feladatot, amellyel alátámasztja az osztály előtt a három kiválasztott napot;
- 6.** Mindegyik csoport kutatni fog az interneten vagy az iskola könyvtárában azért, hogy alátámassza az általa kiválasztott nemzeti ünnepet;
- 7.** A vezető csoport a tanítóval együtt zsűri lesz, amely kiválasztja a legmeggyőzőbb érvelést;
- 8.** Küldjétek egy levelet a legjobb érvekkel a körzetetekben lévő parlamenti képviselőnek, amelyben megkérítitek, hogy válasszon egy új nemzeti ünnepet.

MIT TUDOK?

I. Töltsd ki a füzetedbe az alábbi idővonalat elhelyezve az éveket a megfelelő eseményekhez.

1488, 1377, 1938, 1878, 1862, 1688

Esemény	Év	Esemény	Év
I.Nagy Lajos engedélyt ad a töröcsvári kastély építésére		Bukarest Románia fővárosa lesz	
Megépítik a Voroneți-i kolostor templomát		Elkezdik használni a Győzelem sugárút elnevezést	
Constantin Brâncoveanu uralkodásának kezdete		Befejeződik a Mărășești-i mauzóleum építése	

II. Válaszd ki a listából az alapító nevét és írd az alapítás mellé.

Antim Ivireanul; Constantin Brâncoveanu; Petru Rareș; Neagoe Basarab; Ștefan cel Mare; Öreg Mircea

ALAPÍTÁS

A Cozia-i kolostor

A Putna-i kolostor

A Voroneți-i kolostor

Az argyasudvarhelyi püspöki templom

A Probota-i kolostor

A horezui kolostor

Az Antim kolostor

ALAPÍTÓ

Ștefan cel Mare (például)

III. Írd a következő fogalmakat a megfelelő kifejezések mellé.

mecset, zsinagóga, templom

Keresztény egyházi épület

Zsidó egyházi épület

Iszlám egyházi épület

MENNYIT TUDOK?

I. Jelöld meg a helyes választ:

1. A töröcsvári kastélyt építették:

- a). brassóiak b). nagyszebeniek c). kolozsváriak

2. Vajdahunyad várát építtette:

- a). Vlad Ţepeş b). Hunyadi János c). Ştefan cel Mare

3. A Peleş kastélyt építtette:

- a). I. Mihály b). I. Ferdinánd c). I. Károly

II. Társítsd helyesen az információkat a két oszlopból:

1. Histria	a. Decebal fővárosa
2. Sarmizegetusa Regia	b. a római Dacia fővárosa
3. Ulpia Traiana Sarmizegetusa	c. görög gyarmat

III. Írd át helyesen az alábbi kijelentéseket:

1. Németvásár várát Luxemburgi Zsigmond magyar király foglalta el.
2. Poienari várát Vlad Ţepeş első uralkodásának idején építtette.
3. Mátyás király emlékművét 1902-ben fejezték be Déván.

Önértékelés: a 98. oldalon megtalálod a helyes válaszokat. Ellenőrizd a válaszaidat!

Kérdés	I	II	III
Maximális pontszám: 10 pont	3 pont (3x1)	3 pont (3x1)	3 pont (3x1)
	Egy pont hivatalból.		

A szerzett pontszám értelmezése	1 vagy 2 pont	3 és 5 pont között	6 és 8 pont között	9 vagy 10 pont
	Elégtelen	Elégséges	Jó	Kíváló

MIT TANULTAM?

I. Írd az alábbi idővonal mellé a felsorolt megfelelő eseményeket.

Posada-i csata; a Dák-Királyság római provincia lesz; vászlói csata; a román országok első egyesülése; a Román Fejedelemségek egyesülése; a romániai kommunista rendszer megdöntése; Nagy-Románia létrehozása; a rómaiak kivonulnak Dacia provinciából; Hunyadi János Erdély vajdája lett; Románia az Európai Unió tagja lett

Esemény	Év	Esemény	Év
	Kr.u. 106.		1600
	Kr.u. 271		1859
	1330		1918
	1441		1989
	1475	Románia az Európai Unió tagja lesz (például)	2007

II. Írd a következő személyiségeket a megfelelő korszakok mellé.

Burebista, Decebal, Traianus, Sztrabón, Gyalu, Bogdan, Öreg Mircea, Vitéz Mihály, Alexandru Ioan Cuza, I. Károly, Carol Davila, Ecaterina Teodoroiu, I. Mihály, Ion Antonescu, Gheorghe Gheorghiu-Dej, Nicolae Ceaușescu

ÓKOR

Sztrabón (például)

KÖZÉPKOR

ÚJKOR

JELENKOR

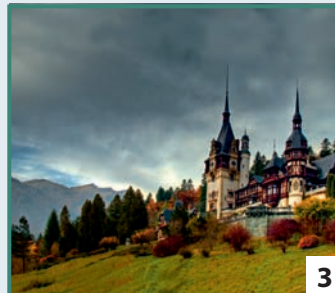
III. Ismerd fel a képek alapján az alábbi történelmi műemlékeket.

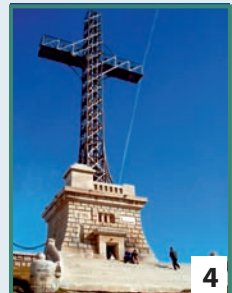
1

2

3

4

A „Mit tudok?” és „Mennyit tudtam meg?” feladatok megoldásai

I.FEJEZET

Mit tudok?

I. 1-a, 2-a, 3-c; II. 1-c; 2-b; 3-a; III. 1-igaz; 2-igaz; 3-hamis

II.FEJEZET

Mit tudok?

I. 1-c; 2-a; 3-c; II. 1-b; 2-c; 3-a;

- III. 1. Vitéz Mihály egyesítette Havasalföldöt, Erdélyt és Moldvát.
2. Románia belépett az első világháborúba az Antant oldalán.
3. Az erdélyi románok Nagy Nemzetgyűlése Gyulafehérváron volt megtartva.

III.FEJEZET

Mit tudok?

I. 1-a; 2-b; 3-c; II. 1-c; 2-a; 3-b;

- III. 1. Németvásár várát nem Luxemburgi Zsigmond magyar király foglalta el.
2. Poienari várát Vlad Ţepeş második uralkodása alatt építtette.
3. Mátyás király emlékművét 1902-ben fejezték be Kolozsváron.

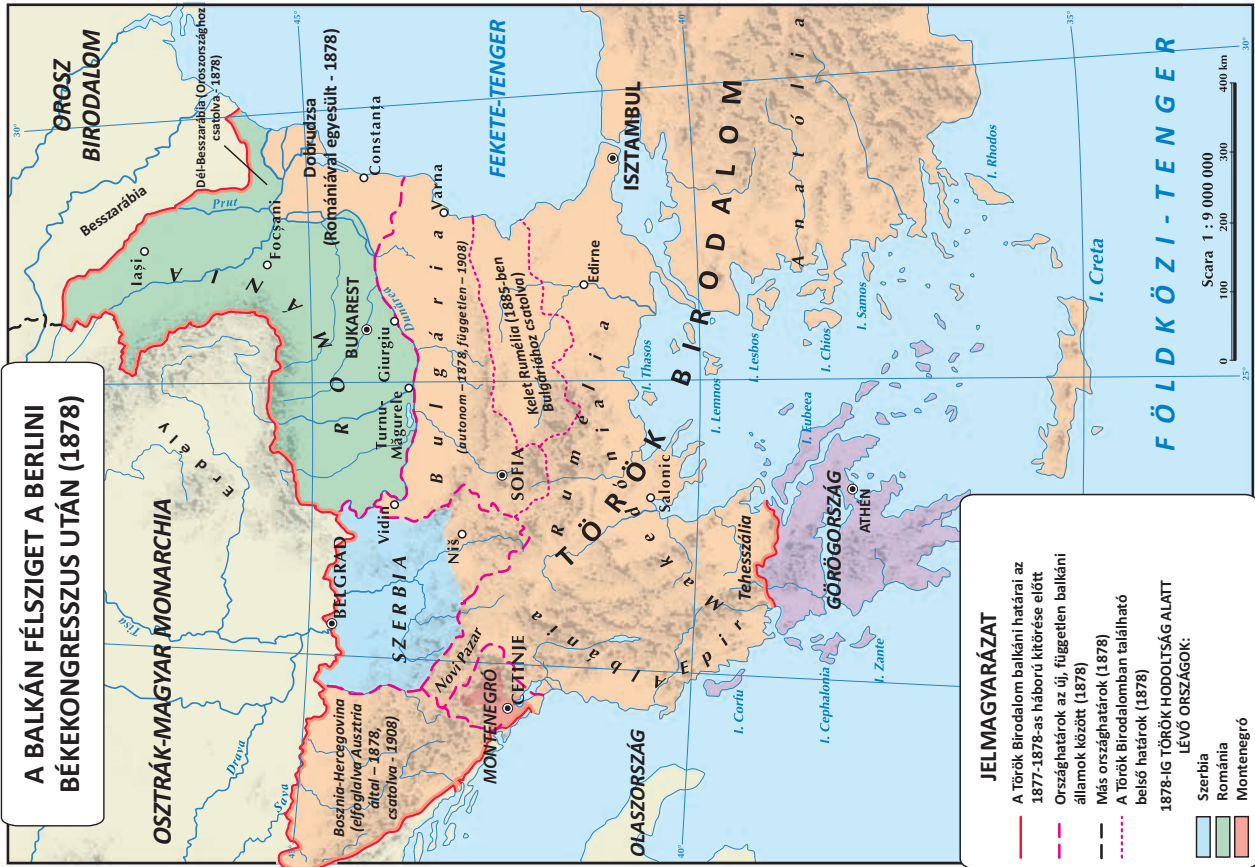
Mennyit tanultam?

I. 1-a; 2-b; 3-c; 4-c; 5-a; 6-c;

II. 1-f; 2-e; 3-d; 4-c; 5-b; 6-a;

III. 1-igaz; 2-igaz; 3-hamis;

1-es térkép

2-es térkép

